

dunărea de jos

Suflet către Suflet!

Nr. 208
IUNIE
2019

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos”

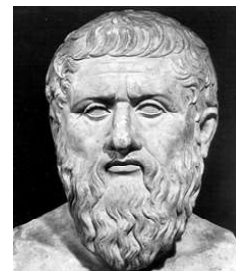

personalități
medicale
gălățene

Personalități medicale gălățene

Cea mai mare greșeală la tratarea bolilor este că există doctori pentru bolile fizice și doctori pentru bolile de suflet, când acestea nu se pot despărți una de alta.

Platon

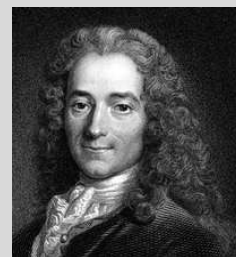

Arta medicinei constă în a amuza pacientul în timp ce natura vindecă boala.

*

Doctorii prescriu medicamente despre care știu foarte puțin ca să vindece boli despre care știu și mai puțin, ale unor ființe omenești despre care nu știu nimic.

Voltaire

Medicul este asistentul naturii.

Galenus

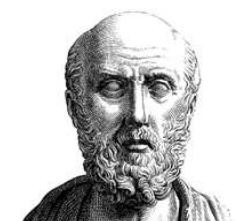
Medicul nu e nimic altceva decât o mângâiere sufletească.

Petroniu

Medicul îngrijește, natura vindecă.

Hipocrate

Arta medicinei își are rădăcinile în inimă. Dacă inima ta e nesinceră, atunci și doctorul din tine este nesincer. Dacă inima ta e sinceră, tot așa va fi și doctorul tău din interior.

Paracelsus

Aproape toți doctorii au bolile lor preferate.

Henry Fielding

Personalități medicale gălățene

Medicina este știința și conștiința încălzite de iubire față de oameni.

*

Cuvântul medicului, figura lui, contează de multe ori mai mult decât medicamentul miraculos.

Iuliu Hațieganu

Medicina a progresat în ultimele decenii atât de mult, cunoștințele și experiența acumulate sunt atât de vaste, încât este exclus ca un medic să le cuprindă pe toate. Medicina a fost nevoită să se fărâmițeze progresiv în specialități, fiecare dintre ele fiind atât de vastă în conținut și experiențe practice, încât absoarbe complet capacitatea de înțelegere și realizare a reprezentanților ei. Medicul universal nu mai există, medicul de familie pare să aparțină și el în scurtă vreme trecutului, tot așa și rolul atât de important al medicului în societate... Tendința aceasta spre izolare și fărâmițare excesivă duce la primejdia să se concentreze atenția asupra organului bolnav și să se piardă din vedere omul bolnav, omul în întregul lui, cu toate determinantele psihologice și sociale.

Iuliu Moldovan, Amintiri și reflexiuni

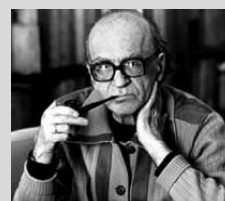
Medicina este arta vindecării, care teoretic nu are nicio limită.

Petre Țuțea

Nu există boli, ci numai bolnavi.

Mircea Eliade, Fragmentarium

Boala? O calitate de transcendență a corpului.

Emil Cioran, Amurgul gândurilor

Doctorul scurtează boala.

proverb românesc

Boala trupului e terapie pentru minte.

proverb basc

Nimic nu e mai necesar ca medicina.

*

Medicina este cea mai nobilă artă.

proverbe latinești

Cine a văzut moartea este mulțumit și cu boala.

proverb turcesc

Un gălățean în aura lumii *CRIȘAN V. MUȘETEANU*

Ați auzit de Crișan V. Mușeteanu? Poate accidental și fără a descoperi extrema complexitate umană și științifică a acestui gălățean, un bătrân carismatic cu aspect leonin, cunoscut în orașul său natal mai mult ca scriitor și profesor emerit al Facultății de Istorie a Universității locale.

Căți dintre noi știu că doctorul Mușeteanu este cea mai importantă personalitate medicală pe care a produs-o Galațiul de-a lungul istoriei sale?

Căci Crișan V. Mușeteanu a fost un bejenit și fără de reclamă.

Doctorul Crișan V. Mușeteanu este o personalitate științifică de primă mărime pe firmamentul medicinei mondiale, legându-și numele de descoperiri majore. Omul are de obicei șansa de a face în viață o descoperire majoră. Doctorul Mușeteanu și-a legat numele de foarte multe descoperiri din care unele au schimbat conceptual medicina.

Totodată, Crișan V. Mușeteanu și-a adus contribuția (majoră) la elaborarea unor vaccinuri ce au fost priorități mondiale. Între acestea, vaccinul antiborelioză. Modest, Crișan V. Mușeteanu explică această prolificitate de descoperitor prin „lungimea vieții mele”.

Crișan V. Mușeteanu a avut două vieți științifice în secvență: una în România și una în patria sa adoptivă, Germania.

Mușeteanu a fost un ocaș în libertate, un lepros al vieții sociale, urmărit de ura tenace a celor ce urau România (și aceștia au existat chiar dacă astăzi nu este încă momentul să vorbim despre ei) și a incapabililor. Din nefericire, incapabilii veleitari reprezintă osatura societății și chiar a medicinei.

Cabala lipsei de valoare s-a manifestat în toate timpurile și în toate colțurile lumii, dar nimic nu a fost mai propice sugrumării și batjocoririi valorii decât așa zisul comunism.

Definiția comunismului după Soljenițan este „societatea în care fiecare stă pe locul altuia”. Această definiție a fost formulată de fostul meu șef, Dr. Sergiu Crivda, un alt persecutat, unul din părinții anesteziei românești, ca „scoală tu să șed eu”.

Iar marele Păstori Teodoreanu a fost și mai plastic: „În era nouă începută/ Rahații scriu în loc să pută”.

Nimic nu era mai simplu decât persecutarea de zi

cu zi, ceas cu ceas (formula lui Lenin de stârpire a proprietății) a omului de știință Mușeteanu, lovind în legionarul Mușeteanu.

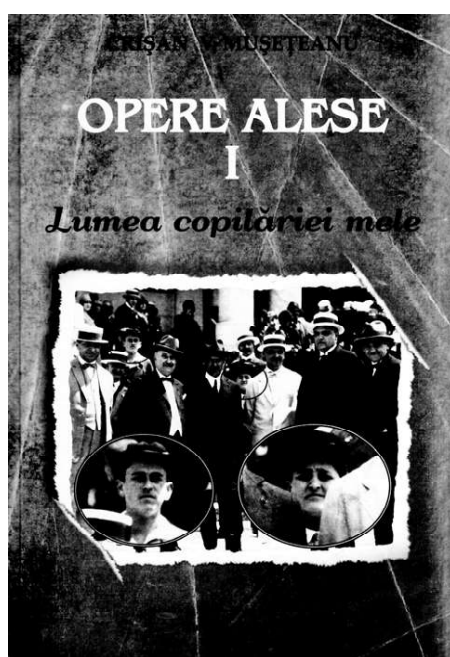
Aceeași ură și antiromânism se manifestă și față de marele Păulescu, cel ce a descoperit insulina, față de care se practică procedura romană de „ștergere a memoriei”.

Crișan V. Mușeteanu s-a întâlnit cu aceeași ură care se aplică exploratorului oceanelor - Cousteau sau laureatului francez al Premiului Nobel pentru Medicină, ce a pus bazele transplanturilor și a chirurgiei cardiovasculare, marelui Alexis Carell.

De ce să ne mirăm că până în anul 1970 Mușeteanu a fost un paria în propria sa țară, când în 2004 s-a interzis muzica lui Wagner la Timișoara? Persecutarea lui Mușeteanu este direct legată de moartea Academicianului Ștefan Nicolau, directorul Institutului de Inframicrobiologie. Citez din memoriile lui Crișan V. Mușeteanu:

„În 1965 am fost chemat de Profesorul Nicolau, șeful Institutului de Inframicrobiologie, care între timp apela adesea la vederile mele științifice, care a spus că este de părere să mi se acorde titlul de docent. Pentru asta era necesară recomandarea a doi profesori specialiști în materie și aprobarea consiliului științific al Institutului.

Consiliul Profesorat al Facultății de Medicină, cu trei ani mai înainte, atunci când mi s-a acordat din nou titlul de doctor în medicină, ceruse să mi se acorde titlul de docent. Trebuie să spun că din 1960 mi se anulasă titlul de doctor în medicină de către Ministerul

Sănătății.

Profesorul Matei Balș a făcut recomandarea ca și profesorul director al catedrei de virusologie de la Iași. S-a întrunit consiliul științific al Institutului sub președinția lui Fănică Nicolau. Pusă la vot, propunerea președintelui pentru acordarea mie a titlului de docent a căpătat un răspuns negativ. Nicolau s-a cabrat, i-a încondeiat pe toți, spunându-le că situația lor e datorită lui și că e o nerușinare de a nu se respecta dorința lui. S-a pus din nou la vot și s-a soldat cu același răspuns negativ. Opoziția era aranjată de doctorul Cajal, primul colaborator al profesorului Nicolau. În fața acestei opoziții deschise, Nicolau a părăsit Institutul vădit într-o stare de depresie psihică și după câteva ore a făcut un accident vascular cerebral. A murit în zorii zilei următoare. Se împlinea prevestirea mea, făcută la vestea că Nicolau îmi propunea docența. Am spus atunci într-un cerc de prieteni: să știți că Nea Fănică a intrat în anul morții.”

Aș vrea să amintesc că familia acad. Nicolau a fost implicată și în salvarea de la umilințele arestării și schingiuirii a marelui om de știință anatomist, antropolog, filosof - Gr.T. Popa.

Când acesta trebuia să fie arestat și securitatea a venit în clădirea Institutului de igienă din curtea Facultății de Medicină din București - era noapte - nevasta lui Nicolau, evreică, conectată cu vârfurile comuniste ale României a ieșit în cămașa de noapte pe sală, i-a dat afară pe securiști, l-a luat la telefon pe Iosif Kișinevski. Apoi Gr. T. Popa a fost apărat de mase de studenți, s-a ascuns într-o vilă din Cotroceni și într-un an a murit de insuficiență renală.

Viața a fost zgârcită și darnică în același timp cu Crișan V. Mușețeanu. Zgârcită: la patru ani devine orfan de tată. Participă în linia întâi la război, medic de batalion pe front între 1942 și 1945.

Ce este uluitor este că dorind să ciocnească legionarii cu populația evreiască, Crișan V. Mușețeanu și un alt stâlp al intelectului, onoarei și tăriei de caracter la români, autor al unor remarcabile studii de istoria medicinei românești și istoria mișcărilor politice din România, dr. Milcoveanu au fost trimiși în cartierul Dudești din București ca medici de circumscripție.

Cei ce sperau într-un conflict s-au înșelat profund: cei doi au fost simpatizați și iubiți de populația evreiască.

Ei nu aveau nimic cu oamenii, ci cu mafia. În cartea absolut uluitoare despre frontul de la Stalingrad, „Strigătul”, distilarea suferinței pe front și inițierea în condițiile unor experiențe liminale, Mușețeanu vorbește cu dragoste și admirație și de soldatul rus și de cel german.

Naționalistul Crișan V. Mușețeanu este de fapt un

cetățean al lumii și un soldat al lui Dumnezeu.

Prin ce a fost darnică viața cu Crișan V. Mușețeanu?

Viața i-a oferit în egală măsură talent științific și talent literar. Ambele ieșite din comun și manifestate în condiții de adversitate, încât Mușețeanu a fost ferit de bunul Dumnezeu de ispita succesului social, persecuția i-a testat valoarea umană, i-a conferit perspectiva largă pe care numai nedreptatea și-o deschide și l-a călit.

Crișan V. Mușețeanu a aparținut și aparține în egală măsură intelectualității și inteligenței.

Inteligența, termen slav de origine, dar francez prin uz, se referă la acei oameni indiferent de nivelul lor de cunoștințe ce reușesc să depășească punctul de vedere egoist - pragmatic asupra lumii și să privească cele din jurul lor detașat, cu interes intelectual pur, nu cu patima părții implicate. Sunt cei ce transcendând încrâncenarea pe bucata de carne a existenței au interesul dezinteresat, curajul moral al autosituării și al asumării lucide. Aceștia sunt puțini și prețioși.

România a descoperit după căderea comunismului o serie de bătrâni superbi, oameni de știință și intelectuali cu suflu larg, depozitari ai conștiinței naționale și ai valorilor general umane care evadează din șabloane, locuri comune, din diferitele isme și te fac să te simți mândru nu numai că ești roman, ci și că ești om.

Asemenea oameni sunt Neagu Djuvara, Bălăceanu Stolnici, a fost Petre Țuțea. Un asemenea om este și Crișan V. Mușețeanu.

Zodia lui Crișan V. Mușețeanu este a eclecticului și a împreunării fecunde a domeniilor cunoașterii. Absolvă Facultatea de Medicină în 1938, între 1940-1941 este student la matematică-fizică, între 1941- 1942 studiază ca beneficiar al unei burse Humboldt la Jena, chimia, fizica și matematica. De fapt va fi cel ce va introduce matematica în lucrări medicale. (Farmacocinestice și integrala Dost în aplicarea penicilinoterapiei).

Este preparator de histologie, specialist în boli infecțioase, specialist în laborator clinic, pediatru.

Prea multe identități? Nu, numai fețe diferite ale acestuia care întrebat ce este totuși din evantaiul de specialități dobândite, a răspuns: „Eu sunt doctor”.

Prima furăciune științifică îl lovește pe Mușețeanu în 1948. Studiase, pe peste 1000 de cazuri clinice, o nenorocire ce lovise România flămândă după război și ocupație - tifosul exantematic.

Eu unul eram să rămân orfan din această cauză, mama mea, medic de boli infecțioase, suferind de o formă grea de exantematic (știe și cum arăta păduchele

ce i-a transmis boala, ce a întâmpinat-o când consulta un bolnav).

Mușțeanu a înțeles un element fundamental al fiziopatologiei acestei boli - modificarea permeabilității celui mai mic dintre vase, capilarul, și efectele acesteia la nivelul creierului - așa numitul edem cerebral.

Comunică descoperirea sa la Academia de Medicină al cărei președinte era Prof. Danielopolu. Danielopolu era autorul unei teorii pe care o desființa Mușțeanu, privind mecanismele bolii în tifos exantematic. Danielopolu îl felicită pe autor. Lucrările sunt însă interzise spre publicare de către directorul revistei de Medicină Română - Eschenazi (Medicina Română și Eschenazi, iată încă unul din oximoroanele numeroase și dureroase ale epocii), și de către tov. Prof. Iagnov ce a acuzat lipsa de „pavlovizare” a concepției.

Ți-ar veni să râzi dacă nu ți-ar veni să bagi cuțitul. Nu ai însă în cine, făptașii sunt morți și îngropați.

Toate aceste teorii au putut fi publicate în volum de abia în 1965 (1964 rămâne o bornă politică de referință în România) cu sprijinul Acad. Nicolau.

A doua descoperire științifică majoră riscă să-l bage pe Mușțeanu în pușcărie. Culmea, l-au scos din bucluc sovieticii! S-au interesat de descoperire. (Tot sovieticii l-au scos din malaxorul represiunii pe marele internist de la Cluj, prof. Hațieganu, ca să-l consulte pe Stalin și din pușcărie pe comandantul de submarin Comandorul Costăchescu ca să-l facă profesor la Academia Navală. Este de remarcat că golani autohtoni ai comunismului erau mai maligni decât însuși ocupantul).

Iată cum relatează acest episod de tipul celui pe care francezii îl numesc „le souffle du boulet” (adierea ghiulelei), în memoriile sale, Crișan V. Mușțeanu:

„În 1958 am publicat în „Folia Hematologică” despre ruptura nucleului monocitului în mononucleoza infecțioasă. Întreaga lume de specialitate a fost impresionată (bătrânul hematolog Scheling mi-a scris că pentru el e o mare surpriză, el fiind de părere că asupra morfologiei celulelor sanghine s-a spus totul) și în franțuzește, englezește și nemțește au apărut recenzii elogioase. Cenzura s-a sesizat și Academia Română mi-a deschis un proces - conform legii pentru care orice publicație în străinătate trebuia autorizată de ea - fapt penal pedepsit cu amendă și chiar cu închisoare. Am fost salvat prin referatul foarte elogios din revista de referate rusească. Rușii mi-au cerut să scriu pentru ei un articol, apărut în revista de specialitate rusească *Medicina 2 - Probleme de hematologie și transfuzie*.

Culmea a fost că am fost chemat la Legația Rusă și plătit pentru acest articol. Din acest moment am

putut publica în străinătate fără să mai fiu cenzurat de Academie.”

Următoarea aventură științifică care era să-l bage în pușcărie pe Mușțeanu, se numește encefalo-pneumonie.

Este o descoperire majoră pentru care laurii au fost culeși de un american. Mușțeanu lucrează asupra encefalo-pneumoniei, o epidemie devastatoare ce poate afecta 27 indivizi/ 100.000, ce în acel moment lovise România. El colaborează cu un gigant al medicinei românești, Prof. Ionescu Mihăiești, șeful Institutului Cantacuzino. Mi s-au relatat aspecte inedite ale „cercetării”.

De la Spitalul Central (Gh. Marinescu) Mușțeanu pe bicicletă mergea spre cheiul Dâmboviței, la Institutul Cantacuzino, cărând pe portbagaj, învelite în ziar, cadavre de copilași. Pentru a dezlega misterul encefalo-pneumoniei, Mușțeanu face un gest uluitor: părăsește medicina clinică, patul bolnavului și devine medic de laborator.

Este un pariu în care numai un vizionar putea sesiza miza. Până la victorie, vizionarii sunt etichetați ca nebuni. Mușțeanu avea cu adevărat nebunia îndrăzelii supreme și forța de a plăti anticipat.

Revenim la memoriile lui Mușțeanu:

„Encefalo-pneumonia se întindea ca o adevărată epidemie asupra întregii țări, drept care Ministerul Sănătății a dat sarcină de studiu Institutului de Pediatrie.

Încercând să determine etiologia sindromului, m-am adresat profesorului Ionescu Mihăiești, șeful Institutului Cantacuzino. Convins de contagiozitatea acestei boli, el a dat în seama colaboratorilor săi găsirea „factorului etiologic”. Aceștia, puțin obișnuiți cu cercetarea clinică, nu au fost în stare să observe leziunile produse la șoarece de către „Factorul etiologic”, probabil un virus.

Mi-am dat seama că trebuie să fac eu singur această cercetare și că am nevoie de un laborator. Am părăsit postul meu de clinician și am luat un post de medic de laborator la Spitalul de Copii Cotroceni. Acolo pe lângă activitatea normală a unui laborator de spital am putut să urmăresc cauza acestui sindrom descris. Rezultatul a fost articolul *Die Virus-Encephalo-Pneumonitis und ihre Aetiologie Krankheiten*, în 1960. Demonstram, urmând regulile stabilite de Robert Koch, că sindromul este cauzat de un *virus mare*. Identificarea și clasificarea lui a fost făcută mai târziu de un bacteriolog american, Chenock, care a luat și un premiu pentru acest lucru. *Virusul mare*, factorul etiologic al bolii, a fost denumit Micoplasma, fiind un intermediar ca mărime între virusuri și bacterii. Articolul publicat de mine în limba germană a fost comentat de către Clinica de pediatrie

din Koln, Prof. Karla Weise și de clinica de pediatrie din Hamburg.

Institutul Român de pediatrie, care era condus de un bacteriolog cantacuzinist, neavând aderență la clinică, a organizat un congres național asupra epidemiei.

Se dădea seama asupra cercetărilor făcute în întreaga țară asupra acestei epidemii, afirmându-se că virusul gripal este cauza. Prin bunăvoința unui coleg, mi s-a dat dreptul să vorbesc trei minute, eu arătând că factorul etiologic este un *virus mare* și nu cel gripal. Comunicarea mea a declanșat un scandal făcut public prin presă.

Eram acuzat că spun aiureli denigratorii pentru Institutul de Pediatrie. S-a hotărât darea mea în judecată printr-o plângere în justiție, iscălită de toți membrii Institutului.

Dar când a venit rândul la iscălit a șefului laboratorului, Dr. Roland Roth, un evreu, acesta a refuzat: Doctorul Mușețeanu are dreptate. Prin intervenția lui, darea mea în judecată a căzut.”

Lui Mușețeanu i se înscenează procese, turnătorii și, pentru a fi rupt de laboratorul ce îl alcătuisese, este trimis la Spitalul Colțea. Șefa laboratorului era renumită prin severitate și duritate. Numai că tovarășii greșiseră. Doctorița Bărbulescu nu era de-a lor, era de-a noastră! Discret, fără ochi străini, l-a îmbrățișat pe Mușețeanu:

„Drăguță, știi cine ești și de ce ești prigonit. Din partea mea ai toată înțelegerea și tot sprijinul.”

Aici, un profesor de radiologie, favorizat de regim prin legături amoroase cu o ministă a sănătății (doctorița Bagdasar, care i-a prădat pe macedonenii ce făceau rezistență armată în munții Babadagului), l-a utilizat pentru cercetare într-un laborator, atât pentru interesele proprii, cât și permițându-i să lucreze la ce îl interesa.

Activitatea sa se cunoștea extrem de bine și la un moment dat Securitatea (după ce a încercat să-l recruteze) i-a oferit dotare și condiții de muncă.

Era epoca naționalismului comunist și plus valorile erau identificate, cei ce voiau să colaboreze erau ridicăți social, ceilalți erau numai urmăriți și sprijiniți.

Totuși, față de Mușețeanu autoritățile au avut în final o atitudine duală. În scrisoarea pe care i-o trimite marele Burghel (cel ce mi-a fost patron în primii șase ani de activitate medicală la Spitalul Panduri) îl numește

Ravaillac.

Cine a fost Ravaillac? Valet, apoi profesor, călugăr și un adept al catolicismului care în 1610 l-a înjunghiat mortal în caleașcă pe regele Franței, Henric IV, ce voia să înceapă războiul cu țările catolice. Pentru fapta sa a fost omorât prin sfârtecă (asemeni lui Ioan Vodă cel Cumplit).

Ravaillac era un fanatic - dispus să plătească oricât - al credinței.

Mușețeanu era un fanatic al românismului și un om lipsit de frică (intelectuală, fizică, politică). Burghel era un fin diagnostician.

Și autoritățile, cele reale (cei ce i-au trimis un maior și un căpitan în laborator) erau diagnosticieni destul de buni. Nu era însă o instituție unitară.

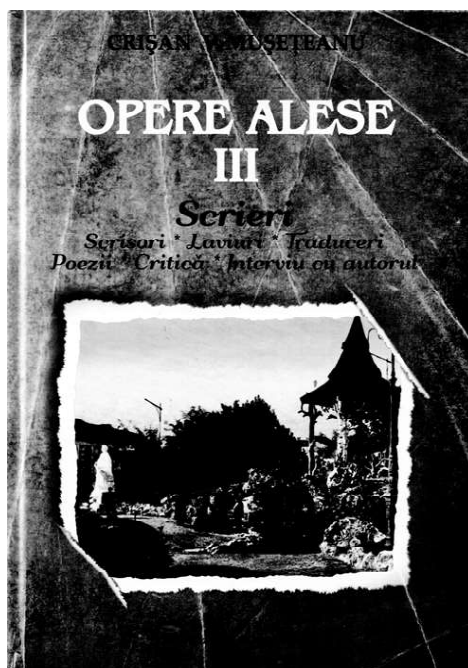
În timp ce este invitat cu o bursă de docent de către fundația Humboldt și de Institutul Robert Koch în Germania, postul din București îi este mutat la Huși.

Burghel, devenit Ministrul Sănătății, îi trimite de anul nou o felicitare pe hârtie albastră și îi scrie „situația ta aici este de culoarea hârtiei pe care îți scriu”.

Era o replică tipică pentru marele feudal Burghel, dat de nevoie cu comuniștii (oricum Burghel nu fusese niciodată un democrat, schimbase numai un feudalism cu un altul) și care practic îi spunea: Rămâi (un asemenea mesaj i-a trimis și unui chirurg din clinica sa, Dr. Albescu, aflat în Germania). A rămâne în Germania însemna să arzi podurile, să fii proclamat transfug. Mușețeanu nu a fugit din țară, a fost gonit.

Iată acest episod în relatarea lui Mușețeanu:

„Bursa mi s-a mai prelungit pentru încă 6 luni, așa că am putut să lucrez asupra virusului Mononucleozei Infecțioase și să precizez că virusul face parte din grupul herpesului. Am fost confirmat imediat de bacteriologi canadieni și americani. Lucrarea mi-a dat recunoașterea mea ca om de știință și pentru că nu mai aveam bursă mi s-a dat să conduc confecționarea unei comenzi olandeze pentru vaccinul contra Febrei Galbene. Fiind o cantitate mare de produs, livrarea vaccinului trebuia să dureze trei ani. Am avut norocul, împreună cu grupul pe care îl conduceam, să execut lucrarea în trei luni. Prețul de un milion de mărci a fost imediat achitat de firma farmaceutică olandeză, care ne-a dat și un premiu în bani pentru toți cei care l-am produs. Conducerea institutului Robert Koch mi-a atras atenția că, nefiind membru al Institutului,

am dreptul la jumătate din sumă, adică 500.000 de mărci, dar că impozitul este de 50% așa că-mi rămân numai 250.000 de mărci. Dacă însă renunț la acești bani, ei îmi încasează fără să plătească impozit fiind o instituție de stat, și ei îmi dau cetățenia germană și mă angajează ca cercetător științific al Institutului. Am preferat propunerea lor și am putut lucra în continuare în special urmărirea leziunilor cerebrale în encefalita produsă de virusul febrei galbene. S-a demonstrat diminuarea numărului de celule nervoase și importanța acestei pierderi în comportamentul șoarecilor precum și a copiilor suferind de toxicoza acută hiperpiretică.

Pe lângă această temă am publicat și probleme de clinică. În ultimul an, înainte de pensionare, datorită rezultatelor obținute în activitatea mea științifică mi s-a dat să studiez problema așa numitei boli Scrapie. Boală la oi, asemănătoare cu boala numită Kuru la om. Se luase premiul Nobel de către Gaiduseck pentru transmiterea bolii la cimpanzeu. Cu aceasta se introduce în patologie o boală contagioasă care nu prezintă o inflamație, ci direct numai leziuni degenerative. Am constatat totuși pe multiple secțiuni ale creierului șoarecelui leziuni tipice pentru inflamație, infiltrații limfocitare perivascularare. Bănuind că inflamația ar putea fi dată de o infecție oarecare, am cerut celui cu care lucram, Dr. Diringer, să repete din nou experimentul cu șoareci de cultură sterili, pentru a exclude o infecție asupra adăogată. A doua experiență a durat, ca și prima, aproximativ un an, boala având o evoluție foarte lentă. Și de data asta am observat aceleași leziuni. Au venit directorii marelui Institut de cercetare a scrapiei din Edinburgh să vadă preparatele și au plecat impresionați de ce au văzut. Reluând examinarea mării lor colecții de creiere de oaie au constatat totuși aceleași leziuni neobservate de ei, explicabil prin minimala lor apariție. Avantajul nostru a fost că am făcut 14 secțiuni pe un creier de 1 cm lungime, iar ei numai două pe un creier de douăzeci de ori mai mare. Lucrarea a fost publicată în *Nature*, iar termenul de contagiune fără inflamație a dispărut din patologie.

Cum experimentul acesta a cerut doi ani și cum în 1980 eu ieșeam la pensie, am fost angajat cu contract încă un an pentru a termina lucrul început. Așadar, în 1981 am părăsit Institutul Robert Koch din Berlin și m-am mutat în sudul Germaniei la Lahr, la 50 km nord de Freiburg. După aproape șase ani de viață de pensionar, o altă întâmplare a schimbat cursul vieții mele.

Apăruse o epidemie importantă de boală numită Borrelioză. Ministerul Sănătății German a dat sarcină Institutului Max Planck de Imunobiologie din Freiburg să studieze această boală și să găsească un remediu

de a opri epidemia. Tema a fost încredințată Profesorului Doctor Marcus Simon, de specialitate biochimist, lucrând în imunologie experimentală. Acesta fusese cu 17 ani mai înainte ajutat de mine la executarea tezei de diplomă făcută de Robert Koch Institut și cu care rămăsesem într-o strânsă prietenie de om mai bătrân cu un tânăr. El s-a adresat mie ca medic, să-l ajut la rezolvarea temei sale de lucru. Am fost angajat în anul 1987 cu contract de Institutul Kline de la Max Planck Gesellschaft cu suma de un milion de dolari care a comercializat-o. În afară de acest produs am lucrat experimental pe două proteine intracelulare descoperind acțiunea lor antibacteriană și antivirală.”

Crișan Mușețeanu a participat la conducerea a 12 teze de doctorat, nouă în România și trei în Germania.

Eu unul i-am parazitat munca în mod indirect, via doctorul Dan Alexianu.

Dan Alexianu și-a susținut teza în 1970 cu edemul cerebral. Modelul experimental pe șobolan îl datora lui Crișan Mușețeanu.

Nu o să uit cum încălzeau coada șobolanului într-un vas de fierț cafea ca să-i facem vasodilatație să putem injecta drogul ce îi umfla creierul!

Eu, în partea experimentală a tezei mele, susținută în 1977, l-am furat pe Crișan V. Mușețeanu, via Dan Alexianu.

Vreau să-i spun „Mulțumesc și iartă-mă”!

Cine este Mușețeanu ne-o spune într-un referat de apreciere prințul Matei Balș care a fost și prințul bolilor contagioase din România.

Ce valoare are o apreciere a lui Balș? Rugat să aprecieze opera științifică a unui potențat al vremii, ce „greutate” are, Balș a trimis Ministerului Sănătății un referat scurt: 4 kg, 200g.

Balș era unul din cei ce știau să distingă hârtia scrisă, mâzgălită, de operă, și nu avea nici o frică să-și spună părerile.

Iată ce scrie Balș despre Crișan V. Mușețeanu:

„Are o temeinică pregătire de morfologie macro și mai ales microscopică, studiind histologia, histopatologia, hematologia; tehnicitate foarte bună, ceea ce i-a permis să execute chiar el cercetările. A studiat odată cu medicina matematica, fizica, chimia, fiind în această direcție un precursor în țara noastră. Are totodată o bună pregătire clinică de medicină internă, de pediatrie, de boli contagioase adulți și copii. Cunoștințe foarte bune teoretice și practice de laborator clinic, fiziopatologie, microbiologic și inframicrobiologie. Dând dovadă de o rară perseverență, a reușit cu mijloace modeste, deseori improvizate și învingând piedici de tot felul, să facă lucrări de cea mai bună calitate, întrecând uneori pe

cele din laboratoarele cele mai bine utilizate și încadrate.”

Ce putem spune despre Crișan Mușețeanu ca istoric și scriitor?

Memorie prodigioasă, finețea discriminării, senzualitatea amintirii, rafinamentul cuvântului și al imaginii.

Nevastă-mea, citind amintirile despre frontul Stalingradului, mi-a spus uluită: „Ăsta-i mai bun ca Remarque”.

Mușețeanu este un mare scriitor român și avem datoria de a îl face cunoscut.

Când în Parlament cineva s-a adresat lui P. P. Carp cu „Poporul cere...” (afară urlau protestatarii), Carp a spus nu ironic, ci convins: „Care popor? Poporul suntem noi.”

Orice popor are o elită, „unhappy few” care îi dă o identitate.

Salut în Crișan V. Mușețeanu unul din puținii membri ai elitei poporului român și mă declar privilegiat și onorat de a-l fi cunoscut.

Cum este legat Crișan Mușețeanu de Galați? Prin evocarea-document „Amintiri din copilărie”. Crișan Mușețeanu este absolvent al Colegiului Național „Vasile Alecsandri”, cea mai prestigioasă unitate de învățământ liceal a urbei, și este totodată, din 2002, cetățean de onoare al Municipiului Galați.

Epitaf

Crișan V. Mușețeanu

Am vrut să scriu pe un mormânt anume:

Aicea șade îngropat acel care-a trăit
mai mult decât i-a trebuit să-și spuie
iubirea pentru cel bătut în cuie
pe-un lemn în cruce.

Și când o fi să mor
să nu mă plângeți,
mai bine să mă ardeți și apoi
să beți și să mâncați
în amintirea mea:

Un om care-a trăit o viață lungă,
Aproape-un veac întreg
și niciodată n-a fost bleg
și n-a căscat gura degeaba
după furorile reginelor din Saba.

Multe talente n-a avut
Afar' de acela că i-a plăcut mai mult,
ca lui Sisif, să tot lucreze-ntruna.
De mic s-a tot trudit ca să citească-n stele,
și-apoi, îmbătrânind, s-apucat
să nimerească din cuvinte melodii,
cântări cu glasuri românești:
așa că nu mi-e frică să dispară
o umbră mare ce s-a ținut de mine.

**Cât limba românească se va vorbi,
eu voi trăi, voi fi nemuritor.**

Strada Domnească

Crișan V. Mușețeanu, Opere alese

Atunci când s'a mutat cofetăria Carol din fața Parcului, în sus, în colț, vis-à-vis de Intim-Club, strada Domnească a pierdut mult din farmecul ei. De ce? Nu știu nici eu, sigur e că a pierdut, cu toate că teii au rămas aceiași. Mari, enormi, liniștiți, dând demnitate străzii, caselor, oamenilor. Până în colțul străzii Victor Macri, unde se afla Intim-Club-ul, nu erau decât câțiva, unul, doi, în fața frizeriei lui Mihăilescu, dar de acolo în sus, până la Grădina Publică, strada largă, în adevăr domnească, era plină de tei. Ca o pădure lungă. Partea de jos a străzii, de la Palatul de Justiție, din celălalt colț făcut de strada Victor Macri, deci vis-à-vis de Intim-Club, către statuia lui Costache Negri, era mai îngustă, fără pomi, fără tei adică și aproape numai cu prăvălii. Oamenii îi ziceau statuii Negri, fără accent pe i, italianizarea numelui o făcea numai intelectualitatea „chic”, uitând vechea, străvechea origine moldovenească, familie de levantini până la sfârșit. Așadar, român get-beget, cum nu erau prăvăliile de pe Domnească, majoritatea ținute de străini. Suré era grec, cu toate că purta nume franțuzesc. Probabil că scoborînd în văgăunile ireale ale timpului pierdut în

incoerenta, incerta, aproape ridicola realitate pe care noi o numim trecut, spun probabil, foarte probabil era un franțuz de cruciadă, care stătea în capul pomelnicului strămoșilor săi insulari. Sunt încă, am cetit în amintirile copilăriei lui Kazantzakis, familii franceze nobile în insulele grecești, stingându-se în palide ființe femeiești, trăind în afara timpului. Neamul grecului care ținea restaurantul Galațiului, nu mai purta decât numele franțuzesc. Nu mai erau catolici, ca familiile insulare încă existente, nu mai știau franțuzește de acasă, o învățau, pentru că era nevoie de ea în Levant mai mult decât de italiană sau arabă chiar. Nu mai mâncau franțuzește cu accent nordic, grăsimă de bază a mâncării fiind untul sau untura, mâncau grecește, cu untdelemn. Avea grecul în fața Parcului, pe partea cealaltă a străzii Domnești, o băcănie. Cu butoiul de măsline și cel de telemea în față la intrare, înăuntru, în rafturi, în pivniță și magazii, cele mai fine produse ale Mediteranei, de la caracatiță până la măsline de Volo și vinuri de Lemnos, de Creta și Cipru. În prăvălie se găsea și untdelemn Puget, franțuzesc, botezat, cum zicea el, cu ulei de floarea soarelui, ba chiar cu ulei de

semințe de dovleac și biscuiți Perrier și chiar vinuri bordeleze, burgunde sau din valea Ronului, dar le ținea numai așa, ca să nu zică cineva că nu are. Unui franțuz venit la Galați după treburi și mâncând la el și necunoscându-i vinurile locale și nici pe cele grecești, trebuia să-i dea vinuri de ale lui, dacă rămânea mai mult de un an în oraș, ca Mouille, consulul, fiindcă nu mai voia să bea decât vinuri românești. Pivnița lui Suré întrecea în putere pivnița fraților Mantu, în calitate erau de-o seamă. Pivnița Manților o bea Späthy într'o lună, două, pe a lui Suré nu o putea dovedi el singur nici în zece ani. În prăvălia din față, mai la o parte de teighea, avea una cum intrai pe stânga, pe dreapta deci, erau așezate câteva mese de marmură albă, Izabel; acolo servea el aperitivele. Ca și restaurantul, aperitivele de la Suré erau vestite în toată Mediterana orientală. Se lua mastică cu măslina. Mastică de Chios. O băutură dulce, din mastic dizolvat în alcool. Ce fel de alcool? Alcool de distilare din cereale sau alcool distilat din fructe sau cel distilat din drojdia vinului, cine știa pe atunci din ce fel. Se bea numai atât cât să vie pofta de mâncare; să se deslege limbile, la drept vorbind și așa destul de puțin legate. Așa că se vorbeau multe, vrute și nevrute, la aperitivul de la Suré. În timpul aperitivului se făceau cumpărături. Când soseau țării, când sosea caracatița, când venea bacaleaua.¹ Atunci și la Suré, în restaurant și în casele Galațiului se mânca bacalea cu scordolea. Scordolea de toate felurile, după gusturi, după pungă: de pâine sau de cartofi, cu nuci sau cu migdale, cu untdelemn grecesc sau cu untdelemn franțuzesc, botezat cu ulei vegetal, adică de floarea soarelui sau de dovleac. Parcă cel de măslina n'ar fi fost tot vegetal, dar așa se ținea seama în vremea aceea. Și uleiul de măslina era de mai multe feluri, de mai multe calități: era unul virgin, adică de primă presă, la rece. Gros, galben-verde, curgând greu, săturându-te repede. Untdelemn numai de mâncat crud, nu de gătit. Era scump și cine făcea scordolea cu el era om bogat. Scordoleaua este o emulsie de hidrocarbonate dextrinate, adică cu fascicule de cărbune ordonate de o enzimă în soluție de acid uleic, o gliceridă ceva mai lungă, deci un acid neutralizat. Asta așa ar veni, în limba și știința păsărească a savanților, a năucilor, cum se spune pe slavonește celor care cetesc în stele și știu să facă analiza materiei. Se freacă așa dar pâine cu untdelemn până devine o pastă, o adevărată pastă cu care femeile se ung pe față să nu se rideze. Se adaugă apoi nuci strivite în piuliță sau migdale. Strivite bine, să nu li se mai cunoască forma, pe încetul, câte puține, așa cum eram pus eu să fac de către bunică-mea sau biata, Dumnezeu s'o ierte, Liza, mătușă-mea, profesoara. Dar acum s'au stricat bunele obiceiuri. Treburile se expediază repede, nucile sau migdalele se dau prin mașină.

Aperitivele nu erau numai decât cu mastică. În Mai, venea din cramele vecine pelinul de Mai. Aproape toate marile crame ale țării erau pe aproape. Niculițelul

și Isaccea Dobrogei, cu vinul călugăresc al Mănăstirii Cocoș. Din vinul Cocoșului, nu i se zicea așa, ci vinul de Mănăstirea Cocoșului, nu se făcea niciodată pelin. Era prea bun. Nici must nu venea de acolo. Venea must din prejurul orașului. Erau vii destule: la Țiglina, la Bărboși, la Filești, în dealul Tuluceștilor de pe malul Brateșului. Erau numai vii, să tot aduci, scoborînd spre centrul orașului mustul și apoi turburelul poamei coapte. Suré era un om de gust și de loc snob. Se lua la el aperitiv cu sardele Robert și cu turburel de Odobești. De ce nu? Spuneau cei ce știau să guste. E perfect. Vinul venea de la Nicorești, pe linia Tecuciului. Nu mai puțin bune erau vinurile de Bolgrad și de Cetatea Albă.

Urcând din prăvălie câteva trepte, dădeai în sala restaurantului unde se putea lua masa după aperitiv. Dar cine mânca acolo, dacă lua aperitiv, îl lua la masă, așteptând mâncarea comandată, nu în picioare în prăvălie. Cei ce își luau așa aperitivul plecau acasă la masă, cu pachetul de trufanda sau delicatessă sub braț. Erau brânzeturi bune în băcănia lui Suré, brânzeturi franțuzești. De data asta, Suré nu se mai uita de sus, așa cum făcea cu vinurile, comanda gros și avea de toate sorturile. Se vindeau repede și bine. Avea și mezeluri, dar nu erau specialitatea casei. Mezelurile erau domeniul lui Culpi și apoi mai târziu Rochus. Nemți cu nume italienești, auzi: Culpi, Rochus. Când m'am plimbat în școala din San Rochus, în lumina galbenă a unei după amiezi leșinate în laguna venețiană, îmi tot venea în minte prăvălia lui Rochus din Galați, de pe strada Domnească, din partea fără tei, acolo unde prăvăliile stau una lângă alta. Prăvălie ca și cea a lui Culpi - cu domnișoare grase să plesnească și roșii în obraz să aprinzi focul, cu degete subțiri de nemțoaică, pline veșnic de grăsime - cu multă carne, asortată, dichisită în cârnați revărșați ca din cornul abundenței peste tot, în toate galantarele, așa cum există în Capela Sixtină un băiat frumos așezat pe o grămadă de cârnați și despre care, în lubridicitatea sa armenescă, prietenul meu Marcel îmi atrăgea mereu atenția că sunt penisuri în erjecție și că tânărul e un simbol al pederastului; Michel Angelo, în firea sa fiind un pederast.

- Cum pederast mă, cum pederast? Când nimeni nu a putut spune ceva despre acest om...

- Sigur, n'a avut nicio legătură, dar cum îți spun, lui i-au plăcut bărbații, nu femeile.

- Ce vorbești mă, adică nu-i frumoasă Eva Sixtinei?

- E grasă.

- E grasă și frumoasă, o splendoare de femeie. I-au plăcut de o potrivă bărbații și femeile. Frumusețea nemaipomenită a omului, mai frumoasă ca orice frumusețe... Frumusețea nelegată de lubricitate. Ce este toată arta statuară grecească, decât un imn al omului gol. Nu ca în „streaptease”. Fără deslănțuiri sexuale. Fără...

Armeanul ridică din nările nasului proeminent,

adânc arcuite.

- Fără mirosul sexului - vorbea cu r, șerpuind cuvintele, dar clare, fără să mănânce sfârșiturile, fără să le încalce - fără mirosul sexului nu pot avea sens. Orice mi-ai spune, nici femeia și nici bărbatul gol nu sunt reprezentări fără sens și sensul este această curioasă atracție sexuală. Fie ambigenă, fie unigenă. Sexualitatea unigenă nu este anormală, așa cum susții tu. Nu, sexualitatea e una. Uite la Cavași, uite la Proust, la Gide, hai, uite la elogiul iubirii unigene făcut de Marguerite Yourcenar în Memoriile lui Hadrian. Ce adică, dacă a iubit băieții frumoși și nu pe nevastă-sa, n'a fost militar mare, mă? Și administrator mare. Și Eugeniu de Savoia și Carol al doisprezecelea și Frederic al doilea au fost bărbați iluștri și niciunul nu a avut o femeie în viața lor, fără să fie monahi, fără să fie anormali...

- Dar nici legături cu bărbați n'au avut.

- Nu sunt cunoscute în adevăr, dar repulsia femeii subscie tendința iubirii unigene. S'a vorbit despre asta deschis. S'a spus chiar că opreliștea de la relația sexuală, așa cum se practică în monahie, este singura soluție fericită a pederastiei și a lesbianismului. Lipsa scandalului public, cu oprobiul care-l aruncă. Mai umilitor decât incestul, curvia și adulterul.

În Galații vremii, imediat după războiul mondial prim, se vorbea de pederastie grecească, părinții duceau frica caiacului turcesc acostat la cheiul portului și nu îngăduiau băieților să intre în corul bisericii catolice, dar nu se știa despre nimeni din societatea gălățeană că ar fi pederast și nici nu se aprecia genul. Bordelul însă era o instituție. Intrarea celui din strada Domnească se făcea prin strada din spate. Scara era dreaptă în sus, lungă cât țin trei etaje. Fără întrerupere sau cotitură, de jos până sus. Se deschidea o ușă niciodată închisă și mirosul soluției dezinfectante pentru spălături vaginale, de spermă, de sudoare de femeie tânără, de parfum ieftin, de boarfe prost spălate, de closet prost întreținut, de praf și pod, cuprindea totul. Omul se topea în atmosfera bordelului. Era un coridor lung cu uși care dădeau în camerele fetelor. Înăuntru, un pat, un lavoar, cu bideu dedesupt și un dulap, poate un scaun unde să se svârle hainele, femeia fiind mai mult în pat, desbrăcată gata. Ferestrele tuturor camerelor dădeau spre strada Domnească, spre Parc, pentru că bordelul era la ultimul etaj al clădirilor unde jos, în stradă, era băcănia și restaurantul lui Suré, cofetăriile lui Carol Ettinger și Manzavinatos, librăria lui Grosu, hotelul Bristol. Toate foarte serioase, foarte moral-burgheze, foarte frecventate de lumea bună a orașului. Bordelul nici nu avea intrare comună în corpul caselor, avea intrarea absolut separată, numai vederea era spre stradă, spre Parc. Și trebuie recunoscut că niciodată existența sa nu turbura viața nici a străzii, nici a negustorilor și artisanatului de dedesubt al lui. La ferestre nu apăreau niciodată damele, nu se vedeau nici jos în stradă. S'ar fi zis că, odată intrate acolo,

sus, în podul caselor înalte, cu mai multe etaje, fără speranțe, nu mai ieșeau. Scara pornea din curțile de aprovizionare ale lui Suré, mai ales, dar și ale cofetăriilor. Veneau acolo căruțași cu mărfuri, se depuneau lăzi, veneau băieții din băcănie să le ia în primire, erau bărbați mulți deci jos, în spatele caselor, dar nu se vedea și nu se simțea picior de femeie. Nu! Fetele erau fără speranță intrate sus, în infernul dantesco.

Amorul liber, țărănesc, neplătit, se consuma în Parc, în zilele de sărbătoare. Era o bucată de pământ, în colțul străzii Domnești cu strada Poștei, pe care nu se clădise nimic atunci când s'a croit strada. Galațiul era locul de sosire a Domnitorului nou căftănit la Constantinopol, în drum spre Iași, așa cum Giurgiu era pentru București. Prima așezare mare românească la marginea Imperiului. Amândouă, de sigur, pe malul stâng al Dunărei. Cu toate că Dunărea n'a separat comunitatea vorbitoare de veche limbă latinească, limba română, pe amândouă țărmurile existând de întotdeauna, de când imperiul a ajuns-o cu întinderea sa, a separat însă imperiul de țara de la Nordul Dunărei. În stăpânire adevărată n'a avut-o decât o sutăcinzeci de ani, apoi a avut-o sub influența lui, i-a trimis administratori, dar aceștia, imediat ce au trecut Dunărea, au devenit autocați ai țării, unși în curs de liturghie împărătească, alții decât funcționarii imperiului. Pentru că trebuie făcută explicația acestei denumiri. Pentru noi, cei ce trăim la Nordul Dunărei, Imperiul e unul, fie că e roman, bizantin sau turcesc. Pentru noi, imperiul este o existență în afară de existența noastră. O putere căreia trebuie dată întâietate, respect și o parte din bunurile pe care ți le-a dat Dumnezeu sau le-ai propus tu, care vine să se amestece în felul de viață pe care-l duci, dar a cărei viață, așa cum o duce el, e cu totul alta decât a ta. Amestecul lui asupra vieții tale e limitat geografic de Dunăre, în depresiunile subcarpatice puterea sa nu este și n'a fost în stare niciodată să ajungă, de contracte scrise sau nescrise, dar respectate de puterea cea mare și urmărite cu gelozie de băștinașii ăștia din Nordul Dunărei, vorbind o limbă veche latinească, cu liturghie niciodată grecească, de la început latinească, cea slavonească apoi neputând să se impună mai mult decât câteva secole, sfârșind din nou în limba latinească veche a băștinașilor, chiar atunci când liturghia se supunea Papei de la Roma. Și Papa, ca și Patriarhul constantinopolitan, ca și împăratul de orice fel de neam a fost acest împărat, a vrut, a simțit necesitatea stăpânirii totale, a integrării acestui teritoriu în imperiu, dar niciodată nu au putut-o face, așa cum expansiunea imperiului cel mare de la Nord, de trei sute de ani se oprește în coasta acestei curioase așezări: țară rotundă, de limbă veche, latinească. Toate evenimentele pe care le cunoaște istoria, oprirea întinderii Imperiului turcesc, investiturile constantinopolitane, fanarioții, exproprierea averilor mănăstirești, ca și cele nelămurite încă, în

această lungă perioadă de la Aurelian până la formarea Țărilor Românești, din acest punct de vedere trebuie înțelese: sub semnul opririi imperiului la malul de Sud al Dunărei.

Așa că Domnul intrat în port, la Galați, urca râpa sub care se adăpostea, ajungea la platoul de deasupra malului și de acolo pleca, ieșind din oraș spre Nord, pe strada Domnească, care începe de unde se termină

de urcat râpa portului. Atunci, acum aproape cincizeci de ani, când începeam să văd lumea, locul se chema Piața Negri și se afla în jurul statuii.

Notă:

1. bacalea/bacala-ele, s.f. = pește oceanic de culoare cenușie, cu pete galbene, comercializat sărat; *Gadus morrhua*

Scrisoare unui tânăr

Lui Paul vaan Saanen

Trăiam din timpul războiului mare dintâiu într'un oraș de provincie, la Galați, oraș cosmopolit, plin de o lume levantină, întru totul asemănătoare cu cea a Constantinopolului: greci, armeni, slavi de tot felul, evrei, italieni, sirioți, arabi, amestecați cu greci în diaspora și români ardeleni pricopsiți. Puțini englezi și franțuzi se amestecau și ei cu lumea de acolo încât nu se mai știau de neamul lor decât după nume. În oraș se vorbea grecește și franțuzește, veche reminiscență a felului în care am trăit dela 1700 până pe la 1900. Toți făceau comerț. Băștinașii ieșiți din boiernași, mazili și răzeși, învățați, erau avocați care le scriau actele levantinilor. Le scriau actele levantinilor după schelele portului, căpătau bani mulți pentru asta, dar puțini față de cât câștigau levantinii și când terminau treaba cu ei, făceau politică. Adică intrigi mărunte, o adevărată boală a păturii astea de oameni de țară învățați să scrie. Mai existau și retori în oraș, dascăli pârliți ai liceului de băieți și fete. Doctorii în medicină erau greci și jidani, primii învățaseră la Paris, iar ceilalți la Viena.

Cu asta, basta.

Orașul era plin de haimanale, hamali, contabili, funcționari de contoare, cârciumari, curve, marinari și hoți de târguri. Cultura generală era cunoașterea limbii franceze, a francezei de comerț, Larousse-ul cel mic și limba și literatura română pe care o cunoșteau retorii din licee. Așa c'am început prin a citi literatura română și am fost fericit. Este o mare literatură. Știu foarte bine ce păreri au despre ea cei care n'o cunosc. Dar

ea, literatura română, e foarte mare, cel puțin tot atât cât se ridică acum cea grecească, adică: Catanzakis și Prevalakis în proză și Seferis în poezie. Comunitatea geografică, rudirile de sânge făcute cu grecii, fac poate ca cele două literaturi să crească împreună pe coordonate asemănătoare.

Mă gândesc la literatura bisericească și fără să fiu un grămatic, simt cât a câștigat, nu în cuvinte, ci în noțiuni și imagini, limba noastră de la cea grecească și prin ea poezia populară și dela ea poezia cultă. Greaca septuagintei și apoi cea a părinților orientali a vărsat direct sau indirect subțirimea precisă a noțiunilor pe care noi le-am exprimat cum am putut mai bine în limbajul nostru ciobănesc. Este același fenomen care se întâmplă acum cu limbile africane care traduc, așa cum pot, din englezește și franțuzește. Numai că ei iau de acolo mai mult noțiuni de comoditate omenească, pe când noi am scos sucuri mai fine și mai dulci. Și nu trebuie să fim pentru asta rușinați: și limba latinească și cea franțuzească tot de acolo au supt subțirimi noționale. Mă gândesc la profitul care l-am avut apoi în secolul trecut dela limba franțuzească și dela gramatica ei. Acum un an, un grămatic de-al lor, al franțuzilor, venind la noi, atrăgea atenția asupra capacității limbii românești de a asimila neologismele. El spunea, și cu multă bună dreptate că papion și parfume sunt cuvinte românești perfecte pe care nu le poți deosebi așa cum se deosebesc în franțuzește *week-end* sau *shopping*.

În căutarea lui Dumnezeu

Cătând pe Dumnezeu, L-am întâlnit
Pe El, pe Domnul meu Isus Christos.
Nu L-am găsit pe unde-am tot gonit;
În ceruri, între nori, ci aci, jos,

Umblând desculț și asudând în drum,
Mergând cu mine-alături și glumind;
Un om frumos și drept și bun, oricum,
Așa cum îl știam dintr-un colind;

Nici ifose de zeu nu își dădea,
Dar toți din jurul său simțeam că El
Stăpânul nostru e, cum se vedea.

Neîndoiindu-ne în niciun fel,
Dumnezeirea n-am mai cercetat,
De-atunci, de când chiar noi L-am îngropat.

Crișan V. Mușeteanu

În parte, după un Curriculum Vitae alcătuit de autor, ca și după propriile mărturisiri din scrisorile adresate prietenilor apropiați, puse nouă la dispoziție prin bunăvoința familiei.

Data și locul nașterii: 25 Aprilie 1915, București.

Tatăl: Victor Mușeteanu, funcționar la Băncile Populare, contabil controlor, mort în 1919 la Tecuci.

Mama: croitoreasă, absolventă a Școli Profesionale C. F. Robescu, născută Codreanu, fata profesorului Ghiță Codreanu de la Liceul Vasile Alecsandri din Galați. După moartea soțului ei, a venit din nou în familie la Galați, unde a locuit împreună cu cei doi copii, Crișan și Horia, până în 1932, când s-a mutat cu ei la București.

Studii: Cursul primar la Școala Societății Femeilor Ortodoxe din Galați; Liceul Vasile Alecsandri absolvit cu examen de Bacalaureat în luna iulie a anului 1932; Facultatea de Medicină din București 1932-1938; Facultatea de Științe, secția Matematică-Fizică, București 1940-1941; Facultatea de Științe, Chimie, Fizică, Matematică, Jena 1941-1942, Bursă Humboldt.

Preparator la Facultatea de Medicină, București, Catedra de Histologie și Histogeneză, 1936-40.

Activitate profesională: Extern prin concurs în Eforia Spitalelor Civile, București 1937-39; Intern prin concurs în Spitalele Așezămintelor Brâncovenești 1939; Intern prin concurs în Eforia Spitalelor Civile 1939-1943.

Doctor în Medicină, 1942, Universitatea București.

Medic de batalion pe front, 1942-45.

Medic secundar în Clinica de Boli Contagioase București, prin concurs, 1943; din cauza războiului, efectiv din 1945 până în 1949.

Medic consultant de Medicină Internă în Ministerul Comunicațiilor, Telefoane, 1950-1951.

Medic de circumscripție adulți, 1951.

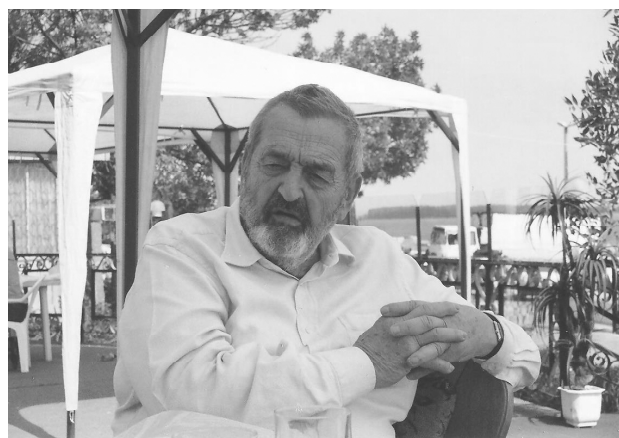
Medic pediatru Creșă și Cămin, 1951-1952.

Medic pediatru de circumscripție, 1952-1954.

Medic de laborator clinic, 1954-1969.

Cercetător științific (Wissenschaftlicher Angestellter) în Institutul de boli infecțioase Robert Koch din Berlin 1969-1980 și apoi după pensionare (1980), reangajat prin contract 1980-1981.

În 1981 a părăsit Institutul Robert Koch din Berlin și s-a mutat în Sudul Germaniei, la Lahr, la 50 de km nord de Freiburg. În 1987, Institutul Max-Planck de Immunobiologie din Freiburg l-a solicitat ca medic specialist de boli infectocontagioase (ca *visiting professor*), pentru a lucra la cercetarea epidemiei de Borrelioză, boala numita Lyme Disease, împreună cu o echipă de biologi și biochimisti condusă de dr. Markus Simon. A fost angajat cu contract, el ocupându-se de cercetări privind clinica și histo-patologia acestei boli. Cu acest prilej, i s-a dat posibilitatea să înființeze un

laborator de histologie care lipsea Institutului, unde a continuat cercetarea histo-patologică și pentru alte lucrări inițiate de dr. Markus Simon.

În opt ani de lucru s-a ajuns la realizarea vaccinului antiborrelia - o premieră mondială. Patentul a fost cumpărat de firma farmaceutică americană Smith Kline, de la Max Planck Gesellschaft, care a comercializat-o, cu suma de un milion de dolari.

În afară de acest produs, a lucrat experimental pe două proteine intracelulare descoperind acțiunea lor antibacteriană și antivirală.

Activitatea medicală a doctorului în medicină Crișan V. Mușeteanu s-a terminat în anul 2002 când a încetat să mai lucreze ca angajat în Institutul Max Planck, lăsând grupului său de lucru ideea unei eventuale transformări a proteinelor intracelulare în medicamente.

Data decesului: a încetat din viață la vârsta de 91 de ani, la 4 decembrie 2006, în casa lui de la Freiburg. Este înhumat la Berlin, oraș în care locuiește Cristina și acum și a doua lui soție, doamna Uta (Jutta) Mușeteanu.

*

Specialități și activități profesionale:

Medic specialist de boli infecțioase prin concurs Ministerul Sănătății 1948.

Medic specialist de laborator clinic prin concurs Ministerul Sănătății 1958.

Membru al revistei Excerpta Medica.

Membru al Soc. de Pediatrie Germană.

Membru ai Soc. de Microbiologie Germană.

Membru al Societății Scriitorilor „C. Negri”, Galați.

Distincții acordate în timpul vieții:

Cetățean de onoare al Municipiului Galați, 2002.

Profesor onorific al Universității „Dunărea de Jos”, Galați, 2004.

Contribuții personale în domeniul medicinei:

Studiul clinic pe un număr de 1000 de subiecți bolnavi de tifos exantematic. Demonstrarea leziunii - creșterea permeabilității vasculare (capilare) - oedem cerebral. Înlocuirea tratamentului cu infuzii de ser fiziologic cu anti - oedem și substanțe de micșorarea permeabilității vasculare (vitamine P cum se spunea în 1946).

Descoperirea fenomenului de fragmentare (rupere) nucleului monocitului în monocitoza infecțioasă. Metodă de diagnostic precis și practic. Virusul face parte din familia herpesului.

Comunicări de cazuri clinice: Meningită cu Meningococul Mucosus-Sindrom Waterhausen Friedrichsen. Encefalită stafilococică...etc.

Izolarea sindromului encefalo-pneumonia sugarului și a etiologiei lui.

Leziunile cerebrale în febra galbenă experimentală.

Efectele leziunilor cerebrale asupra comportării psihice a șoarecelui.

Demonstrarea existenței inflamației în encefalita din boala scrapie.

Demontarea ideii de boală contagioasă fără inflamație direct cu leziuni degenerative.

Determinarea leziunilor cauzate de Borrelioză.

Contribuție pentru realizarea vaccinului antiborrelioză.

Contribuție la cercetarea activității antibacteriană și antivirotică a unor proteine celulare (perforin și gramicid).

Articole publicate:

1. *Noi vederi în fiziologia patologică al tifosului exantematic și consecințele terapeutice.* Medicina Română 4 (1948), 58

2. Efectul presor în tifosul exantematic

3. Studiul permeabilități capilare cu testul Landis în tifosul exantematic

4. Spațiul extra celular în tifosul exantematic

5. Prezența și importanța edemului papilar în tifosul exantematic

6. Azotemia extra renală în tifosul exantematic

7. Studiul clinic al cazurilor de tifosul exantematic în epidemia din București din anul 1947-48.

8. Variațiunea greutatea corpului în tifosul exantematic

9. Tifosul exantematic la copii

Toate aceste lucrări au fost făcute în Serviciul Contagioși copii Dr. Aurel Stroe, în colaborare cu Vintilă Ciocâlteu, Volumia Antonescu, Dominic Dogaru, Blanche Floru, Ghe. Marinescu și publicate în volumul Rickettsii și Rickettsioze coordonat de Șt. Nicolau și N. Constantinescu. Ed. Academiei R. S. R. București 1965.

10. *Considerații asupra Pneumoniei Virotice Atipice observate în Spitalul de Copii Cotroceni.* Pediatria 5 (1953) 22.

11. *Mise en évidence d'un virus à grande*

dimensions comme facteur etiologique de l'encéphalo-pneumonie du nourrisson. Comp. rend. Soc. Biol. Paris CLI (1957) 1657.

12. *Culture d'un virus à grandes dimensions isolé à partir de nourrissons morts d'encephalo-pneumonie.* Comp. rend. Soc. Biol. Paris CLI (1957) 1690

13. *Encefalo-pneumonia sugarului, nouă entitate anatomo-clinică.* Conf. Nat. Morf. Normală și pat. Martie 1957.

14. *Delimitarea unui nou sindrom: encefalo-pneumoniei sugarului și studiul lui clinic patologic și etiologic.* Pediatria 5 (1958) 415.

15. *Über die hämatologische Diagnose der Infektiösen Mononucleose.* Folia Haematologica 73 (1958) 332.

16. *Syndrom de Waterhouse-Friedrichsen-Bamatter a Meningococcus Mucosus.* Archive Française de Pédiatrie 16-6 /1959) 369.

17. *Die Virus-Encephalo-Pneumonitis des Säuglings und ihre Ätiologie.* Zbl.Bakt.I Abt. Orig. 178 (1960) 426.

18. *Cercetări asupra diagnosticului morfologic în eritemul infecțios.* Studii și Cercetări de inframicrobiologie XII (1961) 381.

19. *Asupra unei boli eruptive datorită unui virus mare.* Studii și Cercetări de inframicrobiologie XII (1961) 105.

20. *Sur l'encéphalo-pneumonie staphylococcique.* Revue des Science Med. V II (1962) 75.

21. *Observations on the cytological diagnosis of an infectious erytema.* J. Clin. Path. 16 (1963) 256.

22. *Cercetări asupra encefalitei din pneumonia primară atipică.* Studii și Cercetări de inframicrobiologie XIV (1963) 62.

23. *Cercetări asupra factorului etiologic al unei epidemii respiratori virotice în lunile Febr.-Martie în București.* Stud. și Cerc. de Inframicro.XIV (1963) 636.

24. *Über die Hirnveränderungen bei der Encephalo-pneumonitis des Säuglings.* Zbl. Allg. Path. 105 (194) 389.

25. *Considerații asupra etiologiei pneumoniei atipice primitive.* Pediatria XII (1963) 425.

26. *Însemnătatea fragmentării nucleului monocitelor pentru diagnosticul Mononucleozei Infecțioase. în limba rusă.* Medicina 2 (1965) Probleme de Hemat. și Transfuzie.

27. *T.H.A.M. - antiacidotic major.* Viața medicală XIII (1966) 981.

28. *Privire generală asupra bolilor genetice și tratamentul lor.* Pediatria XV (1966) 491.

29. *Contribuții la studiul clinico-biologic al mononucleozei infecțioase.* Viața Medicală XIV

(1967) 881.

30. *Urmărirea cantitativă a acidozei metabolice în clinică.* Pediatria XVII (1968).

31. *Endometrita rickettsiană, cauză de avort spontan repetat.* Obstetrică și Ginecologie XVII (1969) 469.

32. *Dominant Anonychia and Onychodystrophy.* J. med. Genet. 6 (1969) 105.

33. *L'endométrie rickettsienne, cause d'avortement spontané et réitéré.* Revue Française de Gynecologie et d'Obstetrique. 64 (1969) 425.

34. *Farmacocinetica și importanța ei în terapeutică.* Farmacia XVIII (1970) 129.

Aceste lucrări au fost începute în Spitalul Colțea și definitiv realizate în Spitalul Central „Gheorghe Marinescu”, Secția de Pediatrie, în care împreună cu doctorul Mihai Pavelescu a creat un laborator de cercetare. Lucrările au fost efectuate în colaborare cu Florin Iancovici, Dacia Vișinescu, Niculae Paraschivescu, Niculae Bonciocat și Mihai Pavelescu.

În Germania a publicat două articole referitoare la lucrări de clinică pediatrică efectuate în Secția de Pediatrie a Spitalului Central din București.

Tot ce a publicat în Germania a fost publicat și pe Internet în: **Publication List 1970-1981**. Toate articolele din timpul activității sale la Institutul Robert-Koch până la ieșirea la pensie, în 1980, se referă la lucrări inițiate și conduse de el. După această dată, articolele se referă la lucrări colective, în **Publication List 1989-2003**.

Comunicări și Conferințe

Diagnosticul și tratamentul febrei recurente. Soc. Internilor și foștilor Interni, 06.09.46.

Asupra unei de epidemii febră tifoidă declanșată prin alimentație. Soc. Internilor, 06.11.46.

Hemiplegie în cursul unei febre recurente, vindecare. Soc. med. a spitalelor din București, 03.04.47.

Academie de Medicină: *Asupra efectului presor în T. E.*, 1948.

Asupra chistului hidatic al creierului unui copil. Soc. Pediatrie, 20.07.52.

Asupra unei forme septicemice supra acută cu meningococ. Soc. Ped., 12.5.53.

Asupra encefalo-pneumonitelor datorate unui virus de dimensiuni mari din familia Myagavanelelor. Conf. de pediatrie Brăila, 12.06.58.

Asupra formelor oligosimptomatice sau hematologice a mononucleozei infecțioase. Soc. de Pediatrie București, 10.08.58.

Asupra originii reticulo-endoteliale a monocitului. Soc. de Morfologie, București, 27.07.56.

Un caz de galactozemie. Simp. dismetabolii ereditare și câștigate. Turnul Severin, 21.05.65.

Un caz de anemie hemolitică nesferocitară

(Favism) Idem, 21.05.65.

Un caz de feniketonurie. Idem, 21.05.65.

Anemiile hemolitice congenitale nesferocitare. Soc. Neurologie Buc., 01.07.65.

Asupra diagnosticului mononucleozei infecțioase. Cong. III Internațional de Patologie Infecțioasă. București 09.10.62.

Integrala Dost. Secția de Biomatematică Soc. Științelor Medicale. Facultatea de Fizico-Matematică. București, 08.03.64.

Contribuția școlii românești la descoperirea factorului etiologic al Pneumoniei atipice Primare. Consfătuirea Interreg. de viroze respiratorii. Baia Mare, 30.09.61.

Încercări de echilibrare a cazurilor de insuficiență respiratorie. Consfătuirea de reanimare: reanimare hidro-electrică a bolnavului medico-chirurgical. Călimănești, 09.10.65.

O nouă atitudine terapeutică în stările toxice la sugari. Soc. de Pediatrie. 11.11.67.

Internationales Symposium Pediatrie. Iglis Ausrtria, 29.-30.09.69.

Invitat de Facultatea de Medicină Universitatea Mc. Gill. Montreal, Canada.

Prezentarea preparatelor de histo-patologie a encefalo-pneumonitei, 01.06.70.

Berliner Mikrobiolog. Gesellschaft. *Über den Erreger der Infektiösen Mononucleose*, 16.06.70.

Berliner Gesellschaft f. Pathologie. *Virushemmung durch Mukopolysacharide in der Gewebekultur und im Tierversuch*, 14.11.72.

Max-Planck-Institut für Hirnforschung München. *Prezentarea preparatelor Histopathologische ale Encefalitelor virale (Febră galbenă)*, 10.07.73.

Congresul național al pediatriei. Nürnberg. *Encefalitele virale ale copilăriei*, 20.08.74.

Congresul neurologic danubian. *Deficiențele post encefalitice la animale.* Viena, 13.05.75.

Berliner Mikrobiologische Gesellschaft. *Ein Tierexperiment. Modell gibt Hinweise auf Aetiologie degenerativer Erkrankungen des ZNS.*, 30.10.79.1

Max-Planck-Institut f. Immunbiologie. *Die Anatom-Pathologie und Klinik der Borreliose (Lyme Disease)*, 14.06.89.

Teze de Doctorat

Antonescu Volumia: *Azotemia extrarenală în tifosul exantematic.* București 1948

Ciocâlteu Marilena: *Presiunea venoasă în tifosul exantematic.* București 1948

Alexeanu Dan: *Oedemul cerebral.* București 1970

Vișinescu Dacia: *Contribuții la studiul leziunilor encefalitice în bolile sugarului.* București 1969

Iancovici Florin: *Starea acidotică la sugari în diferite afecțiuni și combaterea ei.* București 1969

Van Saanen Paul: *Studiul relațiilor doză-efect la antibiotice*. București 1972

Welte Michael: *Leistungsminderung nach experimenteller irusencephalitis. Modellversuch an der Maus mit histologischer Auswertung*. Berlin 1977

Stiens Reinhard: *Methode und Ergebnisse einer quantitativen Untersuchung von*

Cortexschäden bei mit Gelbfiebertivirus infizierten Mäusen. Berlin 1980

Rodloff Arne Ch.: *Virusbedingte Läsionen im Zentralnervensystem*. Berlin 1980

Participări la teze de doctorat

Schaible Ulrich E.: *Untersuchungen in der Maus zur Entwicklung eines Impfstoffes gegen den Erreger der Lyme Borreliose, die Spirochäte Borrelia Burgdorferi*. Freiburg 1990.

*

Activitate literară

A început prin a scrie poezie la 15 ani, în timpul liceului, iar primul ciclu de poezii, intitulat „Răstălmăciri de vis”, datează de când era student la medicină. Nu a publicat însă atunci, deoarece între 1935-40 era preocupat de cariera sa, urcând, după mai multe concursuri, treptele ierarhiei medicale. Apoi a plecat în Germania pentru studiul chimiei, fizicii și matematicii. A urmat războiul, în care a fost medic de batalion. După instaurarea dictaturii comuniste în România, publicarea scrierilor sale nu a mai fost posibilă.

La invitația Institutului Robert Koch din Berlinul de Vest, a plecat din nou în Germania. Pentru că birocrăția comunistă l-a împiedicat să se mai întoarcă în țară, a fost nevoit să rămână în exil. În Germania, a avut posibilitatea să-și continue în liniște activitatea profesională, cât și cea literară.

Publicații în reviste literare: Debut, în anul 1970, la revista „Limite” - Paris; urmează: „Revista Scriitorilor Români” - Roma; revista „Zodii în Cumpănă” - Freiburg; revista „Jurnalul Literar” - București; revistele „Porto Franco” și „Antares” din Galați.

Apariții în volum.

PROZĂ. Din tetralogia „Proiecția unui necunoscut pe secolul în care a trăit”, conținând: „Lumea copilăriei mele”, „Între cele două războaie”, „Amintirile din război/ Strigătul” și „Povestiri”, au apărut:

*, „Lumea copilăriei mele”, București, 1998 - roman de debut). Ediția a doua, la Editura ALMA Galați, 2001;

*, „Amintiri din războiul 1941-1944, București, 1998 - Strigătul”, Editura „Jurnalul literar”, 2003; în 2004 a fost tradusă în limba germană.

*, „Povestiri”, Tipored SRL, București, 2000 - prima ediție și ediția a doua de povestiri și laviuri, intitulată „Caniculă asupra Prusiei”, Editura „Jurnalul literar”, 2004.

POEZIE. „În căutarea lui Dumnezeu”, Editura „SINTEZE”, 2006 (în două ediții); „Aventurierul liniștit” și „Destinul geometric”, Editura „Jurnalul literar”, 2005.

TRADUCERI. Din germană: „Isus” de teologul german luteran Rudolf Karl Bultmann, profesor de „Noul Testament” la Universitatea din Marburg; din engleză: „Inima întunecului” de Konrad, „Ursul” de Faulkner, „Arta poetică” a lui E.A. Poe; și din lirica shakespeariană: Done, Erza Pound, Jeats etc. și piesa „Richard al treilea”.

A mai scris:

ESEURI, CRITICĂ LITERARĂ ȘI DE ARTĂ, SCRISORI - a purtat o vastă corespondență cu membrii familiei sale, în special cu fiica cea mare, Cristina, și cu foarte mulți prieteni.

*

Activități umanitare

Acest om universal dăruit de Dumnezeu, care a primit pentru a dăru, a fost atent până în ultima clipă la tot ce se petrecea în jurul său.

A sprijinit financiar și moral revistele gălățene în care a publicat și el, „Porto Franco” și „Antares”, precum și pe mulți scriitori în al cărui viitor literar credea.

În timpul inundațiilor din vara anului 2005, a contribuit la ajutorarea sinistratilor din județul Galați, printr-o donație oferită cu discreție creștină Episcopiei Dunării e Jos.

Potrivit ultimei dorințe, după trecerea sa la cele veșnice, soția lui, doamna Uta Mușățeanu, a trimis din Germania o donație importantă de carte, destinată bibliotecii Episcopiei (acum Arhiepiscopiei) Dunării de Jos și bibliotecii Liceului „Vasile Alecsandri”. Cele aproximativ 500 de volume reprezintă opere ale scriitorilor clasici latini și greci (245), opere ale Sfinților Părinți și ale scriitorilor bisericești (53), scrieri ale teologilor români, germani și francezi (54), precum și literatură beletristică, istorică și filosofică contemporană (60).

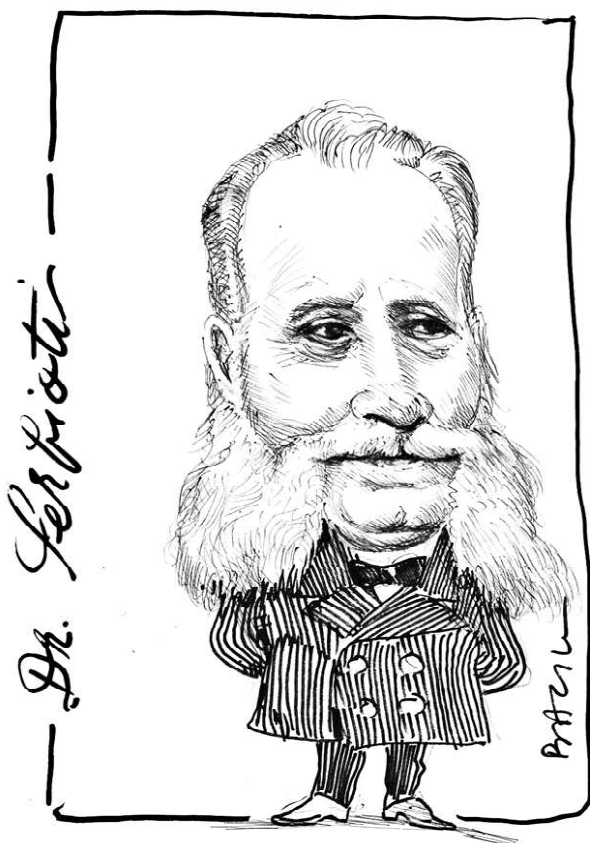
A trăit și a gândit aproape un secol, înconjurat de cărți, de obiecte frumoase, de colecții rare, de oameni deosebiți pe care i-a înțelept și i-a înnobilit prin prezența sa. S-a bucurat de viață și de roadele muncii sale, deși nu i-a fost ușor să trăiască departe de „rotundul” țării lui și viața nu i-a oferit numai satisfacții.

Dumnezeu să-l odihnească în grădinile Sale!

Notă: În parte, după un Curriculum Vitae alcătuit de autor, ca și după propriile mărturisiri din scrisorile adresate prietenilor apropiați, puse nouă la dispoziție prin bunăvoința familiei.

* materialele din paginile 4-16 sunt din cartea Opere alese, Crișan V. Mușățeanu, Ed. Muzeului de Istorie Galați, 2013

Aristide Serfioti *

Provenind dintr-o familie elenă din Hydra, cu studii universitare de medicină la Universitatea «*Regele Otho I*» din Atena (între anii 1846-1850), în specialitatea chirurgie obstetrică și susținând „con brio” doctoratul în medicină la Universitatea «*Ludxvig Maximilian*» din München (1851), Aristide Serfioti pleacă în diaspora, în Moldova, unde își alege ca loc de profesie vocațională și domiciliul definitiv în comunitatea urbană Galați, unde se afla o numeroasă și puternică minoritate greacă naturalizată deja, în care, după 1853, se va integra pe deplin, la început cu statutul de sudit, dobândind apoi, din 1865, cetățenia română.

A depus o activitatea prodigioasă, mai întâi în calitate de medic militar între anii 1853-1868, ajungând la gradul de colonel în anul 1862, prin promovarea de către însuși primul Domnitor al României moderne, Alexandru Ioan I Cuza, funcționând aproape în același timp și ca medic de spital, ultimul din ele fiind „Elisabeta Doamna - Caritatea Gălățeană”.

Și-a onorat titlul științific de doctor în medicină, în misiunea umanistă, profesională, atât în calitate de membru fondator al Societății Medicale din Galați (1863-1904), cât și de membru al Societății Medicilor și Naturaliștilor din Iași.

A manifestat vederi largi, novatoare, asupra problemelor de igienă și salubritate ale populației localnice, îndeosebi cea pauperă, contribuind direct la asanarea cazurilor impuse de pericolul de: epidemii (holeră), regimul de carantină portuară, boli cronice,

deficiențe în igiena și mentalitatea populației, lipsa de medicamente, lipsa de aparatură medicală și numărul mic de paturi pentru spital, făcând front comun alături de alți colegi de breaslă, influențând pozitiv activitatea autorităților administrative locale.

Pentru rezultatele sale profesionale și meritele cetățenești, dat fiind și poziția sa în societate, recunoașterea valorii sale publice n-a întârziat mult timp, conferindu-i-se decorații naționale și internaționale importante: Imperiul Rus - Ordinul „Sf. Stanislav”, cl. a II-a (1863); Imperiul Austriac - Ordinul „Coroana de Fier”, cl. a III-a (1865); Regatul Prusia „Coroana Prusiei”, cl. a II-a (1870); Societatea Imperială de Medicină din Constantinopol - calitatea de Membru corespondent (1871); Regatul Italia - Ordinul „Coroana Italiei”, gr. de Cavaler (1874); Regatul România - Ordinul „Steaua României”, gr. de Ofițer (1878); Ordinul „Coroana României”, gr. de Comandor (1882) și de Mare Ofițer (1900); Societatea de Binefacere - Medalia pentru serviciile aduse comunității (1880); Imperiul Otoman - Ordinul „Medgidie” (1281 H./ 1864) și Ordinul „Osmanie” (1309 H./1892).

* * *

Dr. A. Serfioti a fost un om al epocii sale, gândind și acționând în spiritul ei. Alături de o profesie umanistă, liberală, recunoscut ca membru al unei elite intelectuale, el dispune financiar, își consolidează poziția socială, materială, și manifestă o atitudine progresistă, în consonanță cu mentalul generațiilor ce trăiau în „secolul naționalităților”.

Astfel, el achiziționează o proprietate imobiliară, în 1862, în zona centrală a orașului, dar ca intelectual burghez înțelege și rosturile proprietății funciare, a unei reședințe-conac la țară. Inițiativa în acest sens constituie o mare realizare, înainte de pensionare, în anul 1880, cumpărând o întinsă proprietate de 3.500 ha, limitrofă Galaților, cea a fraților Ghica, care includea un vechi sat Felești/Filești, la gura pârâului Cătușa, și o moșie Filești - Calica, ce includea în aria sa, anticele fortificații și așezări civile - dacică (sec. II î.e.n. - II e.n.) și romană (sec. II e.n. - IV e.n.) de la „Tirighina” - Barboși - Galați.

Noul proprietar a preluat un întreg și valoros pachet de documente legate de posesorii anteriori ai satului și ai moșiei, începând din anul 1631.

Conținutul documentelor, datate între anii 1631-1777, evidențiază elemente interesante privind:

- istoria satului medieval Felești/Filești (vezi primii proprietari, surorile Nastasia, Vasilica și Anghelina, fetele Dorioaiei (ante 1631); negustorul bârlădean Maftei Roșca și feciorii săi Grigore și Gavrilă (din august 1631); Precup (Pricop) Pârnu și Vasilica Roșca postelniceasa (1658-1659) și familia Pârnu (până în 1717), spătarul Dediu (din mai 1717), hatmanul Iordache Ghica și familia boierească Ghica (din iunie 1777) până la Iancu Ghica (cea. 1877-1880);

- istoria satelor și moșiilor covurluiene din vechiul ocol al târgului Galați (Lohănești, Vămeșeni, Frunțișeni);

- delimitări (hotărnicii) ale unor proprietăți ale mănăstirilor „Precista” și „Mavromol” din Galați;

- diverși termeni de toponimie;

- o știre indirectă despre vechiul curs al râului Bârlad - cu vărsarea în fluviul Dunărea, ce-a devenit după anul 1646 (~1777 ?) noul curs al Siretului (ce-a fost navigabil și pentru plutașii moldoveni pentru transportul buștenilor de stejar din Moldova de Sus până la Dunăre, lângă Galați);

- menționarea unor personaje istorice: vel logofăt Miron Costin; mare vornic de Țara de Sus Gligore Hârșescu (1669); diecii Vasile Buhă (1646), Poiană (1658), Lupul (1659), Axinte Uricariul (1717), în calitatea lor, fie de martori semnatari, fie de redactori/dieci ai înscrisurilor agrare, o parte din acestea fiind redactate în cancelaria domnească;

- menționarea numelor unor pârgari ai obștei târgului Bârlad și a unor impresiuni sigilare urbane (Bârlad, 1631) și voievodale (Gheorghe Ghica);

- relevarea unei **addenda** la fondul **Documenta Romaniae Historica** (A), Moldova, sec. al XVII-lea: Zapisese date 1631 (7139) august 22, Bârlad; suretul de uric 1646 (7154) iunie 4, Iași; hrisovul domnesc 1658 martie 3 - 1659 noiembrie 2, [Iași], hrisovul domnesc 1659 (7167) iulie 25, Iași; zapisul 1669 (7178) februarie 14, Iași, care prezintă o inedită și consistentă informație.

* * *

Dr. A. Serfioti n-a activat în plan politic, ci doar în planurile obștesc/comunitar, filantropic și cultural/societar masonic.

A păstrat o strânsă legătură cu oamenii din elita intelectuală și politică din orașul Galați și din țară, bucurându-se de respectul acestora. Printre aceștia întâlnim pe Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și Doamna Elena Cuza, în relație de bună amicitie încă din perioada Galați (1853-1859), Costache Negri, Mihail Kogălniceanu, Lascăr Catargiu, avocatul Mihail G. Orleanu, Ștefan H. Ștefan, Constantin Ressu, primari ai orașului Galați, bancherul August Dall' Orso ș.a.

Cu locuitorii satului și cei de pe moșia Filești-Calica, unde avea un conac și acareturi - o gospodărie rurală construită cu gust și bine administrată - a întreținut relații netensionate.

Acolo, în lumea satului, plasat într-un cadru natural reconfortant, din imediata apropiere a orașului Galați, în care se ajungea cu trăsura, avea să împlinească unele acte filantropice demne de amintit, în calitate de ctitor al bisericii „Sf. Treime”- Filești, în care sălășluiește cavoul familiei, un ansamblu splendid, construit cu deosebit rafinament artistic, fapt care îl plasează în categoria monumentelor naționale de artă bisericească.

Alături de pietatea religioasă, în Filești, „la Calica”, avea să patroneze o dublă sărbătoare, religioasă și populară, câmpenească, cu ocazia hramului bisericii, unde aveau loc - bine organizate și cu largă participare și pentru orășenii din Galați și din vecinătate - un bâlci, un târg comercial, agrementate de un spectacol cu comedianți și o petrecere „la iarbă verde”, preluând ca model „Sărbătoarea de Moși” din București, totul

însemnând un moment de recreere și de continuitate a tradiției populare.

Nu a activat în plan politic, nefiind afiliat niciunui partid, în schimb va fi integrat în fenomenul francmasonic național și european, participarea sa ca membru fondator (în anul 1865) al Lojii regulate „Discipolii lui Pytagora” din Galați, aflată sub obediența Le Grand Orient de France, Rite de Memphis, asigurându-i o ascensiune binemeritată până la gradul de maestru (18), atestată și de cele trei diplome date 1865, 1868, 1869.

Aceste piese documentare, veritabile rarități (care se păstrează în fondul arhivistic al Muzeului Național de Istorie din București), printr-o serie de elemente - instituția emitentă, textul propriu-zis, inclusiv persoanele semnate și grafica simbolistică masonică - au o mare importanță pentru istoria francmasoneriei naționale și gălățene până la anul 1900, respectiv pot ilustra - după facsimilare - un aspect tematic de deosebit interes informativ pentru public în cadrul expoziției permanente din Muzeul de Istorie din Galați.

Doctorul Aristide Serfioti a dovedit o perfectă adaptare de veritabil *homo europaeus* - un etnic elen plecat în diaspora, care a devenit cetățean român, rămânând un coreligionar fidel creștin ortodox, ctitor de lăcaș bisericesc - monument istoric și de artă, un partizan declarat al modernizării societății (și a sistemului sanitar), un consecvent umanist și vrednic slujitor al Jurământului lui Hipocrate, un prosper proprietar de moșie, un filantrop generos în timpul vieții, care a menționat expres, în testament un sprijin material consistent acordat pentru diverse instituții medicale și de învățământ din Galați, București și Atena, neuitând nici regula nescrisă din „lumea boierilor cu suflet” de a înzestra tinerele familii din satul Filești.

* * *

Studiul documentar, elaborat de doamna muzeograf Mariana-Delia Pohrib, reconstituie și reliefează un profil biografic încadrat într-un orizont social și profesional (medical), investigând - cu competență - un substanțial și dispersat material arhivistic, ocultând, deocamdată, valorificarea corespondenței private.

Lucrarea se încadrează în categoria studiilor istorice de profil biografic și social-instituțional, analizând viața și activitatea dr. Aristide Serfioti (1828-1905), o distinsă personalitate medicală gălățeană din a doua jumătate a secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea.

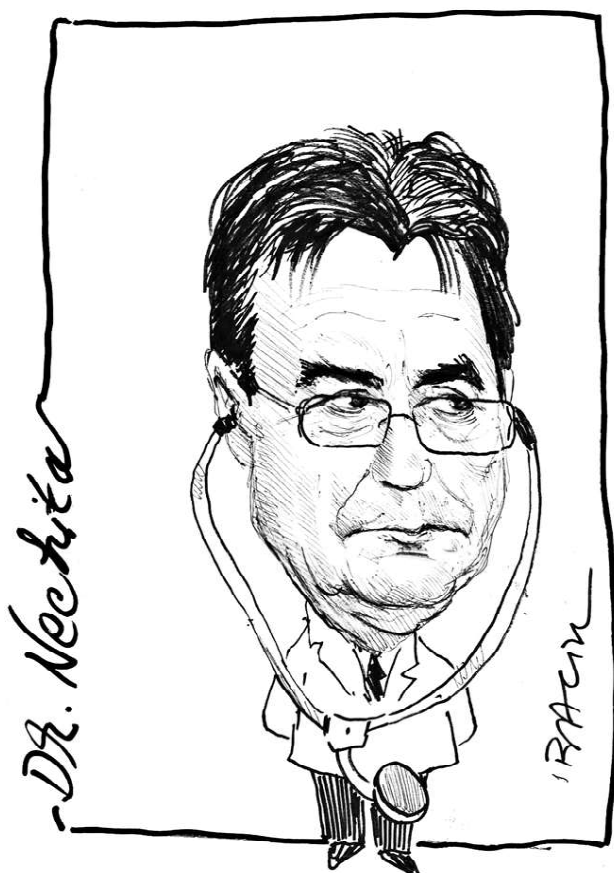
Doctorul Aristide Serfioti reprezintă unul dintre acei oameni care au trăit după adagiul pragmatic „*ubi bene, ibi Patria*”, regăsindu-se „acasă” și printre români, în „orașul de la Dunăre”, unde a promovat un posibil și demn de urmat model de intelectual modern, ancorat în realitatea Țării de adopție cetățenească și în universul mental european.

Prof. univ. dr. Dan Râpă-Buicliu

* din cartea Doctorul Aristide Serfioti (1828-1905), Un destin în slujba comunității gălățene, Mariana-Delia Pohrib, Ed. Muzeului de Istorie Galați, 2012

Nechita - un medic ajuns în timpul vieții cetățean de onoare al Galațiului

Prof. Dr. Aurel Nechita s-a născut la data de 14 aprilie 1951, în orașul Lugoj, județul Timiș. După absolvirea celui mai cunoscut liceu de matematică-fizică, „Colegiul național Vasile Alecsandri” din Galați, urmează cursurile Facultății de Medicină din cadrul Universității de Medicină și Farmacie, Iași, specializarea pediatrie. Obține diploma de doctor-medec, specializarea Pediatrie, cu nota 10 (zece), în anul 1975. După terminarea facultății, activează 3 ani la UMF Iași - Institutul de Igienă și Sănătate Publică, ca medic intern prin concurs. Devine asistent universitar prin concurs, în 1978, la UMF Timișoara, până în 1984 când revine la Galați ca medic specialist în Spitalul de Pediatrie.

În 1986, urmează studii postuniversitare la UMF București și obține specializarea în cardiologie, în 1999, după absolvirea cursurilor postuniversitare la UMF Timișoara, obține și specializarea în diabetologie. De asemenea, în 1992 se specializează și în management sanitar, la Paris, specializare pe care o realizează și la

București, în 2004.

În prezent este medic primar pediatru, specialist în cardiologie, în sănătate publică și management sanitar și competență în diabet zaharat, boli de nutriție și metabolism la Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Sf. Ioan” din Galați.

Între 1991 și 1997, urmează cursurile universitare de doctorat la UMF București, sub îndrumarea prof. dr. Gheorghe Goldiș, cu tema „Aspecte particulare de diagnostic și tratament în aritmiile cardiace la copil” și obține diploma de Doctor în Științe Medicale. Din 1998 revine în învățământul superior ca șef de lucrări asociat la specializarea kinetoterapie, iar din 1999 este șef de lucrări la Colegiul de Medicină din cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați, în 2002 devine conferențiar universitar titular la Facultatea de Medicină, iar în 2005 obține titlul de profesor universitar. Devine decanul facultății de la înființare (2004) până în 2016. Din 2005 devine profesor asociat și membru al școlii doctorale a UMF „Carol Davila”, București, unde timp de 14 ani a coordonat tezele a 20 de doctori în științe medicale.

În 1987 devine directorul Spitalului de Pediatrie din Galați, funcție pe care o deține în următorii 14 ani. Din 2001 preia conducerea Direcției de Sănătate Publică Galați, iar din martie 2004 devine secretar de stat pentru Asistență Medicală în Ministerul Sănătății. În perioada 2005-2008 activează ca deputat în Parlamentul României. În 2009 redevine secretar de stat în Ministerul Sănătății.

Din 2005, Aurel Nechita este vicepreședinte al Societății Române de Pediatrie și a altor 12 societăți medicale, iar de-a lungul carierei obține numeroase premii și distincții importante printre care: „Ordinul meritul sanitar în grad de comandor” și cea mai înaltă distincție a Bisericii Ortodoxe Române - Crucea Patriarhală.

Aurel Nechita are o contribuție substanțială în dezvoltarea orizontului științific românesc, având numeroase cărți, lucrări științifice și volume publicate la edituri recunoscute pe plan național și internațional (ex.: peste 100 de lucrări prezentate la Congrese medicale internaționale și naționale, peste 150 articole publicate în reviste cotate ISI, indexate BDI).

A coordonat colectivul facultății care a întocmit

peste 20 de dosare de acreditare a celor 6 specializări ale Facultății de Medicină și Farmacie (medicină generală, farmacie, asistență medicală generală, medicină dentară, moașe, tehnică dentară).

Aurel Nechita, din 2015, a extins legăturile academice transfrontaliere, fiind astfel inițiatorul

extensiei de la Enna - Italia a Facultății de Medicină și Farmacie din Galați cu 2 specializări (medicină generală și asistență medicală generală).

Din 2018, împreună cu colegii, înființează domeniul medicina din cadrul IOSUD al Universității Dunărea de Jos din Galați.

*Chiar așa, pe né-vé? **

Cu destui ani în urmă, patru doctori din târgul nostru am ajuns, pentru o perioadă mai lungă, la Bordeaux, în Franța. Puneam de o facultate de medicină. Culmea e că ne-a și ieșit, și ne-a ieșit bine.

Acolo m-am împrietenit și cu el. Altfel eram mai mult în relații oficiale. Era un om reținut și foarte controlat.

Amândoi petreceam timpul în imensa bibliotecă universitară a medicinei. Era cât un supermarket și înțesată de tot ce vrei.

Mi-am adus acolo aminte de povestirea lui Saint-Exupery în care pilotul poștal, străbătând Africa, a adus din Sahara un șef local (spre a-i câștiga bunăvoința) în Franța. S-au dus și la o cascadă, loc frumos. Arabul tot nu voia să plece. „Mai stai, mai stai!” În final a fost întrebat ce așteaptă. „Să se termine apa!”, a răspuns omul.

Stăteam cu orele la mese, devorând revistele. La un moment dat, colegul mă cheamă discret la el.

- Să-ți arăt ceva!

Era un articol despre o intervenție relativ nouă, riscantă, de tratament invaziv al tulburărilor de ritm ale inimii. Intrați cu un cateter până în interiorul inimii (pe o venă, nu deschideai chirurgical toracele), aspectul electrocardiogramei îți spunea unde ești și, când ajungeai la locul potrivit (dacă ajungeai și nu greșeau), ardeai prin curent electric țesuturile. Practic, făceai un mic infarct, exact cât să întrerupi un fascicul de transmisie a tulburărilor de ritm.

Era un tabel cu șapte cazuri. Evaluarea în timp a evoluției. Care a murit, care trăiește, dacă fibrilația a recidivat... La ultimul caz era mențiunea: nu avem date. Fiecare caz era redat prin inițiale și vârstă.

Zâmbind ușor, din colțul buzelor, mi-a spus calm:

- Acesta sunt eu.

În urmă cu câțiva ani, fără publicitate, în târg nu s-a știut, fusese la o clinică de lângă Paris și se operase. Trebuia să fie însoțit, dar până la urmă soarta hotărâse să plece singur. Singur cuc, în străini, noroc că vorbea bine franțuzește.

Operație riscantă: la unul din cincizeci de cazuri se găurea inima și erau toate șansele să mori.

Ce exitat ai fi să ai șanse 1/50 să câștigi premiu un milion de dolari! Dar dacă ai avea aceleași șanse să mori?

Franțujii l-au tratat frumos, doar plătea și era și cardiolog. Procedura se făcea sub anestezie generală. Era dureroasă, ți se prăjea la propriu mușchiul inimii. Românul nostru a refuzat, a cerut doar analgetice intravenos.

- Dacă e să mor pentru că găureauăștia inima, măcar să știu. Ce, mor așa, hoțeste, pe né-vé?

* text din cartea *Opriti dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul!*, Nicolae Bacalbașa, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2013

Chiril Baranetchi

Una dintre figurile pitorești care a dominat timp de decenii viața medicală a Galaților a fost doctorul Chiril Baranetchi.

A fost un om abil, care a reușit să fie acceptat și promovat de către „tovarăși” fără a fi scârbos sau periculos cum au fost mulți alții într-o postură similară. Știa să mulțumească și capra, și varza, o artă rară în acele vremi. Era un excelent organizator, stofă de chiabur, în sensul bun al cuvântului.

Avusese curajul să se lanseze într-o specialitate nouă, chirurgia toracică, într-o Românie gârbovită sub spectrul tuberculozei. Era în perpetuă efervescență organizatorică și chiar îi reușeau multe lucruri.

Fusese național-creștin în tinerețe, dar virase cu abilitate și îi reușise.

Doctorul Vasile Popa i-a transmis salutări de la unchiul său, actorul Varganici de la Arad. Baranetchi, impasibil: Varganici? Nu cunosc nici un Varganici.

Guju Popa: Cum nu-l cunoașteți, dom' doctor? Că doar ați defilat cu el cu diagonală și cămașa verde la Cernăuți.

Băiat sărac, s-a căsătorit prima dată din dragoste. A făcut greșeala însă să-și ia și un ceas de aur. Plecând să facă naveta, și-a uitat ceasul acasă și s-a întors inopinat. Așa a divorțat. S-a reînsurat cu o grecoaică putred de bogată. Nici acest lucru nu i-a blocat ascensiunea sub comuniști.

El este cel care a proiectat cu grijă Spitalul Județean din Galați. Trebuia să fie director, și-a organizat meticulos și viitorul cabinet. Numai că i-a murit un operat de la care luase și paralele înainte. Partidul l-a

pedepsit doar cu anularea directoratului. A venit director Sache P., pentru meritul de a fi copil de văduvă analfabetă, împins din spate de remarcabilul urolog Miltiade Ionescu, creator de școală, dar cu niște gene mai dubioase din punct de vedere politic. Baranetchi a rămas la Spitalul TBC, chirurgia toracică nefiind mutată la Județean.

Era un excepțional organizator de congrese, consfătuiri, plimbări cu vaporul pe Dunăre. Un veleitar care era și productiv, și nu făcea porcării.

A lăsat în urmă niște „Memorii” cu valoare literară discutabilă, dar prezentând extrem de interesant Viața Basarabiei interbelice.

I-am dat anestezie când opera și m-am înțeles bine cu el.

Cel ce l-a moștenit la conducerea chirurgiei toracice, doctorul Alexandru Iurea, i-a cultivat memoria și amintirea, lucru care spune mult despre un șef de serviciu. Mare lucru după o viață de șefie să lași loc de amintire!

A câștigat un loc lângă Putere prin abilitate, fără false (sau reale?) pudori.

Petru Groza povestea cum, ajungând lângă Stalin, s-a prăbușit în genunchi și i-a pupat picioarele, spunând că ăsta este vechiul și marele vis al vieții sale. Și tot Groza se mândrea de tupeul talentului său actoricesc. Mulți îl înjură pe Groza, dar slăbiciunea pe care o avea Stalin pentru acest burghez cabotin a salvat destui români. Căci Groza, cu prudență și în cadrul cinismului său cunoscut, a căutat și a reușit să facă și bine.

Baranetchi nu a arătat niciodată ca aristocrat, ci ca un gospodar serios, ceea ce liniștea complexe mârșanilor întronați. În același timp, abil, a înțeles maxima lui Stalin: Importantă nu e problema, ci modul cum se pune. A pus-o întotdeauna abil și suficient de generos și pentru alții.

Pentru mine, Baranetchi era un personaj fascinant datorită istoriei sale din timpul războiului. A fost medic de batalion în trupele române ce luptau la Stalingrad. Trupe care nu aveau nici o șansă, românii practic nu aveau arme antitanc. Frontul a fost rupt pe viscol și ceață cu tancurile. Ofițerii s-au retras după busolă. Era de fapt o retragere neorganizată, scapă cine poate. Soldații i-au zis lui Baranetchi: Dom' doctor, hai cu noi. Și ei țărani, și el țăran. Au mers după rămătura în zăpadă a penelor de tancuri, pe urmele lor (vizibilitatea era aproape nulă) și când tancurile s-au evazat, dreapta-stânga, au luat-o înainte. Chiril a fost unul dintre puținii ofițeri necapтураți.

Baranetchi a fost mai mult decât un medic de succes al unui târg de provincie, a fost întruparea unei epoci.

Chiril Baranețchi (1914-1999) - personalitate a chirurgiei toracice românești

Personalitate medicală gălățeană care a adus o mare contribuție profesională și organizatorică a asistenței medicale a populației într-o specialitate medicală dificilă, care era greu de stăpânit în aceea vreme.

Născut în Basarabia pe 5 februarie 1914, a făcut studii primare în comuna sa, apoi Liceul Alexandru Donici din Chișinău și Facultatea de Medicină din Iași - ramura chirurgicală pe care a absolvit-o în 1938. Devine medic primar chirurg în 1948, apoi în 1949 primar în chirurgie toracică - iar din 1 iulie 1949, la Spitalul Sf. Spiridon din Galați, profilat ca Spital TBC din 1949.

Înființează pe lângă activitatea de tratament a tuberculozei și Serviciul de Chirurgie Toracică. Acesta este de fapt „actul” de naștere al acestei specialități medico-chirurgicale din Galați.

Pe 2 iulie 1949, dr. Baranețchi a efectuat prima operație pe plămâni - chist hidatic pulmonar drept. În același timp, dr. Baranețchi devine director al

Spitalului TBC din Galați, funcție pe care a deținut-o până în martie 1984. La învestirea în funcție, Spitalul Sf. Spiridon Galați - devenit Spital TBC, avea 60 de paturi. Prin gândirea, orientarea și modernizarea acestei unități, a făcut ca spitalul să se dezvolte, devenind un centru de referință zonală, ajungând la 375 paturi cu trei secții

pneumoftiziologice: 1 secție pneumoftiziologică copii și Secția de Chirurgie toracică cu 60 de paturi și Compartiment de ATI de 10 paturi.

Pionier al acestei specialități pe acest meleag, a făcut ca între București și Iași, Galațiul să fie singurul centru medical cu Secție de Chirurgie toracică. Personalul

spitalului a fost mereu mai mult, mai bine pregătit profesional, cu intenție de centru chirurgical de elită.

Dr. Baranețchi Chiril a contribuit la creșterea actului medico-chirurgical prin publicarea de numeroase lucrări științifice publicate în reviste de specialitate și (sau) prezentate la Congrese, Conferințe și Simpozioane Medicale.

A fost președintele USSM (Uniunea Societății de Științe Medicale) Galați aproape 45 de ani, Doctor în Științe Medicale, Medic Emerit - Decret 315/1973 - Ordinul Muncii Cl. III (S.CN).

Prin tot ceea ce a fost și a făcut, dr. Baranețchi Chiril este pionier al chirurgiei toracice din România, alături de Prof. Cărpinișan, Prof. E. Zitti, Prof. Oancea Traian, dr. D. Civică, dr. L. Hica, Prof. G. Chipail, dr. A. Oncescu.

A publicat și două volume: *Memoriile unui medic*, *Primul Spital Civil din Galați*, lucrări ce pot fi discutate cu încredință și apreciate la valoarea vremurilor sale.

*Medicul chirurg Chiril Leon Baranețchi **

Medic primar în specialitățile chirurgie generală, chirurgie toraco-pulmonară și pneumoftiziologie, director al Spitalului de Pneumoftiziologie din Galați timp de 35 de ani, doctorul Chiril Baranețchi a fost unul dintre pionierii specialității Chirurgie toracică în Galați, remarcându-se pe parcursul îndelungatei cariere profesionale prin gama largă de intervenții chirurgicale abordate, prin studiile de patologie chirurgicală realizate, prin coordonarea activității medicale științifice gălățene pe parcursul a peste 45 de ani, din calitatea de vicepreședinte și președinte al filialei gălățene a Uniunii Societăților de Științe

Medicale și nu în ultimul rând, prin reprofilarea vechiului spital, cu specific chirurgical, care exista până la 1 februarie 1949, în modernul Spital de Pneumoftiziologie din Galați, de a cărui evoluție și-a legat indisolubil numele.

Mezinul unei familii basarabene de țărani cu nouă copii din nordul Basarabiei, Chiril Baranețchi a fost singurul căruia i s-a oferit șansa de a urma studii superioare la Chișinău, la insistențele preotului satului. În volumul de memorii dat tiparului spre sfârșitul vieții, dr. Chiril Baranețchi povestește cu minuțiozitate parcursul vieții sale, greutățile cu care s-a confruntat

fiul de țăran, ajuns la Chișinău. „Cel mai mic dintre candidați, slab și pistruiat” a fost admis cu media zece la Liceul „Alexandru Donici”¹, reușind să intre primul „din mulți candidați, feciori de generali, medici, profesori, ingineri, preoți”².

A reușit prin ambiție și forțe proprii să intre la Facultatea de Medicină din Iași, unde s-a înscris în elita mediciniștilor ieșeni, numărându-se printre membrii comitetului Societății Studenților în Medicină și fiind ales în echipa studențească regală³ de la Ignăței, județul Orhei, unde a contribuit, printre altele, la ridicarea unui dispensar medical.

Carierea medicală, începută la Iași, a continuat în județul Galați, fiind numit medic în comuna Brăhășești, unde a reușit să stopeze epidemia de tifos exantematic din satul Toflea în timpul războiului și a luat parte la combaterea malariei din satele fostului județ Covurlui în anii 1947-1948, participând la caravanele sanitare organizate de Serviciul Sanitar Județean. A contribuit la construirea unui dispensar medical și a unei băi populare în comuna Gohor, centru al circumscripției medicale formată din cinci comune. A îndeplinit această funcție cu întreruperi, fiind concentrat pe frontul de la răsărit și pe frontul de apus.

La Spitalul de Adulți Nr. 1 „Elisabeta Doamna”, unde a activat în primii trei ani de la venirea în orașul Galați, doctorul Chiril Baranetchi a contribuit la dirijarea urgențelor chirurgicale spre secția de chirurgie unde își desfășura activitatea, organizând activitatea în ture și eliminând plimbarea urgențelor prin cele cinci secții de chirurgie din orașul Galați, îmbunătățind astfel operativitatea activității de urgență și schițând necesitatea și utilitatea unui serviciu unic de urgență în oraș. De asemenea, a organizat serviciul de Chirurgie toracică din spital, introducând tehnici noi, îmbunătățind anestezia și reanimarea, reușind scăderea principalelor complicații și a mortalității postoperatorii.

După cursuri de specializare în chirurgie toraco-pulmonară la Sanatoriul Zerlendi din București, Chiril Baranetchi a devenit medic și apoi director al Spitalului „Sf. Spiridon” din Galați⁴ (actualul Spital de Pneumoftiziologie), unde a înființat secția de Chirurgie toracică, pe 16 iulie 1949 efectuând prima intervenție chirurgicală pulmonară în Galați. A introdus noi tehnici și procedee chirurgicale, aducându-și contribuția la evoluția chirurgiei toraco-pulmonare și a condus secția înființată de el, apoi Spitalul TBC timp de trei decenii și jumătate, până în 1990, reușind să îl încadreze printre unitățile medicale de prestigiu din țară.

Spiritul managerial al dr. Chiril Baranetchi s-a impus încă de la începuturile directoratului său, astfel că, din

fondurile obținute pentru construirea unui pavilion cu 80 de paturi, a reușit să ridice, în perioada 1955-1957, un pavilion cu 130 de paturi și servicii anexe, angrenând în această acțiune toate resursele umane ale spitalului, prin voluntariatul efectiv al angajaților. Sub directa sa coordonare, spitalul gălățean și întreaga activitate a acestuia au fost reorganizate și modernizate, fiind construite săli de mese pentru bolnavi și personal, o

farmacie, un laborator de analize medicale, o sală de radiologie, un serviciu de bronhologie și o cameră de gardă pentru medici. Nu au fost neglijate nici serviciile anexe, spitalul fiind dotat cu o bucătărie extinsă, cu magazie de alimente, uzină termică, seră de flori, în timp ce aleile și căile de acces spre spital au fost amenajate corespunzător. În momentul terminării construcției, în 1957, capacitatea spitalului a crescut la 250 de paturi, fiind înființate trei secții medicale: o secție de fiziologie, una de chirurgie toracică și o secție de pneumologie (boli netuberculoase), cea din urmă fiind prima secție de acest fel creată în țară în cadrul unui spital TBC.

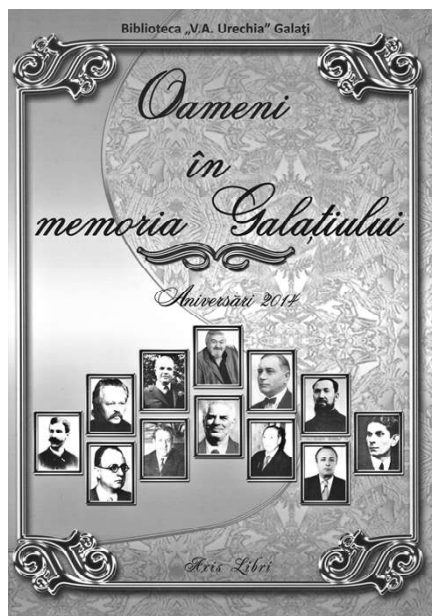
Capacitatea spitalului a crescut în continuare, ținând seama de necesitățile medicale, astfel că, în 1975, în urma extinderii construcției, capacitatea spitalului a crescut la 310 paturi.

Spitalul impropriu, construit în 1889 și care avea, la momentul preluării, 60 de paturi⁵, a fost transformat într-un spital modern, având în 1984 o capacitate de 375 de paturi, două secții de fiziologie și o secție de chirurgie toraco-pulmonară.

Îndelungata perioadă în care a coordonat activitatea Spitalului TBC a avut ca rezultat modernizarea și extinderea instituției, dotarea acesteia cu aparatura și instrumentarul necesar și implicit scăderea incidenței tuberculozei în județul Galați. A transformat spitalul gălățean într-o unitate medicală de elită, unde se organizau schimburi de experiență la care participau conducători de unități sanitare din țară, a format personal medical specializat, iar serviciul de anestezie și reanimare organizat de acesta a devenit centru metodologic regional, astfel că, în 1965, unitatea medicală a fost distinsă cu diploma de unitate fruntașă pe rețea, pe regiune.

Sala în care a operat medicul Alexandru Carnabel există și astăzi în incinta Spitalului de Pneumoftiziologie din Galați, fapt pe care dr. Chiril Baranetchi a ținut să îl evidențieze prin instalarea unei plăci de marmură inscripționată cu numele în litere de bronz a celui care a fost, de asemenea, o personalitate a chirurgiei românești.

Doctorul Chiril Baranetchi s-a ocupat printre altele

și de amenajarea celor două dispensare TBC și de dotarea rețelei din regiune cu cinci centre și cu opt caravane mobile de radiofotografie medicală.

A inițiat, în calitate de director al Spitalului TBC și de medic ftiziolog regional, studii privind atât epidemia tuberculozei și metodele folosite în depistarea acestei boli, în special prin radiofotografie medicală⁶ (R.F.M.) în mediul urban și rural, cât și eficiența unităților antituberculoase ambulatorii și reabilitarea bolnavilor de tuberculoză. Prima depistare integrală a tuberculozei prin radiofotografie medicală din țară a fost organizată în orașul Galați, între anii 1959-1960, obținându-se rezultate semnificative în scăderea incidenței acestei boli și în diminuarea mortalității. A inițiat, primul în țară, încă din anul 1961, încredințarea tratamentului ambulator în mediul rural, medicilor de circumscripții sanitare, metodă generalizată de Ministerul Sănătății în anul 1963. A instituit o concepție unică în prevenirea și combaterea tuberculozei, prin repartitia raioanelor regiunii Galați medicilor din Spitalul TBC, care, în calitate de medici metodologi, se deplasau trimestrial în raioane. Unele dintre aceste probleme au devenit tematica unor consfătuiri medicale regionale, organizate la Galați sau comunicate la diverse consfătuiri regionale și conferințe naționale.

A creat, pentru regiunea Galați de la acea vreme, un centru de chirurgie toracică, abordând cu succes toate tipurile de intervenții chirurgicale pe torace, experiența dobândită la Galați fiind valorificată în dezvoltarea secțiilor de chirurgie toraco-pulmonară de la Sanatoriul TBC Dobrița din Gorj și a Spitalului TBC din Sibiu.

Extrem de exigent, a impus un standard ridicat personalului medical pe care l-a coordonat, formând în jurul său o adevărată școală de specializare și perfecționare a cadrelor medicale, antrenând în activitatea de cercetare întreg colectivul Spitalului TBC, împreună cu care a realizat numeroase lucrări și studii științifice, publicate în reviste de specialitate,

rezultat al bogatului material cazuistic. Astfel, printre medicii care s-au specializat în chirurgie toracică alături de Chiril Baranețchi se numără Mircea Papadavid, Octav Bănceanu, Martin Nestorescu, Alexandru Berboreanu, Ladislau Birta, Alexandru Iurea, în timp ce în ftiziologie s-au perfecționat medici precum Margareta Albu, Caton Tănase, Lenuța Stoleru, Nicolae Pșegalinschi și mulți alții.

Abordând o gamă largă de intervenții chirurgicale pe torace, pulmon, mediastin, diafragm, în leziuni traumatice ale cordului și ale vaselor mari, în afecțiuni subdiafragmatice, doctorul Chiril Baranețchi a avut în cariera sa profesională numeroase realizări, printre care se numără: rezolvarea chirurgicală a neurinoamelor retroclaviculare (1945); tratamentul algiilor simpatice și a cefaleei rebele prin infiltrații cu novocaină (1945); primele cazuri de sarcoidoză pulmonară, diagnosticate prin prelevare operatorie intratoracice a biopsiei; primele rezecții pulmonare tipice segmentare, comunicate la conferințe naționale de tuberculoză pulmonară (1955); primele rezecții prin perichistectomie tip Perez Fontana în România; prima ipoteză a formării perichistului hidatic; folosirea în premieră a hipotermiei în intervenții chirurgicale toraco-pulmonare dificile; primul tratament al fracturilor maleolare fără deplasare și fără diastazis prin infiltrații locale cu novocaină.

A întreprins studii și cercetări în patogenia și chirurgia chistului hidatic pulmonar, în tehnica chirurgiei pulmonare în general și a metodelor de sutură a elementelor hilului pulmonar, în special sutura metalică, în probleme de patogenie, terapeutică medicală și chirurgicală în supurațiile bronhopulmonare, în probleme de anestezie și reanimare.

Rezultatele activității sale științifice au fost transpuse în peste 100 de comunicări științifice și peste 50 de lucrări de specialitate publicate, prezentate la diferite congrese și conferințe naționale, în cadrul societăților de specialitate sau a manifestărilor organizate de

diferite filiale. Unele dintre aceste studii au fost incluse în baze de date străine renumite precum Unbound Medline, PubMed, PubMed Central și citate în reviste științifice de prestigiu, precum *Excerpta Medica Pediatrics* (1971), *Anticancer Research* (2000), *Public Health Service Publication* (1964), *Research Utilization in Aging* (1964), *Public Health Bibliography Series* (1964), *Chest Disease Index and Abstracts including Tuberculosis, Bibliography on Sarcoidosis: 1878-1963* (1964), *Montpellier Chirurgical* (1969), *Minerva Chirurgica* (1974) etc.

Delegat de Sfatul Popular Regional să supravegheze proiectarea, avizarea, dotarea și finalizarea Spitalului Județean din Galați, dr. Chiril Baranețchi s-a dedicat pe parcursul a aproape opt ani de zile acestei sarcini, depunând o muncă titanică pentru a se documenta asupra celei mai bune concepții de organizare de la acea vreme conform modelelor din Occident, realizând consultări la nivelul Ministerului Sănătății, a Comisiei de Stat a Planificării și a Institutului de Proiectări din București, în urma cărora a fost realizat proiectul și documentația spitalului, după aprobarea proiectului ocupându-se de supravegherea construcției, de dotarea acestuia cu aparatura și mobilierul necesar și respectiv de întocmirea schemei de încadrare a spitalului.

Preluând calitatea de președinte al filialei gălățene a Asociației „Pro Basarabia și Bucovina” în 1992, după moartea părintelui Igor Jechiu, a continuat demersurile acestuia, stăruind pentru ajutorarea fraților de peste Prut, trimițându-le periodic cărți în

limba română, ținând legătura cu aceștia, acordând burse studenților și doctoranzilor și ridicându-se în apărarea intereselor acestora⁷.

A dat tiparului două volume de memorialistică, „*Memoriile unui medic*” și „*Primul*

spital civil din Galați”, primul reprezentând o cronică a vieții și evoluției sale profesionale și implicit a vieții medicale gălățene, un demers îndrăzneț pentru

vremea la care a fost tipărită, în timp ce a doua carte oferă detalii asupra evoluției Spitalului TBC, unde s-a dedicat cu precădere luptei împotriva tuberculozei, viața sa contopindu-se cu cea a Spitalului de Pneumoftiziologie, la a cărui dotare și dezvoltare

și-a adus aportul. Un al treilea volum, un roman social pe care intenționa să îl scrie împreună cu jurnalistul Ion Manea, intitulat „*Criza morală a societății românești*”, dedicat perioadei de după 1944, a rămas în manuscris.

Înmormântat pe 24 martie, Ziua Mondială a Tuberculozei, doctorul Chiril Baranețchi rămâne în eternitate ca un remarcabil profesionist, care și-a legat întreaga carieră și viață atât de lupta împotriva acestui flagel, cât și de sistemul medical gălățean, având contribuții notabile la viața științifică și profesională medicală locală.

Amintirea celui care a fost omul de spirit, medicul Chiril Baranețchi, a rămas vie în sufletul celor care

l-au cunoscut, a pacienților săi, care nu l-au uitat nici după trecerea sa în neființă, profund recunoscători față de cel care le-a salvat viața.

Demn reprezentant al lui Hipocrat, numărându-se printre fondatorii chirurgiei toraco-pulmonare în România, reputatul medic a reprezentat un model pentru generațiile de medici pe care le-a îndrumat, în noiembrie 1999, la Colegiul Medicilor din Galați, fiind dezvelit, sub auspiciile Sărbătorii Sfântului Andrei, bustul din marmură al primului președinte al Colegiului Medicilor din Galați, doctorul Chiril Baranețchi⁸. Realizat de sculptorul Gheorghe Terescenco, bustul a fost repositionat în incinta Spitalului TBC din Galați, unde se găsește, de asemenea, o vitrină omagială dedicată medicului și o bogată arhivă documentară. Un alt bust al medicului se află amplasat în holul Secției de Chirurgie toracică a Spitalului Județean „Sf. Andrei” din Galați, aducând aminte de cel care a avut notabile contribuții la evoluția acestei specialități în orașul Galați.

Note:

¹ În sala de festivități a Liceului „Alexandru Donici” din Chișinău, Sfatul Țării a hotărât unirea Basarabiei cu România la 27 martie 1918.

² Chiril Baranețchi, *Memoriile unui medic*, Galați, Porto-Franco, 1996, p. 5.

³ Echipe care se formau din 7-8 studenți de la diverse facultăți, suplimentate de specialiști în diferite domenii și care, pe o perioadă de 3 luni, vara, se stabileau în sate tipice pentru o anumită zonă, acordând asistență localnicilor. Acțiunea era patronată de Regele Carol al II-lea și îndrumată de profesorul Dimitrie Guști, fondator al școlii românești de sociologie.

⁴ Devenit Spitalul „I.C. Frimu” (1948), Spitalul Municipal Nr. 2 de Boli Pulmonare și T.B.C. (1971), iar după 1990 Spitalul de Pneumoftiziologie.

⁵ Dr. Emil Popa, „Istoria Spitalului de Pneumoftiziologie Galați”, în *Lecția de anatomie a doctorului Popa* [online], [cit. 30 martie 2015], disponibil în Internet: <http://lectiadeanatomie.blogspot.ro/2012/09/istoria-spitalului-de-pneumoftiziologie.html>.

⁶ Radiofotografia medicală (R.F.M.), cunoscută și sub numele de microradiografografie este o metodă radiologică utilizată pentru depistarea în masă a bolilor pulmonare, folosind microfilme.

⁷ Chiril Baranețchi, Radu Motoc, „Apel lansat de Asociația Pro Basarabia și Bucovina privind reparațiile morale pentru refugiații basarabeni și bucovineni deportați în uniunea sovietică”, în *Timputul. Revista lunară de informații pentru românii din Australia*, an. 1, nr. 12, mart. 1993, p. 3.

⁸ Marius Mototolea, „Solemnitate la Colegiul Medicilor din Galați: A fost dezvelit bustul dr. Chiril Baranețchi”, în *Viața liberă*, an. 10, nr. 3045, 30 nov. 1999, p. 5.

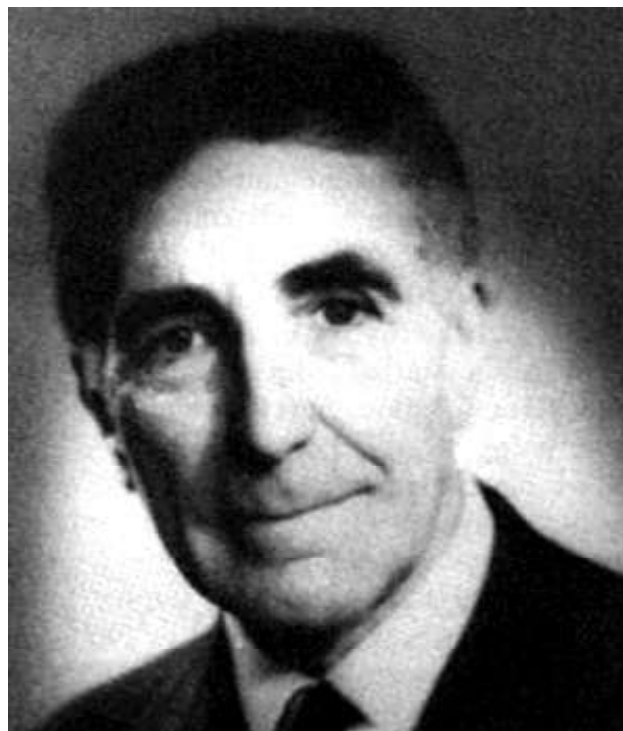
* din cartea *Oameni în memoria Galațiului*, Ed. Axis Libri, Galați, 2015

Eugen Bogdan Aburel

A fost un strălucit medic român, obstetrician și chirurg renumit al vremii, inovator în unele tehnici chirurgicale ginecologice. S-a remarcat prin studiile asupra anatomiei și fiziologiei inervației senzitive a organelor genitale feminine, dar și prin introducerea unor metode originile de analgezie a conducerii la naștere, formulând în acest sens unele principii în anestezia locală continuă (Prof. Lull și Hingson în *Controlul durerilor de naștere*, 1945 menționează paternitatea profesorului Aburel în identificarea principiului anesteziei continue). A contribuit la studierea psipofilaxia durerilor nașterii, a preconizat rezecția nervului presacrat în tratamentul vărsăturilor grave cauzate de sarcină, a studiat dinamica endometrului și a elaborat o metodă de apreciere a excitabilității uterine. A cercetat declanșarea nașterii prin puncția amniotică precum și perfuzia intersegmento-ovulară.

Se naște la Galați, în 1899. Tatăl, dintr-o familie de armeni din Moldova, cu ramificații la Galați, Focșani, Panciu, încă de la începutul secolului al XIX-lea. Mama, descendentă din familia mitropolitului Veniamin Costache. Numele Aburel apare între anii 1924-1942 pe lista abonaților revistei de cultură armeană „Ararat” de sub direcția lui V. Mestugean.

Între anii 1919-1924 este aspirant și asistent în cadrul secției de Anatomie a Facultății de medicină din Iași, iar în anul 1922 este medic intern, cu concurs, la maternitatea Grigore Ghica din Iași. În 1923 devine doctor al aceleiași facultăți, susține lucrarea cu titlul *Contribuții la tratamentul infecției puerperale*. Din 1928, studiază doi ani în Franța ca „Asistent étranger” la clinica de Obstetrică-ginecologie „Tarnier” din Paris. În aceeași perioadă este intern supleant și apoi asistent la Maternitatea „Boucicault” din Paris. Se întoarce în țară ca suplinitor al Profesorului Zaharescu-Karaman în funcția de director al Institutului clinic obstetrical „Grigore Ghica Vodă” (1933-1934), iar din 1934 este doctor docent. În 1933 este raportor la Congresul de Obstetrică din București și colaborator la „Revue Francaise de Gynecologie et d'obstetrique de Paris”. Între 1935-1946 Aburel este profesor de clinică în Institutul din Iași și din 1951 până în 1969 este profesor la clinica de obstetricoginecologică la Institutul de

Medicină și Farmacie din București.

Activează și în diverse foruri medicale interne și internaționale de specialitate, îndeplinind diverse funcții: președinte al Societății studenților în medicină din Iași (1921-1922), membru al Societății de obstetrică și ginecologie din Paris (1929), membru al Societății franceze de ginecologie (1930), membru al Asociației mondiale pentru prevenirea cancerului uterin (1965), membru corespondent al Academiei de medicină din Paris (1968).

S-a stabilit în București după anul 1951, unde încetează din viață la data de 16 decembrie 1975.

Lucrări:

- *Contribuție la tratamentul infecției puerperale* (1923)
- *Abces apendicular la stînga* (1927)
- *Considerații asupra durerii în obstetrică* (1932)
- *Recherches sur les glandes endocrines pendent la vie intrautérine chez l'homme* (colaborator, 1939)
- *Ginecologia* (coordonator, 1959)
- *Obstetrică și ginecologie* (coordonator, 1971)
- *La tuberculose génitale de la femme* (colaborator, 1971)

Constantin Levaditi

A fost un inframicrobiolog român naturalizat în Franța, ales membru corespondent al Academiei Române, în 1910 și membru de onoare, în 1926 (n. 19 iulie 1874, Galați - d. 5 septembrie 1953, București).

A urmat liceul la București, apoi Facultatea de medicină din București. Specializarea a făcut-o la Paris, la *Laboratorul de Patologie Generală și Experimentală și Institutul „Pasteur”* și apoi la Frankfurt-am-Main, la *Institutul de Terapie Experimentală*.

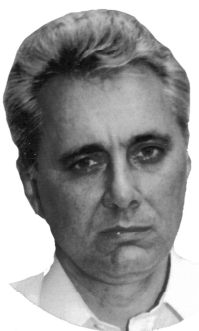
În 1902 a obținut doctoratul în medicină al Facultății din Paris, și și-a continuat cercetările la *Institutul Pasteur* și la *Institutul „Fournier”*.

A fost membru al Academiei franceze de medicină și colaborator științific la Institutul Pasteur din Paris. Levaditi este unul dintre fondatorii inframicrobiologiei moderne, iar cercetările sale cuprind întreg domeniul inframicrobiologiei. O deosebită valoare au studiile lui asupra eritemelor polimorfe, ectodermozelor neurotrope, sifilisului, poliomielitei, encefalitei, vaccino- și chimioterapiei. Levaditi a introdus bismutul în terapia sifilisului. Tot el a perfecționat metoda de impregnare cu argint a spirocheților în secțiuni.

Născut la Galați în 1874, Constantin Levaditi și-a făcut studiile liceale și apoi cele ale Facultății de medicină din București, continuându-și specializarea la Paris (Laboratorul de Patologie Generală și

Experimentală și Institutul „Pasteur”) și la Frankfurt-am-Main (Institutul de Terapie Experimentală). În 1892 și-a luat doctoratul în medicină al Facultății din Paris, continuându-și cercetările la Institutul Pasteur și la Institutul „Fournier”. Înzeștrăat cu o capacitate de muncă extraordinară, cu o reală vocație de cercetător, Constantin Levaditi este considerat ca unul dintre fondatorii virusologiei mondiale, fiind, în același timp și promotor al chimioterapiei și sifilogramei (a pus la punct o metodă de detectare a spirochetei sifilitice, numită „metoda Levaditi-Manouélian”). Dintre prioritățile sale mai amintim cultivarea virusului poliomicelitic pe alte țesuturi decât cele nervoase, care a deschis drumul preparării vaccinului antipoliomicelitic. A adus o contribuție originală la stabilirea de legături între virusuri și cancer. Împreună cu St. S. Nicolau a dovedit ultrafiabilitatea virusurilor prin membrane de colodiu și a introdus prima metodă de apreciere a dimensiunilor particulelor virale și a introdus conceptul de ectodermoză neurotrope. Rezultatele cercetărilor sale au fost expuse într-un număr impresionant de lucrări științifice intrate în istoria medicinei românești și mondiale. Pentru valoarea lucrărilor sale a fost distins cu mai multe premii, dintre care amintim: Premiile „Bréant și Montyon ale Academiei de Științe din Paris, Premiul Expoziției Internaționale de la Strasbourg, Marele Premiu „Cameron” al Universității din Edinburgh, Premiul „John Scott” al Universității din Philadelphia, Premiul internațional „P. Erlich” pentru chimioterapie.

Constantin Levaditi a fost membru de onoare al Academiei de Medicină din București, membru al Academiei de Medicină din Paris, Doctor Honoris Causa al Universității din Amsterdam și al Academiei de Științe din Paris. Sintetizând valoarea cercetărilor sale, în necrologul publicat în SUA se subliniază: „Numele lui Constantin Levaditi v fi onorat dacă nu pentru alte contribuții, pentru tratamentul revoluționar al sifilisului cu bismut, pentru simplificarea reacției Wasserman și pentru studiile sale remarcabile în poliomicelită, encefalită, herpes și rabie. A fost decanul incontestabil al școlii franceze de bacteriologie iar ultimii ani au coincis cu studii importante asupra antibioticelor: penicilină, streptomycină, bacitracină, subtilin, polymyxin, aureomycin, cloramfenicol. Ultima lucrarea asupra terramicinei reprezintă cea mai autoritară revizie asupra subiectului.” În 1910 a fost ales membru corespondent al Academiei Române și membru de onoare în 1926.

Căprioara de ghips *

În fiecare dimineață, în fața cabinetului de consultații se încolăcea șarpele, când mai scurt, când mai lung, al cozii pentru aprobări de avorturi. Femeile stăteau la rând cu același aer răbdător și absent ca la orice coadă din România. Își mutau greutatea de pe un picior pe celălalt și strângeau în mâna dreaptă chiloții, ca pe o sacoșă goală, cu gestul acerb al luptei zilnice pentru existență.

Intrau în cabinet una câte una și se suiau pe masa ginecologică, săltându-și în tăcere poalele lungi ale capotului de spital, capoate maro cu buline albe - culori suferitoare, trainice, alese anume ca să reziste și să țină la tăvăleală.

Noi le rosteam numele și îi prezentam șefului foaia de observație cu analizele și curba febrilă, de parcă femeile acelea se aflau la judecată - fără dreptul de a vorbi neîntrebate - iar noi eram avocații lor, numiți din oficiu.

Doctorul Ursu privea foaia cu neîncredere, analizele se puteau fabrica, curba febrilă putea fi și ea adusă din condei cu puțină bunăvoință. Examina femeile îndelung și în tăcere, iar dacă considera sarcina ca fiind iremediabil pierdută decreta scurt:

- Beneficiază!

Beneficiază. Acesta era cuvântul magic care reprezenta cheia întregii probleme, căci de beneficiat beneficiau nu numai cele care obțineau acest drept de la mama natură, ci și celelalte, cele care beneficiau în baza unor criterii niciodată scrise sau rostite. Iar doctorul Ursu palpa îndelung și cu maximă concentrare măruntaiele petentelor, de parcă undeva, într-un cotlon tainic al organului, se afla ascuns un semn distinctiv care să ateste calitatea de tovarășă sau tovarășe de viață ale tovarășilor. Pe fața șefului nostru se citea încordarea și un imens efort de concentrare, anatomia ocultă a orașului era mult mai complexă și mai plină de capcane decât alcătuirea corpului omenesc și, dacă în chirurgie o greșală se mai putea îndrepta sau ascunde, aici nu putea greși decât o singură dată. După ce rostia formula magică, doctorul Ursu se scotocea în buzunare, scotea parafa și o aplica pe foaia de observație, semna, întreba femeia încă o dată cum o cheamă și verifica numele, după care băga grijuliu parafa la loc, de parcă cineva ar fi putut să încerce să i-o sustragă, profitând de un moment de neatenție.

Apoi rostia plictisit:

- Următoarea.

Din nou, o femeie se urca pe masa ginecologică, bulinele halatului fluturau prin fața șefului, începea prezentarea foii de observație. Totul ar fi putut părea un ritual anost și inofensiv, numai că de data aceasta ceva nu mergea, ceva nu era în regulă. Peste chipul doctorului Ursu trecea un nor de părere de rău, nu spunea nimic, clătina numai din cap a negație. Parafa rămânea zăvorâtă în tainița buzunarului. Doctorul Ursu avea suflet bun, atâta doar că era și el un om sub vremi, iar vremile erau tulburi.

Știam cu toții că mai devreme sau mai târziu femeile

refuzate se vor întoarce, că totul nu este decât o farsă sinistă și inutilă, tombola uriașă a avortului provocat, la care, din când în când, se oferea premiul special, ce nu era altul decât moartea. Lucrul acesta îl știam și noi, și Doctorul Ursu, îl știa și colonelul Bălan, securistul spitalului, și căpitanul Plăpumar, poreclit Colombo, care se ocupa în mod special de avorturi.

În România acelor ani, dragostea avea parfum de moarte.

Priveam întotdeauna fascinat șirul uman care consimțea, devenind părtaș la propria sa umilire, acceptând feminitatea dăruită de Dumnezeu ca pe o vină de la sine înțeleasă, o masă amorfă, care nu schița nici cel mai mic gest de nesupunere.

Desigur, legea fusese făcută de alții, noi efectuam o selecție după criterii profesionale, nu eram decât medici care își exercitau meseria, dar, în definitiv, tot un medic stătea și la Auschwitz în capătul peronului și îi dirija pe noii veniți în două direcții: la crematoriu și în lagărul de muncă. Și el, la rândul-i, nu efectua decât o selecție pe criterii biologice, căuta să fie imparțial. Dacă greșea putea să fie acuzat cel mult de lipsă de pregătire profesională. Ar fi putut să dăruiască, ca un act individual de voință, viața unui om, dar această hotărâre ar fi implicat imediat alegerea altuia pe care să-l trimită la moarte, să-l fure de dreptul de a mai trăi o vreme, pentru că pe coșuri trebuia să iasă o anumită cantitate de fum, dinainte stabilită. Talerele balanței care se sprijinea pe umerii săi trebuiau să rămână permanent în echilibru. Dacă ar fi încercat să trișeze, legea numerelor mari l-ar fi demască imediat ca pe un dușman al sistemului și ar fi sfârșit și el în cuptor. Doctorul de la Auschwitz nu era un om rău. Trebuie să-l înțelegem și pe el. Nu era mai liber decât cei pe care era obligat să-i trieze.

* din cartea *Căprioara de ghips*, Gheorghe Bacalbașa, Ed. Tracus Arte, București, 2014

Roland Covrig

Nea Roli a fost una din cele mai pitorești figuri ale Galațiului și cea mai pitorească a Spitalului Județean.

Mic, agitat, pistruiat, era cea mai spurcată gură pe care am întâlnit-o. Nici o precupeață romă care își ridică fustele a scandal nu putea fi mai penetrantă. Numai că Roli avea pe lângă spurcăciunea spusei și inteligența plastică la remarcii.

Viața l-a terfelit în fel și chip.

A fost refugiat din Ardealul ocupat, medic de pușcărie, sindicalist și tot ce vrei.

La un moment dat, doctor sărac, l-a înzestrat un bulibașa cu un loden. A fost evenimentul vieții lui.

Era un chirurg talentat, căruia îi era frică de bolnav.

Și amiralul Nelson avea rău de mare.

A operat un ștab și a primit un pașaport. Pleca la niște amici în Israel. Numai că, la doar trei zile înainte de plecare, i s-a retras. S-a dus la colonelul de secure, șeful, pe care îl operase, să facă scandal. Așa că i-au arătat că cel care l-a turnat că ar rămâne acolo era frate-său.

Când opera, îl mai înjura din când în când pe taică-său. Taică-su fusese ilegalist, s-a contaminat în Siberia ca prizonier în Primul Război Mondial.

Copii n-a crescut.

Dar opera cu talent.

Dumnezeu să-l odihnească!

*Bășina **

Roland Covrig a fost unul dintre chirurgii mari ai urbei Galațiului. Un Sisif al chirurgiei, rostogolindu-și permanent bolovanul spre culmi de unde acesta se prăbușea.

Dacă Sisif se lupta cu gravitația, Roli se lupta cu frica. Frica de bolnav. Bolnavul e o curvă. Roli simțea până în ultima fibră a ființei curvia pacientului. Nu numai pe plan social, că asta-i un lucru pe care îl știm cu toții. Și biologic!

Pacientul era dușmanul de moarte al doctorului Covrig, pe care acesta îl combătea operându-l și vindecându-l. Roli era un artist, dar un artist speriat.

Cu ochii spălăciți, ușor bulbucați, permanent injectați, scrâșnind din dinți și potopind tot și toate cu mășcări și înjurături împletite și măiestre de ziceai că sunt aburii infernului.

Roli opera bătut în țintele fricii pe crucea chirurgiei. Nu că nu se pricepea, se pricepea al naibii de bine, dar purta ochelarii deformați, cu lentilă groasă, a fricii de bolnav.

Doctorul Covrig era gârbovit de frica drobului de sare a fiziopatologiei obscure.

Avusese câteva ghinioane (care din noi nu a avut?), colegii îl ajutaseră copios să intre în fecalele relației medic-pacient și, acum, pentru Roli, patologia chirurgicală era ca peștera vrăjitoarei de unde nu pot

ieși decât duhuri rele.

Frica era distilată în spurcăciunea limbii. Toca mărunt și veninos toate autoritățile timpului și colegii, dar era considerat nebun și lăsat în pace.

Îi dădeam anestezie de regulă, îi gustam nihilismul ponegririi și barocul injuriei.

Dar atunci m-am nimerit în sală din întâmplare.

Roli scotocea ceva în burta unuia, toată lumea mai glumea. O zi obișnuită de lucru. Până când m-a apucat crampa. Am tras-o hoțeste, fâșâit. Oamenii suntem cu toții și nimic din ce e omenesc nu ne e străin! Numai că peste două minute, Roli a făcut figura împietrită a câinelui de vânătoare care a simțit potârnicea în ierburi, ochii i s-au bulucit în afară:

- Mațul!

Se apucă febril să mozolească mațele, să găsească fisura. Dacă pute, mațul gros a crăpat. Cu cât caută și nu găsește, agitația lui crește.

- Bă, pute sau nu?

- Pute, nea Roli, cum să nu pută!?

Începe după cinci minute să mă prindă neliniștea: tot vânturând mațele asta chiar le crapă.

- Bă, nea Roli, las-o moale, nu-i de la asta, m-am bășit eu.

- Băga-te-aș de golan ordinar...

*Internaționala **

Nea Roli Covrig a fost un chirurg care a marcat Galațiul și a făcut și școală. Dar dacă ar fi să rămână în istorie, ar trebui să rămână pentru gura lui spurcată, cu pitorescul insultei și ascuțimea observației batjocoritoare.

Nea Roli era din Tg. Mureș, tată-su, prizonier de război în Rusia Primului Război Mondial, și-a adus de acolo nevastă, se pare și ceva idei bolșevice.

Oricum, Roli, când opera, își mai aducea aminte de tată-su mai mult sau mai puțin ilegalist.

- Băga-l-aș în aia a mă-sii pe tata, acolo unde e.

Roli a fost refugiat din Ardeal, activist sindical după război, doftor de pușcărie.

Era chirurg începător, când un bulibașă i-a luat un „loden”, că prea umbla în curul gol.

Când s-a mai înfiripat chirurgical, Roli a ajuns un concurent al găștilor și s-a hotărât belirea lui. Pe vremea aia, Galațiul era regiune și prindea și Vrancea. Și au zis să-l trimită pe tovarășul Covrig la Panciu, să nu mai fure clientelă la Galați. Numai că, fără să știe, l-au făcut om. Era pe vremea când încă chiuretajul era permis. Chiureta Roli al nostru până la miezul nopții, zilnic. Fără să știe, gașca scăpase în iazul cu crape o

știucă.

De dormit, dormea în spital, avea o cameră. Și uite că pe ușa camerei, din două în două ore, bagă capul un mârľanoi:

- N-a telefonat nimeni după mine?

Rolando se declanșă ușor și detona în draci. Altfel fricos, dar sensibil la trăgaci.

Cine-i mârľanul? A aflat. Mic activist de partid, mic de tot, își dădea și el importanță, își ridica prețul social. Dar a greșit omul. Pe la miezul nopții, după ce băgase capul a treia sau a patra oară, Covrig, care avea fizic ceva din Lenin în mizerie, varianta furibundă, urlă:

- La sală!

Apoi, în fața tovarășului îngrozit, cu bisturiul în mână:

- Știi Internaționala?

- Numai prima strofă.

- Cânt-o!

- Și după aia?

- O mai cânti o dată.

Și uite așa i-a scos apendicul la miezul nopții, în timp ce tovarășul răcnea Internaționala. Vorba lui 'Tovarășu' Stalin: Importantă nu-i problema, ci modul cum se pune.

*De la gură pân' la sulă **

Cin' s-a fript cu ciorbă suflă și-n iaurt.

Numai că nea Roli, chirurg mare și la propriu, și la cât se dădea, rămăsese cu spaima ciorbii.

Ciorba lui Nea Roli se numea diagnosticul abdomenului acut.

Bietul Roli se dăduse crocodil cu un caz atipic de abdomen acut. Orbit de propriul eu, Roli uitase că trufia este păcat biblic capital. Așa că, atunci când interniștii i-au adus o matahală cu o burtă vag dureroasă să îl opereze, că are abdomen acut, Roli i-a ușuit. A făcut și o poză la radiologie, să vadă dacă are aer în burtă. Că, normal, dacă ai gaură în stomac, ai și o bulă de aer în burtă. Au mai venit interniștii de două ori și i-a gonit. E drept că l-au văzut și alți chirurghi, și

ăia au zis că nu e de tăiat, dar „obiectul”, bolnavul K., era trecut în inventarul lui Roli. Numai că de data asta interniștii aveau dreptate. K. avea o gaură, dar una specială, într-un fel de buzunar de la spate al abdomenului, unul foarte ascuns, pe care franțujii îl numesc „arriere cavité des epiplons” și la ăla nu ai bulă radiologică.

Sigur că diagnosticul de abdomen acut este clinic, este subiectiv. Dacă este subiectiv, teoretic ai avea dreptul să te înșeli. Numai că dacă unii zic de câteva ori că este și tu zici că nu, atunci nu mai este subiectivitate, ci încăpățănare criminală. K. a fost deschis, dar târziu, a fost operat de mai multe ori, dar până la urmă a murit.

Orice pacient care moare este numai el de vină. Aceasta e regulă, dar are și excepții: dacă familia e în putere, cu pile și relații, sau dacă chirurgul are dușmani.

Nevasta lui K. era ori soră medicală, ori infirmieră. Oricum, știa ea ce și cam cu ce se mănâncă, i-au mai explicat și alții, că binefăcători prin spitale sunt cu ghiotura. În plus, doamna a înțeles că domnul K. este mort, dar Nea Roli e un om care câștigă și a zis că e cazul să decarteze. Doamna a făcut reclamație la procuratură.

Ei, la procuratură, Roli a găsit pe unul însetat de sânge. El nu avea nimic cu Roli la modul special, avea cu doctorii. Un doctor țigănos și cu erecții romantice îi sedusese nevasta, soră șefă pe secția Țiganului. Plăcerile Țiganului pe libertatea chirurgului.

Roli s-a apărat cu disperarea fiarei încolțite. A obținut o hârtie de la profesorul Țurui, care era academician. Țurui, om de treabă, ajunsese academician. Fiind și el oleacă legionar ca tot macedoneanul, s-a înscris în partidul comunist, dar nu a fost de ajuns, l-au trimis să se reabiliteze pe frontul din Coreea, să lupte contra imperialismului american. Spre norocul lui Țurui, care își va fi lăsat sigur oasele sub bombele yankeilor, războiul s-a sfârșit până să intre el bine în pâine pe acolo. Că unii ca Țurui nu stăteau în spatele frontului, erau trimiși în prima linie! Așa că Țurui a rămas viu și a ajuns și academician.

La proces, tovarășul procuror s-a „urzicat” la „academia” lui Țurui. A comentat depoziția scrisă cu toate superbia și sictirul acuzatorului din statul muncitorilor și țăranilor, cu tot sictirul preaplinului de putere.

- Ei, academician...

Dar tovarășul Roli, doctor, dar fost activist sindical, nu era tare numai în bisturiu, ci și în clanță:

- Dacă o fi tâmpit, vă privește. Că de academician, e academicianul vostru. Voi l-ați făcut academician.

Roli n-a precizat ce însemna „voi” și nici completul nu a ținut să lămurească. Dar partida a câștigat-o Roli, strângând cu grijă date, bătând mii de kilometri pe drumurile României, completând un puzzle. A lipit cu grijă, declarație cu declarație, viața și opera tovarășului procuror. Acolo făcea scandal și dansa în pielea goală, dincolo a tras, beat fiind, noaptea în oraș cu pistolul

din dotare. S-a dus cu dosarul la partid, la primul secretar, l-a pus pe masă și a spus:

- Iată cine judecă, iată cine acuză!

Ori îl simpatiza tovarășul prim pe Roli, ori nu-l plăcea pe procuror, dar problema a devenit brusc din cum a murit pacientul K., la ce a făcut în trecut tovarășul procuror.

Între timp, se pare că văduva neconsolată și-a primit bănuțul și toate au intrat în matca lor. Au intrat în matcă cu ajutorul unui tânăr chirurg, băiat simpatic și care cânta la chitară la bețiile de la congresele medicale de ajunsese Țurui să-l știe. Ăla s-a nimerit tocmai când Țurui trebuia să pună o rezoluție pe dosarul medical.

- Ăsta e de la voi de la Galați. L-aș ajuta, dar mai bine îl futeam, că am auzit că e un bețiv ordinar și zace prin șanțuri.

- Dom' profesor, eu unul am mai ajuns în șanț, dar ăsta n-a băut în viața lui mai mult de un coniac mare.

- Da, băi? Ei, atunci...

Și uite așa nu l-a tras K. pe Roli din mormânt în pușcărie.

Amorezul țigănos s-a însurat cu o femeie-savant mustăcioasă, și tare iubitoare de bărbați, nume de cod Lepeșinskaia (era pe atunci o savantă sovietică care crea viață din bucăți de hidră de apă moartă, una din tâmpeniile de care râdeau toți, dar cu frică și în privat). Se însuraseră, căci secretarul de partid al spitalului, fost croitor, acum doctor, era îngrijorat pentru postul lui, că Țiganul era medic la cabinetul partidului. Așa că, în ședință plenară, cei doi amorezi au fost denunțați pentru viață imorală. Au rezolvat problema în spiritul moralei socialiste.

Pacientul K. a rezolvat-o în spiritul Bibliei: „țărână din țărână, cenușă din cenușă”.

Tovarășul procuror a divorțat și s-a recăsătorit.

Iar Nea Roli aborda anestezistul cu ochi nebuni, exoftalmici:

- Bă, spune-mi numai ce are, că în rest îl tai eu, de la gură până la sulă!

* texte din cartea *Opriți dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul!*, Nicolae Bacalbașa, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2013

Guju Popa

Vasile „Guju” Popa a fost una dintre figurile luminoase ale Spitalului Județean.

La deschiderea acestei mari unități spitalicești, au venit prin concurs (concurs real, nu era ușor să-l iei și, culmea, în acele vremuri tulburi, netrucat!) o mulțime de medici tineri, de mare valoare, mulți foști interni (elita de 10% dintre absolvenți care, prin concurs, mai rămânea să lucreze trei ani în spitalele universitare), mulți deveniți ulterior profesori universitari la București, Iași, Târgu Mureș.

Vasile Popa a fost recoltat cu acea ocazie a marelui concurs, dar nu provenea din interni. Vasile Popa era ciumat. Tatăl său, profesorul Vasile Popa, descoperitorul poetului Nicolae Labiș când era director și profesor de română la Liceul din Fălticeni, era deținut politic. Bătrânul Vasile Popa este, după părerea mea, unul dintre marii scriitori români. Originar de pe malul înalt al Siretului, de lângă Nicoreștii Tecuciului, orfan de război (tatăl său murise de holeră în războiul balcanic al României), devenise preot și național-creștin. Cu timpul, a fost dezamăgit și de preoție, și de

Legiune, terminase Literele, dar nu i s-a iertat trecutul. L-am avut pacient, fusese schingiuit timp de șase luni în anchetă la Securitatea din Suceava, nu i se puteau face injecții, nu mai avea fese, ci doar niște găvane cicatriciale și nici nu puteai pune sondă urinară, fusese mutilat. Călăii săi nu au pățit nimic după așa zisa Revoluție. I-am sugerat lui Guju să angajeze niște ucrainieni, acum 30 de ani se practica și nici nu costa excesiv. A refuzat: *Tata era creștin și i-a iertat.*

Când tatăl său a ajuns la Aiud, Guju Popa a fost dat afară din anul V al Facultății de medicină de la Iași. De fapt, i s-a dat alternativa să devină informator al Securității, ceea ce a refuzat. A lucrat muncitor în construcții, la spart diafragme. Opera lovind cu un ciocan de 10 kilograme. La un moment dat, era să și moară, flămând și ținut la pat, de un flegmon faringian. L-a salvat un vecin care i-a dat o supă caldă. Guju a ținut minte toată viața acea supă salvatoare precum colacul aruncat înecatului.

S-a înscris în audiență la Gheorghiu Dej. Culmea, a fost primit. Mi-a spus că la intrare a fost percheziționat de un ofițer în uniformă sovietică. Guju era unul dintre cei mai frumoși bărbați pe care i-am cunoscut. Despre Dej se spune că Ceaușescu ar fi fost amanta lui în pușcărie. Nu știu ce a contat, dar deși Dej i-a spus „Măi băiete, taică-tu a luptat împotriva noastră”, i-a spus și să se facă muncitor și să aștepte. Peste un an, cine alerga înnebunit prin șantier să-l caute pe fostul student Popa? Șeful de cadre de la IMF Iași, o fiară care a sfârșit prin autospânzurare. Dej nu-l uitase pe Guju. Deși reprimat, nu se punea problema nici să devină intern, nici să aibă drepturi

egale.

Armata, medic fiind, nu a făcut-o la școala de ofițeri, termen redus, ci ca soldat, tot termen redus.

Când am dat examenul de secundariat la Iași, l-am cunoscut. El și soția sa, Mia, erau un cuplu de oameni izbitor de frumoși. Guju a ajuns unul dintre ginecologii de mare profesionalism și a terminat ca șef al Secției de Obstetrică-Ginecologie a Spitalului Județean.

Era un om cu o mare moralitate a actului medical. Era, descendent pe ambele linii, paternă și maternă, din preoțime, un om profund religios. La cutremurul din 1977, am fost amândoi surprinși în sala de operație. Eu nu m-am comportat remarcabil, m-am lăsat în voia panicii animalice. Guju, când după trei minute s-au aprins luminile de avarie (căci trei minute a fost întuneric total), a tras lampa scialitică lateral, să nu cadă peste pacientă, și a rămas perfect calm. Când l-am felicitat pentru curaj, mi-a spus că nu e curajos, dar fiind creștin, pentru el moartea ca atare nu există, este vorba despre o trecere.

Cred că avea și darul premoniției. De tânăr s-a temut de hepatită și de anus iliac. Culmea, s-a liniștit când la ștrandul de la Iași a văzut un tânăr cu anus iliac, în slip și pansament peste stomă. Peste ani, va fi depistat cu un neoplasm digestiv și va avea un anus iliac!

Deși obstetrician, nu a avut șansa de a avea copii, murindu-i doi nou-născuți. Păcat de o așa genă nevalorificată!

De la el am învățat despre arta românească și despre istoria reală a României, bine ascunsă tuturor în acei ani.

La sfârșitul anului 1989, când colegul nostru ginecolog doctorul Iușchievici a fost arestat pentru chiuretaje, au venit să-l zgândărească și pe el. Un maior de miliție în uniformă de gală a venit să-l ia dur că rupea membranele la gravide în luni mari de sarcină. Nu era adevărat, în spital se chiuretau sarcini mici, cu bunăvoința șefilor poliției. Patinaj pe gheață subțire, dar nimeni nu era idiot să rupă membrane la sarcini mari. Începuseră evenimentele din Timișoara. Guju s-a uitat blând la tovarășul maior și i-a spus: *Matale chiar nu înțelegi ce se întâmplă, du-te mai bine acasă și îmbracă-te civil*. Peste două luni, când totul se schimbă, tovarășul a venit la spital să-i mulțumească.

Guju a murit când împlinea 80 de ani, cu o minte brici și victimă a celui de-al treilea cancer succesiv care îl afectase. A fost un intelectual remarcabil, obstetrician de valoare și unul din oamenii care ar trebui să rămână în memoria Galațiului.

La îndemnul meu, a editat scrierile tatălui său, scriitor de mare, aș zice excepțională, valoare, zdrobit de ura socială a timpurilor ciumate. A scris și el și a publicat. Era un excepțional povestitor și om cu mare experiență de viață. Totuși, proza sa nu este la înălțimea și nu are șarmul relatărilor sale orale. Rămâne totuși un document interesant al vremii.

*Spitalul Județean și alte întâmplări **

În timpul secundariatului de la Iași am întâlnit femei mai în vârstă, de la țară, care nu își făceau toaleta intimă, pentru că s-ar fi „spurcat”, situație în care ar fi intrat în conflict cu soțul, care nu-i mai accepta mîncarea făcută cu mâinile „contaminate”.

Nu-i vorba de o contaminare fizică, ci de una mai degrabă metafizică, spirituală. Scriind, mi-am amintit de romanul „Christos s-a oprit la Eboli”, în care Carlo Levi descrie o populație din sudul Italiei asemănătoare cu cea din mediul rural de la noi ca mentalitate. Ca să înțelegeți cum stă problema cu „spurcatul”, vă relatez o întâmplare povestită de tatăl meu, care la începutul anilor '40 era preot de țară în județul Botoșani. Țăranii

din zonă aveau obiceiul să pună lapte acru la puțină pentru iarnă. Putina se ținea la rece. În fiecare zi, se lua cu linguroiul o cantitate de lapte prins care se consuma cu mămăligă de toată familia, în primul rând de copii, foarte numeroși la vremea aceea.

Într-o bună zi se prezintă la tata un țăran foarte supărat.

- Ce-i, Gheorghe?

- Părinte, sărut dreapta, sunt foarte cătrănit. Azi, când femeia mea a luat cu linguroiul lapte prins, a dat peste un șoarece mort în puțină. Ce mă fac, părinte? Cu ce îmi mai hrănesc copchiii? Vă rog să veniți să-mi „citiți” putina.

- Da, Gheorghe. Să mergem!

Preotul își ia patrafirul și se duc împreună la casa omului. Așează patrafirul pe puțină și rostește o rugăciune improvizată, adresată lui Dumnezeu, de curățare a laptelui din puțină.

După terminarea rugăciunii, țăranul mulțumit zvârle șoarecele, după care, cu seninătate, va continua el și familia să consume laptele acum decontaminat.

Nu aveau noțiunea de contaminare fizică. Laptele fusese „despurcat”.

Petre Dumitriu, în „Cronică de familie”, povestește o scenă care pare credibilă, asemănătoare cu precedenta.

Un boier, care avea oameni la lucru, neavând la îndemână cu ce să-i hrănească, apelează la un țăran din vecinătatea conacului.

- Măi Ioane, știu că ai o capră. Nu mi-o vinzi mie s-o tai, pentru mâncarea oamenilor pe care îi am la lucru?

- Nu se poate, coane. Capra dă laptele cu care hrănesc copiii.

Nu-i mică mirarea boierului când, peste câteva zile, îl vede pe Ion că vine cu capra legată cu o funie la el.

- Boierule, ți-am adus capra.

- Dar ce-ai pățit, Ioane, de mi-o aduci?

- Apăi, boierule, mi-a spurcat-o Haralambie, vecinul meu.

L-am prins.

* fragment din cartea *Spitalul Județean și alte întâmplări*, Vasile V. Popa, Ed. Fundația Culturală Antares, Galați, 2012

Icoana *

Guju provine pe ambele linii, paternă și maternă, din preoți. Este și el un om profund religios. Credința, ca un capac greu pe oală, ține prizonier satanismul pe care îl ghicește cel ce îl știe de multă vreme.

De multe generații, în familia mamei atârna pe perete o icoană a Maicii Domnului. Filiația de preoți ce o moșteniseră se pierdea în negura memoriei. Icoana părea că veghea asupra acestei familii.

În timpul războiului, când bunica lui Guju făcuse tifos exantematic și a prezentat un stop cardiac, icoana s-a prăbușit cu zgomot din cuiul unde stătuse aproape un secol. Acasă, venise de pe front, în permisie, fiul pacientei, medic militar. A reușit, în ciuda medicinei precare a vremii, să își salveze mama în acel moment de cumpănă. O coincidență fericită? Psihokineză? O taină, cum vorbește Biserica, pe care e bine să nu o scormonim? Numai că icoana și-a mai afirmat o dată puterea și grija.

Se născuse la țară, într-o iarnă grea, sora lui Guju. Naștere la domiciliu, cu moașa. Nou născuta a fost lăsată în cameră după ce i s-a legat cordonul și toată lumea s-a retras în camera alăturată să sărbătorească.

Lehuza dormea. Brusc, s-a auzit un zgomot asurzitor. Icoana se prăbușise. A doua prăbușire într-o sută de ani. Lumea s-a precipitat în cameră și a găsit nou născuta într-un lac de sânge. Sărise ligatura de pe cordon. S-a relegat cordonul ombilical, fetița a supraviețuit, chit că a rămas cu o astenie și slăbiciune ce au urmărit-o peste ani.

Ajuns doctor, Guju a fost urmărit de imaginea icoanei. Era și cel mai credincios dintre nepoți, așa că i-a scris bunicii, preoteasă. O ruga să îi cedeze icoana. Răspunsul nu a întârziat:

„Dragul meu, ești cel la care țin cel mai mult dintre nepoții mei și cred cu tărie că ești cel ce ar fi meritat cu prisosință această icoană. Mi-ar fi plăcut să știu că este la tine. Numai că anul trecut umblau pe aici prin sate niște nemți cu o camionetă și cumpărau icoane și lucruri vechi de la oameni. Și vărul tău, Griguță, fără să întrebe pe nimeni, a schimbat icoana pe o geacă nemțească de fâș”.

* text din cartea *Oprîi dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul!*, Nicolae Bacalbașa, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2013

Vasile Lupu

Doctorul Vasile Lupu a fost mai mult decât ginecologul care a dominat scena profesională a Galațiului timp de decenii. A fost creator de școală și a influențat devenirea unor importanți medici gălățeni: Dr. Țapliuc Cosma, Dr. Vasile Popa, Dr. Gheorghe Bacalbașa, Dr. Bucatanski, Dr. Coman.

Format la școala de oncologie chirurgicală a Clujului, Dr. Lupu, un ardelean care s-a însurat cu o tecuceancă, a creat o excepțională rețea oncologică de depistare și rezolvare a cancerului genital.

A fost un om generos care a învățat și pe alții, care a știut să fie șef și să formeze un colectiv unit și coerent. Mai mult, într-o vreme când nebunia avortului septic declanșată de voința demografică a lui Nicolae Ceaușescu pentru care prețul uman al deciziilor, poate bine intenționate, nu conta (oare s-a gândit la acest lucru sub gloanțe?), la Galați - și cu ajutorul unor autorități politice cât de cât luminate - se mai chiureta. Totul a pornit când o elevă i-a cerut doctorului Lupu să o scape de sarcină, a fost refuzată, și s-a aruncat de la etaj. Am fost chemat când s-a adus cadavrul, în speranța zădarnică a unei resuscitări. O am și acum fotografic în fața ochilor.

Doctorul Vasile Lupu rămâne o figură fundamentală a orașului Galați.

A plecat în veșnicie dr. Vasile Lupu. Ne-a lăsat mai singuri în fața bolilor, consolându-ne cu amintirea omeniei și profesionalismului desăvârșit care l-au caracterizat până-n clipa ultimei sale suflări.

Cu vorba-i blândă și domoală, cu delicatețea dibace a gestului medical și mai cu seamă cu o minte scilpitoare, doctorul ardelean stabilit pe aceste meleaguri a salvat din ghearele morții mii de femei amenințate de cea mai neiertătoare boală. A fost adversarul înverșunat și redutabil al cancerului de sân și de col uterin.

Din pură pasiune pentru meserie, a făcut pionierat în screening-ul cancerului uterin, descoperind în stadii incipiente, vindecabile, nenumărate cazuri. A învins moartea de prea multe ori pentru ca aceasta să-l poată ierta...

De la „doctorul Lupu” au învățat meserie specialiști, care, la rândul-le, au devenit nume de referință ale medicinei gălățene.

Plecarea doctorului Lupu dintre noi reprezintă o pierdere imensă. Pentru breasla medicală, pentru mamele, soțiile și fiicele noastre. O pierdere grea pentru lumea medicală.

Colegiul Medicilor, conducerea Spitalului Clinic de Urgență, toți cei care i-au fost colaboratori sau subordonați sunt profund marcați suflătește de încetarea

din viață a doctorului Vasile Lupu, una dintre cele mai importante personalități din istoria medicinei gălățene.

Născut la 23 ianuarie 1932, a urmat cursurile Facultății de Medicină din Cluj și s-a specializat în obstetrică ginecologie la Arad. În anul 1972, s-a stabilit în Galați, după ce a trecut cu brio examenul pentru ocuparea postului de șef al secției Obstetrică-ginecologie din cadrul abia inauguratului Spital Județean. A venit în fruntea unui colectiv de tineri entuziaști, alături de care, vreme de două decenii, a creat și dezvoltat o secție cum puține erau în țară la acea vreme.

Doctorului Lupu i se datorează faptul că la Galați există unul dintre cele mai importante centre de chirurgie obstetrică și ginecologică. A introdus tehnici chirurgicale noi, mai cu seamă în chirurgia cancerului de col uterin.

De asemenea, a pus la punct cea mai eficientă rețea de depistare precoce a acestei forme de cancer, salvând viața a mii și mii de femei și creând un adevărat model pentru specialiști din alte centre medicale mari.

Vestea încetării din viață a reputatului medic a afectat întreaga lume medicală din orașul și județul nostru.

Condoleanțe familiei și tuturor celor care l-au cunoscut!

Dumnezeu să-l ierte!

Cine i-a dat aprobare? *

Doctorul Vasile Lupu a fost una din figurile luminoase ale chirurgiei ginecologice românești.

Era un produs tipic al Ardealului, originar din Rebrîșoara, școlit la Cluj, la Institutul de Oncologie, dotat cu multă manualitate și un simț înnăscut al plăgii operatorii.

La Galați a venit prin căsătorie, conform principiului ardelenesc (păgubos) „Bărbatul e din satul nevastei”.

Era autoritar, dar și permisiv, lumea învățase să îl manipuleze și îl iubea.

Într-o iarnă rece, căldură nu se mai dădea în toată România, ba noaptea îți tăiau și lumina (comunismul era precum scorpionul ce își mușca tot mai tare coada), în

timp ce se opera un cancer invadant, sângerare mare, nea Vasile, văzând că e prea mult sânge pe jos, răcnește:

- Unde e femeia de servici?

Mâna a doua, Gicu Miștocaru, care, în ciuda faptului că învățase că gura bate curu', nu se putea opri din sportul extrem al luatului în balon, l-a lămurit:

- În concediu legal de odihnă, în insulele Hawaii.

Nea Vasile ardeleanul ripostează indignat:

- Și cine i-a dat aprobare?

* text din cartea *Oprîți dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul!*, Nicolae Bacalbașa, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2013

Petre Trăistaru

Doctorul Petre Trăistaru a fost timp de decenii unul din cei trei șefi de secție chirurgie a Spitalului Județean. Unii l-au admirat chirurgical, alții l-au înjurat ca om, dar

timpul limpezește pasiunile și istoria nu poate nega faptul existenței, într-un nod vital al vieții medicale gălățene, a robului lui Dumnezeu Petre Trăistaru.

Je opere Ahmed

Important, impozant, teatral.

Era șef la chirurgie și agreat. Nu așa de agreat precum celălalt șef, al celeilalte chirurgii, mult mai tânăr, netaientat, de un servilism mai puțin teatral, mereu la dispoziție, pe care un prim secretar de județ, care a adăstat mult în târg și de plecat a plecat mult mai sus, în CC și guvern, l-a luat de suflet: de, băiat de văduvă analfabetă, fost învățător până să facă medicina, mereu cu „să trăiți” în gură...

Dar dacă nu beneficia de tovarășul prim dom' doctor, era intim cu tovarășul primvice de la sfat, axa a tot și a toate ce se învâneau în județul dunărean! Prim secretarii erau trecători, tov. primvice era peren!

Cam o dată pe săptămână, Don Pedro juca poker contra tovarășului primvice. O înfrângere aproape anunțată! Chiar dacă nu avea noroc la cărți, Don Pedro avea noroc în carieră.

În târgul dunărean, cei doi șefi de secție de chirurgie erau amândoi olteni. Se spune că oltenii au gâtul lung, deoarece se uită peste Carpați pentru un post de director în Ardeal. Țștia doi fuseseră duși în josul Dunării. Îi luase apa și îi cocoșase. Don Pedro era deliciul auditoriului.

Pentru el, fursecul era fursuc, abuzarea (franțuzism chirurgical pentru vârsarea unui conduct în trunchiul principal) era ambușare.

Era teatral, autoritar și își păzea cu cerbicie aura. Doamne ferește să stai în soare și să-l umbrești!

Limbi străine nu știa. Eu îl rețin cum, după ce operase un marinar smolît, un nenorocit de felul lui, la vizită i-a explicat încocoșat:

- Je opere Ahmed. Je șef chirurgie deu!

Don Pedro era precum câinii și inginerii: nu știu să vorbească și au ochii inteligenți. Inteligența lui Don Pedro nu era în ochi, ci în vârful foarfecii. Era un bun croitor din instinct, cântând ca instrumentistul țigan fără note. Chirurg bun până la complicații.

Fugea psihic spontan de la diagnosticul uneori evident că treaba se încurcase. Am trăit cu el accidentul derapării unei ligaturi de pe artera cistică la operarea unui colecist, o bășică a fierii.

Burta era închisă, lăsase însă un tub în cavitatea abdomenului. Și, brusc, pe tub a început să țâșnească sânge. Don Pedro s-a albit și a răcnit după ajutor! Cazul s-a rezolvat, nici nu era atât de grav, eu m-am amuzat copios, dar mi l-a făcut pe Pedro mai uman. Am văzut pânda fricii sub făloșenie.

Don Pedro avea clientelă mare și câștiga bine. Părea de neatins, beneficiile pokerului erau precum platoșa de nepătruns a crocodilului. Iar directorii care se succedau erau atenți să nu deranjeze favoritul puterii.

În plus, Don Pedro avea și pe Marin, *veru'* care era ministru adjunct la Comerț Exterior.

Și uite așa Don Pedro a început să creadă că

Dumnezeu e un băiet pus să-i rezolve repede și eficient problemele.

Numai că Dumnezeu l-a ciocnit cu tovarășul colonel Z. Colonelul era cel care în ultimă instanță decidea dacă unul sau altul poate călători în Occident. Eu unul îi sunt recunoscător și am numai amintiri bune despre el. Dar eu m-am dus să-i cer respectuos și plin de speranță. Don Pedro a vrut pașapoarte pentru toată familia în Canada. Și nu s-a dus cuminte, ci cu coada în sus. Că el e *veru'* lui Merin!

Colonelul era un individ lent, politicos, echilibrat. Urma să facă mare carieră ca unul dintre șefii spionajului românesc. Don Pedro a făcut greșeala fatală să interpreteze politețea ca slăbiciune sau ezitare. Și i-a declarat:

- O să vii dumneata la mine acasă peste trei zile să-mi aduci pașapoartele.

Nici un mușchi nu s-a mișcat pe fața lui dom' colonel.

- Tovarășul doctor, în trei zile veți avea răspunsul la cererea dumneavoastră.

S-a ținut de cuvânt. În trei zile, 150 de pacienți operați de Don Pedro au fost interogați dacă au dat, cât au dat, dacă li s-a cerut. Or, Don Pedro era celebru în urma faptului că unei doamne care i s-a plâns că nu are toată suma i-a luat geanta să controleze dacă nu îl minte.

Singura persoană dintre doctori care a depus în favoarea lui la proces (ce puteai să spui? Că e un doctor bun, lucru real, că muncește mult, adică elemente circumstanțiale) a fost o persoană căreia îi luase constant, abuziv, pacienții.

Dovezile acuzării, beton.

L-am primit peste câteva luni, într-o seară, în gardă. Făcuse pancreatită. Era slab, în zeghe, dungat, capul tuns era neregulat ca un cartof imens. Cu o voce plângăreată mi-a spus:

- Am primit și eu niște sălămior de la familie la vorbitor și m-am lăcomit. Sălămior...

Unde dracu' dispăruse tigru feroc cu coadă de păun oltenesc? L-a scăpat din pârnaie un ginecolog care avea un frate mare demnitar. Frate-su i-a băgat sub nas lui Ceaușescu o cerere de grație și ăla i-a semnat-o.

Frate-frate, dar brânza-i pe bani. Don Pedro promisese un loz, consistent și clar discutat. Dar, desigur, după ce iese, că acum nu are cum umbla la ascunzătoare. Pușcăria nu l-a schimbat pe oltean. Eliberatorul a luat o plasă totală. Nici o lețcaie!

Colonelul ajuns general a plecat la București foarte sus, dar în alt domeniu.

Don Pedro a prosperat până la Revoluție, când tinerii șacali, cu nimic mai subțiri ca el, l-au scos la pensie în numele Poporului.

* text din cartea *Oprîți dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul!*, Nicolae Bacalbașa, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2013

Asistenta șefă

Asistenta șefă este bila rulmenților spitalicești. Ce înseamnă o asistentă șefă? Cred că istoria medicinei gălățene merită un exemplu.

Doamna Angela *

Când am venit în Spitalul Județean, era deja asistentă șefă. Eram tânăr, nu aveam ambiții și interese speciale, n-aveam nicio treabă referitor la cine e și cine nu-i șef peste asistente.

Era ambițioasă, trăia cu Sache chirurgul, pe care Partidul îl proptise director (servil, mamă analfabetă, manevrat din spate de un doctor deștept, dar cu origine proastă), măritată sub nivelul său de ambiții.

Cu primul meu șef m-am înțeles bine. L-am găsit acolo, prezența lui era un dat, el credea că voi pleca destul de repede la București și avea și el intenția s-o întindă cât de repede în Israel. Trăia cu o fată de la anestezie și „șefa” era prudentă, chit că îl avea pe Sache în spate.

Și-a dat drumul când Fredy a plecat din țară și Partidul l-a adus dintr-un spitălaș pe cel ce avea să ne fie șef.

Era onctuos, nesigur, dar mâncat de o imensă ambiție. Ambiția îl mâna să obțină recunoașterea situației lui de excepție, eu unul îl vedeam doar coleg și, mai grav, mă manifestam ca atare. De mine nu se putea lua, pe plan național avea laba scurtă și înțelegea acest lucru. Dar îi era greu să accepte.

Să fi intuit „șefa” acest lucru și să fi vrut să-l servească? S-a declanșat dintr-o mârână neașteptată.

În Reanimare n-aveai voi să intri, cică-s microbi. De fapt o isterie a datului mare. Nu era treaba mea și nu dădeam doi bani. ‘Tu-vă!’

Numai că într-o zi, dau eu anestezie la un moș și când plecam acasă, pe scări, mă atacă fiică-sa. Frumoasă, politicoasă! Voia să-l vadă. Nu m-am mai întors s-o bag în reanimare, i-am dat un bilet către asistenta șefă. „Rogu-vă, aveți amabilitatea de a-i asigura doamnei vizita în Reanimare”. M-am dat și eu mare și mascul, eram și bine dispus.

A doua zi dimineața, raport de gardă.

Domnul șef în capul biroului, în jur constelația de doamne, colegele care îl cultivau pe toate căile posibile (dar absolut toate) și petreceau uneori împreună „cu soții”, doamna asistentă șefă... N-aveam nici o treabă cu toată gașca asta, îmi erau străini, o altă lume, eu aveam o slujbă la stat. N-am intrat eu peste ei, au intrat ei peste mine. Cu un gest teatral, doamna asistentă șefă aruncă pe birou, spre șeful poreclit „Ochi de pește congelat”, bilețelul meu de liberă intrare:

- Ia uitați ce am confiscat ieri!

Și boul, zicând că i-a intrat o carte, îl apucă, în numele ordinii și al disciplinei. Că era șef, ce dracu’, avea drepturi!

Atunci m-am ridicat brusc, am ieșit din adormirea permanentă care i-a înșelat atâta vreme și am răcnit demențial:

- Cum îți permiți, imbecilo? Și dumneata ce joc joci? Chiar nu-ți dai seama?

Când am trosnit ușa, era să sară din țâțâni.

Nu se aștepta. Voia să mă aplece, nu să mă stârneasă. Căci la stârneală avea de pierdut. Era un impostor, legea cerea atunci ca șefia de secție să fie scoasă la concurs. Eu îmi făcusem doctoratul la profesorul Burghel, care era ministrul sănătății. El voia re poziționare în avantajul lui, nu conflict declarat. Mereu trimitea complimente doamnei doctor, adică mamei.

Poți intra în conflict cu unul care practică politețuri de felul ăsta? Numai dacă te provoacă. Mă provocase. A avut grijă să stingă totul imediat, dar mă aștepta.

Idioții au crezut că m-au prins cu Zoica.

Zoica era asistentă de anestezie, urâtă ca toți dracii, cu un imens umor, excelentă profesionistă și care ținea cu mine. Gașca mea.

Anestezistul

De mortuis nihil nisi bene

Respectând acest principiu, dar nevrând totodată să amputez istoria reală a medicinei gălățene de substanța sa pitorească, n-o să-i zicem numele. Hai să-i zicem așa, într-o doară, Anestezistul.

Acolo unde este posibil ca Adevărul să nu mai doară.

*Sechestrare de persoană **

- Băi, animalule, ai avut mare noroc că s-a inventat motorul. Că dacă nu se inventa motorul, acum erai birjar!

Discuția se desfășoară în buluceala de aparținători de la gura secției, ce urmăresc confruntarea cu ochii ieșiți din cap ca la broscoi. Scena își merită pe deplin spectatorii. Masiv, teatral, impregnat de marea lui importanță socială și valoare individuală, recitând ca George Vraca pe scenă, doctorul Murzil își anihilează verbal socrul. Sunt amândoi cam de-o vârstă, amândoi roși de trufia imposturii prin supraevaluare.

Tata socru a fost șofer la Partid. A decăzut, a ajuns șoferul direcției sanitare, dar i s-a menținut mașina cu număr de trei cifre, umblă prin spital în halat alb și așteaptă ușor să-l salute doctorii. El este cel ce umple portbagajul lui dom' director de direcție cu toate cele. Și tot el este cel care, dacă nu îl toarnă, ar putea-o face oricând.

A fost ciocănar la Șantierul Naval, colegii săi au țâșnit de mult în sus, sunt maiori, colonei de Secure. El a rămas mai de căruță, dar și-a păstrat relațiile și trufia, se cazează în continuare la munte și la mare la hotelul Partidului (are un carnețel de identitate și aruncă scurt „Cutărescu de la Partid”), tată-său a fost instalat în poarta noului Spital Județean într-o uniformă cu fireturi de zici că este admiral.

Are un nume de botez care nu figurează în lista de sfinți a Bisericii Ortodoxe. În schimb are o fată frumoasă cu care Murzil s-a însurat după moartea amantei, doctoriță, care și-a injectat curară și a murit conștientă și incapabilă să mai respire de ziua propriului nume, făcându-și cadou de ziua numelui această spectaculoasă ieșire din scenă pentru a spăla umilințele.

Fuse nevasta unui bogat nomenclurist PCR-ist, bărbat deștept și tolerant, care i-a oferit totul, mai puțin debordantele sentimente ale lui Murzil.

- Lasă-l pe animal, desparte-te, facem nuntă la mănăstire.

După care cea care i-a devenit nevastă lui Murzil îi telefona la spitalul unde fusese exilată în sictir de autoritățile care țineau cu fostul soț.

- Babo, lasă-l în pace, nu e de tine, noi ne iubim. Telefonistele trăgeau cu urechea și umpleau târgul. Tata socru era mândru de căsătoria fetei, chit că moartea și înmormântarea doctoriței agitase târgul cam

tare. Sigur că mirele era copt și mai avea câte un copil cu două foste neveste. De plăcut nu s-au plăcut niciodată.

Ginerele s-a răzbunat pe „Cutărescu de la partid” cumpărând o mașină la mâna a doua. Alfa Romeo. Scumpă și care pornea doar împinsă. Nu avea starter, bendix. Dar pe scaunul șoferului era întinsă o blană de antilopă. Blana de antilopă îl fermeca pe Murzil, precum măgelele de sticlă pe un șef de trib african. Evident că mașina o cumpăraseră pe banii socrului. Că mama soacră lucra la abator și trăia cu un ofițer (superior) de la miliția economică.

Murzil și-a păstrat și nevasta, și amanta. Or, pe vremea aceea nu se inventase încă Viagra!

Nevasta frumoasă, de câte ori trăgeau la hotel, o confundau fie cu fiică-sa, fie cu nepoata.

Natura nu suportă vidul!

Murzil a aflat ultimul ceea ce știau toți. A obligat-o să scrie o declarație, nu de sentimente, ci tehnică, CUM o făcea. Un frumos manual de sexologie. Mergea cu declarația scrisă la fiecare și i-o citea revoltat. Apoi lucrurile au degenerat. Nu a bătut-o, dar a încuiat-o în casă. La etajul unsprezece. Nu poți sări de pe balcon. Fata l-a sunat pe tăticu'. Tăticu' era prieten cu o mulțime de milițieni, pe lângă securiști. Beau împreună, petreceau împreună. Și tovarășul maior a trimis doi plutonieri majori la spital să-l aresteze pe Murzil pentru sechestrare de persoană. A trimis special doi țigani înalți, negri ca smoala. Murzil i-a abordat teatral, era actor ratat de tragicomedie:

- Ce doresc domnii? Domnii l-au umflat.

- Dom' doctor, ne pare rău, dar ăsta e ordinul... Și l-au dus pachet la Miliție.

A terminat-o Murzil? Nici vorbă.

- Băi, nenorocitul, crezi că m-ai înfundat? Î servești pe animalul ăla? Beți împreună? Cu cine bei tu, mă? De ce i-ai mărturisit unde ții aurul pe care l-ai confiscat, dar nu l-ai predat? Îl păstrează soră-ta la Piatra Neamț?

- Zău, dom' doctor, așa a zis? Și ce-a mai zis?

- Adă-i și pe ceilalți să le spun și lor ce rahat a mâncat despre ei.

- Zău, dom' doctor?

Și uite așa s-a refăcut o familie fericită precum apa ce strânge la loc după ce a înghițit pietroiul.

*Tramvaiul blestemelor **

Între oraș și Marele Combinat este o râpă, cu un fir de apă. Când s-a construit combinatul, s-a tras și un pod între cele două dealuri, cu linie de tramvai.

Acolo s-a întâmplat, pe pod, în tramvai.

A început ca în filme, când unul îngână o melodie, o preiau ușor alții și până la urmă izbucnește corul

care domină, triumfă, sugrumă totul în jur.

Este vorba în fond despre un moment de grație. Poate avea și blestemul momentul său de grație?

Erou a fost colegul meu de facultate și apoi de slujbă, Murzil. Pe Murzil mi l-a atârnat cineva de grumaz, să-l duc, să-l suport, să mă feresc, ca o condamnare pe viață.

Murzil a trăit sub semnul visului său nerealizat, să fie șef. Când era medic secundar la București, venea cam în fiecare lună și mergea din secție în secție prin tot spitalul nostru să dea mâna cu șefii. *Hand shaker!* Parcă era în campanie electorală. Mai târziu, colecționa directori de la diverse întreprinderi, îi aducea la spital, le dădea să bea, le înnodea urechile.

În goană după femei și după șefie, viața și-a bătut joc de el pe ambele planuri. Dar era abil, aproape diabolic, perseverent și fără nici un scrupul. Iubea cu patimă banul. Își greșise meseria, mai exact una mai bună, mai bănoasă nu apucase. Murzil era anestezist. Dar și reanimator. Banul îl cerea și nu dădea înapoi după ce omul murea.

S-a însurat, ce-i drept, cu fata unui tovarăș ce putea să-i ofere oarecare protecție în acele vremuri, dar tot nu pricep cum a scăpat. Avea faimă proastă, dar cum de s-a brodit atunci în tramvai, doar Dumnezeu știe!

Era înghesuit, oamenii stăteau în picioare. Și a început discuția: unul care avea pe cineva internat la Reanimare s-a plâns unui prieten; și ăla o pățise cu Murzil. Și apoi au auzit cei din jur și, brusc, vreo cinci minute tot tramvaiul a început să îl discute și să îl blesteme. Parcă era Ceaușescu în decembrie 1989!

Mi-a povestit o cunoștință comună, stupefiat și cutremurat de ce i-a fost dat să trăiască.

Oare blestemele oamenilor l-au lovit până la urmă?

Viața i-a fost un eșec și pe plan personal și la nivelul copiilor. Orice viață este un eșec, ar replica existențialiștii. Da, dar nu când ai un copil care trăiește de decenii în comă. Să fie oare ca în Biblie, blestemul ce cade pe patru generații?

* textele din pag. 38-39 sunt din cartea *Oprîți dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul!*, Nicolae Bacalbașa, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2013

Literatura fără sertare

Anunțată cu surle și dobe sau cu misterioase surâsuri, literatura sertarelor de după Decembrie '89 s-a dovedit a fi o idee prea mare și nobilă ca să încapă în părți mici de mobilier, fie el și de conștiință.

Numai câteva scrieri memorialistice au atins intensitatea autenticității, cele mai multe intrând cu grație în mlaștina onorabilității și a mistificării non-literare.

Libertatea de expresie - ca și somnul rațiunii - a născut rapid progenituri flămânde și dornice de afirmare, pe care strâmtoarea legilor comuniste le ținuse dosite în cotloanele demonizatorilor sertare. Literatura a dat în bâlbâiala și în graba frenetică a explorării unor teritorii noi. Au fost inventate locuri și forme de refugiu artistic și sentimental, de etalare a unor reflecții de consum despre viață, despre libertate, despre istorie, despre democrație, despre îngeri, despre bunăstare, despre dreptate.

Așadar, în locul unei singure și posesive literaturi a sertarelor au apărut expresii dinamice ca suricatele, truface, obraznice, nerușinate, profitoare, oportuniste, nemernice sau numai jalnice, ofilite și grafomane cum ar fi: literatura buzunarului, literatura animalului politic, literatura porno, literatura operațiilor biografico-estetice, literatura minciunii, literatura lăcomiei fără frontiere, literatura migrației pitorești, literatura infantilizării divertismentului, literatura tehnologiei mântuitoare, literatura educației distractive, literatura sănătății fără scrupule, literatura profeției științifico-escocherești.

Mai presus de toate, spațiul imaginației este invadat apocaliptic de literatura orală, în care cititorul de altă dată devine autor de fapte diverse cu pretenții geniale, care fac ravagii în psihic și în fizic, de la prestații neobosite pe Facebook, până la controversate curente, la operații estetice pe chip, pe trup, pe limba română, pe „tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul”, vorba poetului, pe finanțe sau pe suflet, la grămadă.

În malaxorul spectaculos al globalizării, al tehnologizării multilateral dezvoltate și sufletești, unii, mai prevăzători pentru orice eventualitate, exersează încă alfabetul Morse, comunicarea prin semne și prin coloane de fum pe dealuri, ori prin amenajarea unor locuințe în copaci cât mai înalți, eventual pe planete terraformate rapid. Se pare că sunt condiții la drumul mare.

Octavian MIHALCEA

O spiritualitate efervescentă

Cartea Mariei Grădinaru,
Genunchi pentru flori de câmp (Editura Detectiv
literar, București, 2019), ne

prezintă un minimalism formal care internalizează profunzimea multor idei poetice remarcabile, pe lângă numeroase enigme, consubstanțiale. Ființa lirismului pur este imediat recognoscibilă, promițând noi și noi accepțiuni ale verbului creator. Este urmărită cu asiduitate amalgamarea sensurilor, în diferite contexte ce promovează evidențierea particularităților luminoase. Sunt dorite începuturile, descoperiri constante ale frumuseții actului existențial. Versurile Mariei Grădinaru preconizează veritabile ascensiuni în registru pasional. Iubirea consonează cu gestul revelației, astfel producându-se potențarea virtuților estetice. În numele poeziei se petrec multiplicări fecunde ale sinelui, suită de reevaluări în care putem recunoaște irepresibila tendință către esențe: „port în mine/ un soare regenerabil/ / el zâmbește în locul meu/ dimineața/ când durerea/ îmi ară lumina/ pentru un nou răsărit” (*reziliență*). Solitudinea și neîncetatele ogindiri sunt doar câteva dintre ingredientele unei autentice locuiri poetice. De multe ori, (auto)ocultarea determină stări inedite. Iată și câteva particularități atașante ale sensibilității: „să fii gelos/ pe iubirea unui poet/ e un fel de izgonire din rai/ tumultul vieții/ face din el un ascet/ un cântec/ pe care îl cântă un nai// să fii gelos/ pe viața unui poet/ ce tristețe/ durere și chin/ e ca și cum ai muri desuet/ înecat în paharul cu vin// să fii gelos/ pe tăcerea unui poet/ asta da/ ispravă mon cher/ ea e frumoasa care-l consumă încet/ și tot ea/ îl înalță/ la cer” (*gelozie*). Totul presupune o marjă constantă de sacralitate. Tentația incandescenței e una dintre nuanțele cel mai bine păzite. Primordialitatea cuvântului are valențe incontestabile, fiind apreciată clipa, edificatoare vilegiatură. Filonul sepulcral e privit de multe ori în cheie ludică, sursă pentru o latură estetică inedită: „astăzi am cochetat cu moartea/ venise fără coasă// a vrut să vadă/ cum îmi duc zilele/ și ce mai e pe acasă// i-am oferit un scaun/ și o țuică de prună/ mi-a spus că-s tot frumoasă/ și nebună” (*haz de necaz*). Iubirea,

maria grădinaru

genunchi
pentru flori de câmp

omniprezentă, presupune un eclecticism existențial care nu poate să fie decât creator. Prin labirintul din oglindă se profilează entități ideatice direct răspunzătoare pentru profunzimea volumului *Genunchi pentru flori de câmp*. Puritatea ar putea fi una dintre soluțiile permanentizării zodiilor faste. Solitudinea găzduiește glisări hipersensibile. Prin scris se petrec numeroase metamorfoze, identificări cu tot ceea ce presupune o spiritualitate efervescentă. Accepțiunile angoasante, nu puține, vorbesc despre pericolele inerente întâlnite pe această cale ascensională. Umbrele sunt mereu prin apropiere, peceti supliciană: „ai plecat/ și-ai luat cu tine/ tot ce am crezut că sunt// azi o salbă de ruine/ am rămas/ culeg doar vânt// nici nu știu// ai fost aievea/ sau un pâlpâit de gând/ între două clipe sterpe/ de pământ” (*iluzie*). Titlul cărții Mariei Grădinaru ar putea ilustra ideea mult dezirabilului echilibru. Energia caracteristică planurilor superioare este profund recognoscibilă în versurile din *Genunchi pentru flori de câmp*.

Dimineața la Lepșa

Dumitru ANGHEL

Lepșa este un colț de țară exotic și miraculos din munții neprăduți ai României, în Vrancea, generoasă și fascinantă, unde domnul Dumitru Barău se odihnește patru-cinci luni pe an, într-o casă frumoasă, de unde privește răsăritul de soare, își odihnește sufletul în concertul ciripitului de păsări și adoarme în mireasma nopților răcoroase. Acolo, la Lepșa, pe malul Putnei, poetul și prozatorul Dumitru Barău și-a deschis sufletul în ritmul sincopat al poeziei și pe canavaua fascinantă a amintirilor dintr-o copilărie protejată de părinții săi, cu ecouri reverberante în trei-patru cărți de versuri și tot atâtea volume de proză, într-un registru liric și intim bătut de energii sufletești sau pe portativul unor întâmplări cu caracter evocator, memorialistic.

Volumul de versuri *Dimineața la Lepșa*, apărut la Editura „Lucas”, Brăila, 2018, completează generos și convingător parcursul scriitoricesc al poetului și prozatorului Dumitru Barău. Un parcurs care pornește de la volumul de versuri *Anotimpul visării*, Editura Zeit, Brăila, 2009, debutul editorial al poetului Dumitru Barău, într-un registru literar clasic, cu o tematică nuanțată de variațiuni ale EU-lui liric, adunate într-un *tutti* sentimental surprinzător și incitant, cu o prozodie pe măsură, rimă încrucișată, împerecheată și îmbrățișată, sau poezie de formă fixă...

A fost un debut editorial amânat dintr-o - exagerat impusă! - exigență artistică, păguboasă până la urmă în plan personal, din perspectiva evoluției prezumtive a expresiei lirice și a posibilității virtuale de a impune, prin autoritatea talentului său, *un... curs valutar liric* la cotele unei... inflații poetice prin exces de credibilitate, de creditare a noului cu orice preț în tehnica versificației de ultimă generație.

Poetul Dumitru Barău a rămas stăpân pe mijloacele sale de expresie de o candoare lirică de adolescent, când îndrăgostit, de natură sau de iubita sa, când trist și melancolic, bulversat sufletește de meditații existențiale și de întrebări fără răspuns; ori riscând confesiuni, laice uneori, în dialog cu Divinitatea, alteori. Oprindu-mă la un singur exemplu, în ciclul *Mi-e tot mai dor de Tine, Doamne*, poetul se vrea un religios

rațional, mai mult prudent și acceptând Divinitatea de pe coordonatele agnostice ale cunoașterii lumii obiective și nu după practici ritualice sau precepte bigote de creștinism primitiv; pare însetat de certitudini, dar acceptă o minimă înțelegere a misterului Creației. Volumul de versuri *Anotimpul visării* se încheie în sonorități celeste de clopot, în sunete grave de orgă, cu ecouri reverberante în toaca de lemn a vecerniei de seară, în orizont al speranței.

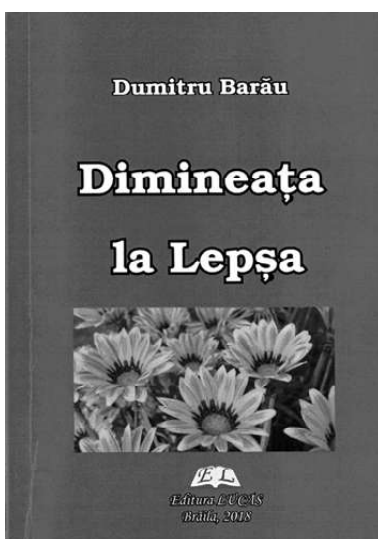
Un parcurs scriitoricesc, așadar, care continuă cu cartea de proză scurtă *Casa umbrelor*, Editura Zeit, Brăila 2012, care oferă alternativa unui prozator de o tulburătoare autenticitate, situată în limitele retrospectivei și ale amintirilor îmbogățite de experimente de tot felul, pulsând de energii și explozii de vitalitate. Sunt nouă povestiri de dimensiunea, structura și tematica unor *schife* sau *nuvele* în care prozatorul Dumitru Barău modifică registrul scriiturii sale, de la *lirismul* rezultat dintr-o atitudine generoasă și

sentimentală la *epicul* grefat pe o lume autentică, în ciuda bizareriilor de tot felul, ponderate de o emoție sinceră, în care ficțiunea impersonală se pliază pe amintirile personale, pe matricea unei psihologii plauzibile.

Stilistic, povestirile domnului Dumitru Barău, prin anvergura construcției epice, prin obiectivitatea, excesiv de severă, uneori, ca și pentru o perspectivă multiplă, cu variațiuni derutante, alteori; ori ipostaza ipotetică asupra personajelor și, îndeosebi, a întâmplărilor, cu un apetit *rabalais-ian* pentru inedit sau fabulos dintr-o realitate imediată. Particularitatea stilistică dominantă a prozei sale este poziționată pe *arta portretului*, inconfundabilă și definitorie, prin *pata* de culoare distinctă, pe o psihologie polifonică, barocă, în acordurile unui *Concert brandenburgic* de I.S. Bach.

Și, ca un intermezzo de echilibru, alte două cărți, tot în tandem liric-epic, volumul de versuri *Vis albastru, Emeli*, în 2011, și romanul *Cum alegem dragostea*, în 2016.

Revenind la volumul de versuri *Dimineața la Lepșa*, noua carte semnată de poetul Dumitru Barău adună 17 poeme ample, stufoase, pe câteva pagini fiecare, susținute vivace de o grafică selectată de

pe Internet de doamna Adelina Pop, lector de carte. Cum spuneam mai sus, Dumitru Barău este un sentimental incurabil iar noua sa carte a fost scrisă acolo, la Lepșa, pe malurile Putnei vijelioase. Toamna, când păsările migratoare se pregătesc de plecare, poetul le însoțește în zborul lor spre locuri mai calde, asistând încântat la... *apelul* zgomotos de pe cablurile telegrafice, unde, în ciripitul melodios de *rămas bun*, se adună, spre încântarea sa, parcă spunându-i: „Venim și la primăvară!”.

Așadar, în volumul de poezii *Dimineața la Lepșa*, primul poem, care a dat și titlul cărții, punctează liric și emoțional tocmai atmosfera decorului, a naturii generoase, a locului și toată tevatura sentimentală a poetului Dumitru Barău: „În fiecare dimineață,/ Deschid, larg, fereastra/ Și salut tot ce mă-nconjoară! / ... / Iată, salut un pițigoi,/ Ce-și umflă gușa colorată! / Îmi fluieră a vreme frumoasă/ Și parcă-mi zâmbește,/ Ciripindu-mi vioi:/ Te salut, te salut!” (Op. cit, p. 5-7).

Există atâta... brambureală lirică și sufletească, în doze homeopatice, la limita dintre iluzoriu și infarct sentimental, încât singurul remediu ca să-i fie acceptate toate răvășirile unei melancolii nestăpânite, este să-i fie receptate versurile cu ritualica lor gravă și tulburătoare de fragede viziuni luminoase, matinale și feerice: „Astăzi,/ Mi-a înflorit mărul,/ Iar floarea lui, miroase-a Dumnezeu.../ Sub roua dimineții” („Floare de măr”, p. 13).

Dumitru Barău este un poet cu probleme grave de *miracol existențial*, gata-gata să declare „război” neliniștilor care-i bântuie sufletul: „Noaptea,/ Rup pânda de întuneric/ A singurătății/ Și încă, visând,/ Mi-aprind lumânarea sufletului: O capcană, întinsă...” („Vis”, p. 17); dar găsește supapa de echilibru, pentru că: „...și mi se face dor de căldură...” („Liniște”, p. 21); ca mai apoi să alunece spre o existență smulsă timpului: „Mi-e dor să plonjez/ În apele translucidei uitări.../ Mi-e dor să plonjez/ În apele cerurilor,/ În apele pământurilor,/ În apele gândurilor,/ În apele/ Răstignitului/ sfânt...” (Idem, p. 23).

Există o patologie a frământărilor sufletești, ivite dintr-o sau din mai multe și incomode cauzalități, în poezia domnului Dumitru Barău: „Alerg desculț,/ Peste pământul/ Ce-mi sfâșie tălpile/ Cu spinii lui înfloriți.../ Alerg desculț,/ Peste pietrele colțuroase/ Ivite din adâncuri/ Străvechi...”; dar se pare că a găsit o cale de acces spre limpeziri și echilibru în mirajul și semantica primară a *Cuvântului*: „Îmi ung rănilor cu uleiul/ Stors din seva amară/ A cuvântului nerostit” („Când”, p. 37).

Dar rămâne într-o permanentă și dilematică postură de răzvrătit, de neliniștit, de încrâncenat

doritor de a le ști pe toate, de a-și explica până și imposibila și misterioasa existență a Omului pe planeta Pământ: „În fiecare zi,/ Mă-ntreb, de unde vin,/ Cine-mi sunt, mie, lor/ Și aceste întinderi/ De pământ”. („Înviere”, p. 49); și este nevoit să accepte, resemnat, că: „Poate sunt - și eu -/ O sămânță,/ Din care încolțesc lumi/ Nutrite din sufletul cerului/ Sau, poate,/ Sunt doar sămânța/ Unei singure vieți,/ Dănuite prin suflul pornit/ Din sufletul seminței de cer,/ Omul...” (Idem, p. 51-52).

Poetul Dumitru Barău rămâne un nostalgic fără repere, fără orizonturi crepusculare certe; se găsește mereu într-o altă alternativă: „Privesc asfințitul/ Și regret sfârșitul zilei...” („Regret”, p. 53), și este tot nemulțumit, neîmplinit, așteptând mereu altceva: „Mi-am potolit setea/ Cu apa strânsă-n pumnii căuș.../ Dar sufletul însetat/ Nu l-am putut ostoi,/ Niciodată.../ Și regret...” (Idem, p. 55). O gamă cremoasă de regrete, de neîmpliniri și de... „nici el nu mai știe ce!” îi tulbură sufletul, deși imaginea *Omului* Dumitru Barău este una echilibrată, optimistă și de sfidare a oricăror alternative perturbatoare, dar parcă îl zgândără și-l năpădesc acorduri elegiace de cântece interpretate de Ioana Radu sau Măia Braia.

Își recapătă repede și frecvent echilibrul și starea sufletească de bine, pentru că are viziuni luminoase de-o candoare revigorantă: „Irina, cea mai presus/ De cer și pământ,/ Întinse mâna/ Și, atingând văpaia de catifea a/ Lunii,/ Își încercă, șagălnic, puterea...” („Irlu”, p. 59), în acordurile calde și liniștitoare dintr-un *Preludiu* de Fr. Chopin.

Și, din nou Lepșa, reper sentimental și el, dar dintr-un registru intim de-o melancolică tristețe de data aceasta: „E iarăși toamnă sură, tristețe-adâncă-n flori/ Pe cerul de lumină, perdelele de nori,/ .../ Cocorul alb se-adună, privind spre depărtări/ Melancolie-n suflet, tremolo, în viori...” („Toamna la Lepșa”, p. 63).

Există în poezia domnului Dumitru Barău și o religiozitate decentă, ca o sfidare a bigotismului primar, pe coordonatele „unei Catedrale” a purității sufletești izvorâtă dintr-o *rugăciune* înainte de culcare: „Sunt tot mai singur, Doamne,/ În zborul către tine,/ Mă-nalț doar cu-o aripă.../ Când înserarea vine...” („Scara lui Iacov”, p. 67).

Dar echilibrul total este tot *acasă*: „Mă-ntorc acasă,/ La dulcea casă părintească” („Acasă”, p. 77), pentru că, acolo, pe pământul sfânt al Moldovei, unde s-a născut poetul și prozatorul Dumitru Barău, își găsește liniștea și echilibrul: „Adorm/ Sub ochii adumbriți/ Ai mamei.../ Tata, ca o umbră ușoară/ Desenează pe fruntea mea/ O dungă viorie...” (Idem, p. 78).

Ioan Gh. TOFAN

Cuiburile de rândunică (VIII)

fragment din romanul *Pe malul de lut al fluviului*

Uneori se întorcea spre Ionel și, fără nici o legătură cu tăcerile sau dialogurile de până atunci, îl întreba:

„Ioane, ia spune-mi, m-am schimbat mult la moacă, arăt nașparliu?”. Se uita la fața lui pământie, vânăta chiar, mințindu-l că arată mai *luminat* la față decât în ultimul timp sau ceva de genul acesta. La începutul lunii septembrie, de teamă că va muri singur în casă, n-a mai suportat nopțile în care se trezea și nu mai putea să respire și a acceptat, din păcate prea târziu, să se interneze în Spitalul TBC din oraș. A fost dus la spital de Ionel Corban și un alt prieten, mai tânăr, care avea mașină. La internare, așteptând pe hol, nu mai părea cotropit de spaimă, cum se întâmplase cu opt ani în urmă, când i se perforaseră intestinele. S-a răstit la femeia de la garderobă când aceasta i-a cerut să se schimbe, dar apoi i-a dat cinci lei, spunându-i că a glumit. Doctorița de la internare l-a chemat și pe Corban în cabinet, după ce Fane a intrat în cabinet ca să-și completeze fișa medicală. El aștepta în picioare, rezemat cu mâinile de birou. Abia se mai ținea pe picioare.

- Prietenul dumneavoastră mi-a spus că nu mai are nici o rudă în viață. E adevărat? s-a adresat doctorița lui Ionel, fără să ridice nasul din hârtii, de parcă Fane nu s-ar mai fi aflat în încăpere.

- Are o soră, doamnă, i-a zis.

Atunci Vrânceanu s-a întors și, tremurând, cu ochii bulbucați, l-a repezit șoptit și cu mânie strunită:

- Taci, mă, fir-ai tu să fii!

Doctorița și-a ridicat privirile pe deasupra ochelarelor, lăsați spre vârful nasului, și uitându-se la amândoi, cântărindu-i din priviri, a evaluat rapid situația.

- Am înțeles. Vă rog să-mi spuneți numele dumneavoastră și un număr de telefon unde puteți fi găsit, s-a adresat ea lui Corban, cu voce impersonală.

După aceea, împreună cu Marian, l-au condus într-o altă aripă a spitalului. Pe un hol lung, s-au oprit când au văzut un cântar medicinal. S-au cântărit pe rând, Fane la urmă. Avea patruzeci și cinci de kilograme. Ionel se așteptase, după cum arăta, numai piele și os, să aibă și mai puțin. Între timp i-a ajuns din urmă o infirmieră care i-a adus un cărucior cu rotile. L-au condus până într-un salon destul de mare, de la etajul I, cu patru paturi, unde însă numai unul era ocupat de un tânăr. La plecare, Ionel a trecut pe la cabinetul doctoriței care făcuse internarea ca s-o întrebe de ce i-a cerut numărul de telefon.

- Trebuie să anunțăm pe cineva, dacă decedează, i-a zis ea, privindu-l rece.

A înțeles că nu-i dădea nici o șansă de supraviețuire. A vrut să-i lase numărul de telefon al sorii lui Fane, dar, plictisită, doctorița, o femeie bondoacă și plinuță, de vreo cizeci de ani, l-a expediat, trimițându-l la asistenta-șefă din secția unde fusese internat Vrânceanu. Acasă a informat-o pe Nuța de internare, sugerându-i să-l viziteze cât mai este în viață. I-a răspuns că îl va trimite pe Viorel, bărbatul ei, pentru că ea, în urma accidentului cerebral suferit cu jumătate de an urmă, rămăsese cu o pareză și nu se poate deplasa. Peste trei zile, într-o după-amiază de duminică însorită și călduroasă ca de vară, s-a hotărât să meargă la spital, după cum vorbise cu Fane la telefon. I-a cumpărat doar o pungă cu dropsuri de mentă, altceva nu voise. Struguri, de care i se făcuse poftă, avea să-i aducă Viorel, pe care l-a și întâlnit la intrarea în spital pe când își parca mașina. L-au găsit în salon, stând în pat, rezemat de pernă și dezlegând rebus. Un tânăr brunet și slab a intrat din balcon și i-a întins mâna, pocnind din degete. A scos bricheta din buzunarul pijamalei și i-a aruncat-o. Au ieșit apoi toți trei în balconul mare și larg, unde mai era un alt pacient care fuma. S-a așezat pe un scaun, lângă o masă lungă din lemn tare și nevopsit, scoțându-și din buzunarul de sus al pijamalei jumătate de țigară. La rândul lui, a încercat să pocnească din degete, nereușind, dar brunetul, văzându-i intenția, i-a adus bricheta. Și-a aprins chiștocul și a tras un fum, începând să tușească, ca de obicei. Rezemat de parapetul balconului, Ionel se uita, pe rând, la prietenul lui, dar și în curtea unde se ridicase o mică bisericuță. Ura spitalul acela în care fusese de atâtea ori internat tatăl său. Fane începu să le vorbească, oprindu-se după câteva cuvinte și deschizând gura larg ca să respire, despre mâncarea proastă din spital. Că era sărăcăcioasă, n-ar fi fost o problemă, dar nu avea pic de gust, se plânse el. Atunci de ce nu acceptase să i se aducă ceva gătit de acasă sau niște preparate, se repeziseră cei doi vizitatori, încercând să facă și glume pe această temă. Le răspunse că oricum nu avea poftă de mâncare, orice bunătațuri ar fi avut în fața ochilor. Uitându-se pe sub sprâncenele groase, îi făcu semn lui Ionel să se apropie, îndemnându-l să se așeze pe un scaun de alături. Îl fixa cu ochii lui mari, cuprinși de febră. Îi auzi apoi glasul moale:

- Lasă, Ioane! O să vină și rândul tău, n-ai grijă!

Ionel se ridică încet, prefăcându-se că nu a auzit nimic. Nu era pic de ură, amenințare sau invidie în glasul prietenului, dar simți o boare rece care-i atinse, ca în treacăt, tâmpilele, iar inima începu să-i bată cu putere. Se îndreptă spre balcon, uitându-se în curte, dar fără să

vadă ceva. Nu știa atunci ce avea să-l aștepte.

Plecă împreună cu Viorel de la spital, dar refuză să fie luat cu mașina. Simțea nevoia să meargă pe jos până acasă.

Își propuse să nu se mai ducă să-l vadă până duminică următoare, dar mai vorbi cu el la telefon. După ce mâncase strugurii aduși de Viorel, îl apucase diareea. Apoi Ionel află de la Marian, celălalt prieten pe care Fane îl solicitase la internare, că vorbise cu doctorul care se ocupa de salon, întrebându-l ce șanse de vindecare ar mai putea avea bolnavul Vrânceanu. Niciuna, a fost verdictul. Plămânii lui nu mai aveau decât optsprezece la sută capacitate respiratorie. După această constatare, infirmierele l-au conectat la un tub de oxigen, iar în vene i-au pus perfuzii. După aceea nu s-a mai atins de mâncare. Cei care s-au încăpățânat să-i aducă, au plecat acasă cu sacoșele tot pline. Așa îl găsi duminică următoare, cu branule pe brațe, tuburi în nări și masca de plastic pe gură. Stătea rezemat de tăblia patului, având perna la spate. Când îl văzu intrând în salon, își scoase masca și furtunașele din nas. Mai era un singur pacient acolo care se grăbi să-i spună că vecinul lui de salon nu mâncase nimic de câteva zile. Vorbea ca despre un copil mic pe care trebuie să-l hrănești cu lingurița. Văzu alături, pe somiera de lângă pat, o farfurie plină cu varză sleită. Observă imediat dificultatea din vorbirea devenită peltică, cauzată de un necontrolat clămpănit al fălcilor. Poate din cauza protezelor scoase, se gândi, dar nu văzu nici un pahar în care ar fi putut fi. Urmaseră clipe lungi de tăcere. Până la urmă îi auzise iar clămpănitul slab al fălcilor și vorbele șuierate:

- Du-te acasă, Ioane! Sunt obosit, nu pot să vorbesc.

A fost ultima oară când l-a mai văzut în viață.

Trei zile mai târziu, pe la orele 18.00, țărâi telefonul fix. Ridică mirat receptorul. Trecuseră luni de când nu-i mai auzise soneria stridentă. Toată lumea pe care o cunoștea suna pe mobil.

- Bună seara! Sunteți domnul Corban Ionel? îl întreabă o voce feminină.

- Da, răspunse, nerăbdător, întrebându-se ce altă firmă îl mai caută ca să-i vândă mobilă, saltele, oale sau alte lucruri casnice, de care nu avea nevoie, la prețuri promoționale. Nu avea de gând să mai asculte cine știe ce reclamă neghioabă și insistentă, dacă despre asta era vorba. Îi va tăia imediat macaroana femeii de la celălalt capăt al firului, își zise, ținând receptorul la ureche.

- Suntem Spitalul TBC. Vă anunțăm că prietenul dumneavoastră, domnul Vrânceanu Ștefan, a decedat în după-amiaza aceasta.

A anunțat-o imediat pe soră-sa, Nuța. A întâlnit-o mai târziu la casa mortuară, unde și-a dus fratele. Mergea cu oarecare greutate, ținând o mână chircită și trăgând un picior, dar mergea. Deci ar fi putut să vină la spital, dar nu voise sau poate nu ar fi putut suporta să-l vadă bolnav, își spuse, propunându-și să nu o mai judece. Nu era treaba lui, până la urmă. În coșciug zăcea trupul unui bărbat, cândva suplu și înalt de un metru optzeci

care cântărise mai toată viața aceeași greutate, de șaptezeci de kilograme. Ceea ce mai rămăsese din el nu ar mai fi tras la cântar însă nici patruzeci de kilograme. Pe pieptul scofălcit și scobit, atât de chinuit în ultimii ani de acea zonă zoster, sacoul îi stătea ca pe o scândură. Hainele, rămase prea largi, păreau a se tot scufunda în sicriu, atât de descărnăt era corpul, îi trecuse prin minte lui Ionel, dându-i senzația că trupul va deveni tot mai inconsistent, până la dispariție. La cimitirul Ștefan cel Mare, situat în apropierea fostei școli profesionale unde învățase, fu înmormântat în același loc cu cea care-i dăduse viață și pe care n-o văzuse moartă, după cum îi spusese odată, pentru că n-ar fi putut rezista emoțional. Se întrebase atunci ce fel de om poate fi acela care poate nu vine la înmormântarea mamei sale, invocând asemenea motiv. Poate că refuzul Nuței de a-l mai vedea în viață, își spunea Ionel, avea legătură cu nimicnicia lui de atunci, simțind nevoia obscură, nedeslușită bine nici de ea, de a-l pedepsi cât mai trăia, de parcă ar fi vrut să-i spună: *Ei, frate, cum este acum, când aștepti să mori iar sora ta, singura rudă de sânge pe care o mai ai, nu vine să te vadă? La fel s-a simțit și mama înainte de a muri, uitându-se zadarnic după tine, nemernicule! Dar nu a fost îndeajuns să fii un nenorocit, ai vrut neapărat să fii și mârșav, lipsit de orice sentiment, lipsind de la înmormântarea mamei tale, lașule!* Toate astea erau însă numai simple supoziții, revenea apoi Ionel la realitate, văzând că, totuși, Nuța se ocupa de înmormântarea fratelui ei, neprecupețind nici un efort și făcând toate cele trebuincioase, fără zgârcenie, după cum era creștinește. Osemintele mamei, puse de gropari într-un sicriș ca de copil mic, au fost așezate la picioarele coșciugului unde zăcea trupul uscat al fiului ei.

La parastasul de patruzeci de zile, ținut în garsoniera lui Fane Vrânceanu, unde cei câțiva prieteni abia au încăput, stând în picioare printre lucrurile și hainele pregătite a fi date de pomană, după cum era datina, preotul, un bărbat tânăr, cu barba rasă, voinic și înalt, după ce a pregătit meticulos cele sfinte pentru slujbă, ridicând capul ca s-o înceapă, a rămas cu ochii pironiți pe cele două cuiburi, vizibile deasupra cornizei fără perdele. A întrebat, stupefiat, după ce s-a uitat cu atenție câteva secunde bune:

- Alea sunt cuiburi de rândunică sau am eu vedenii?

- Da, părinte, dar sunt părăsite de câțiva ani, i-a răspuns Nuța, fără să ridice privirea.

După moartea celui mai bun prieten, a cumătrului Fane, lui Ionel nu-i ieșeau din minte vorbele acestuia de la spital:

- Lasă, Ioane, că vine și rândul tău!

Abia în următorul an, 2017, avea să le pătrundă înțelesul, după ce o boală îl doborî pentru câteva luni bune, timp în care zăcu prin mai multe spitale din București și nu numai.

Dar asta-i altă poveste...

(sfârșit)

Biblia de la Blaj - 1795 (II)

(urmare din numărul 207 al Revistei „Dunărea de jos”)

Reeditarea **Bibliei de la Blaj** din 1795, avea să afirme acad. Camil Mureșan, reprezintă un omagiu adus unui moment memorabil din istoria literaturii religioase în limba română, consacrat unui mare învățat legat de credința în

biserică, pe numele său **Samuel Micu**¹.

Și **Eugen Pavel** avea să analizeze această *Biblie* a lui Samuil Micu, într-un capitol pe care l-a intitulat: „Un moment de limbă literară”².

Autorul face referire pentru început la textul *Bibliei*, care este cules, de regulă, pe două coloane. La tipărirea *Bibliei* au fost întrebuințate numeroase inițiale ornate, încadrate în chenar, având linia literelor de culoare albă plasată pe un fond decorat cu motive fitomorfe, iar uneori hașurat³.

Ornamentele conțin câteva elemente decorative cu o anumită finețe stilistică, realizate prin clișee săpate în lemn. Autorul semnalează trei tipuri de viniete:

- La sfârșitul *Vechiului Testament* se poate observa o vinietă, de factură barocă, reprezentând un cap de serafim înaripat, amplasat pe un suport de vrejuri vegetale. Dedesubt, se disting inițialele P.T., care pot fi atribuite lui Petru Tipografu, respectiv, lui Petru Papavici, cunoscutul tipograf și xilograf venit de la Râmnic la Blaj. Este considerată o imitație după modelul întâlnit în *Cazania* lui Varlaam Moțoc, apărută la Iași în 1643⁴.

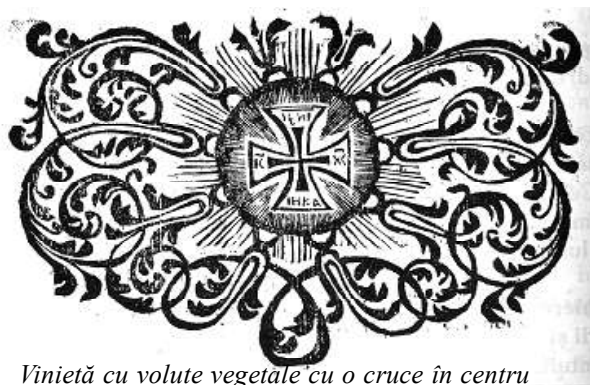
Vinietă cu un cap de serafim

- A doua vinietă este compusă din volute vegetale ce încadrează un medalion sferic, având în centru o cruce⁵.

- Ultima vinietă este de tip arăbesc, fiind formată din linii spiralate, dintre care se detașează imaginea unui fluture⁶.

- Două mici xilografuri, realizate într-o manieră neobizantină, ilustrează începuturile unor evanghelii. Apare astfel *Sfântul evanghelist Mateiu*, cu o carte și o pană în mână, însoțit de un înger⁷.

A doua gravură îl reprezintă pe *Sfântul evanghelist Ioan*, scriindu-și evanghelia, flancat de

Vinietă cu volute vegetale cu o cruce în centru

simbolul vulturului⁸.

Tiparul este executat în negru, pe hârtie de proveniență indigenă. Un sortiment de hârtie mai groasă, puțin poroasă, a fost folosit în special la imprimarea *Vechiului Testament*, care conține filigranul morii din Făgăraș, în care este reprezentată stema imperială și inscripția FOGORASCH.

Pentru tipărirea *Noului Testament* s-a utilizat un alt sortiment de hârtie, mai subțire, care provenea din Sibiu, și în filigran este redată stema orașului Sibiu: două săbii încrucișate, cu vârfurile în jos, suprapuse peste un scut romboidal, surmontate de o coroană. Dedesubt este inscripționat HERMANSTADT⁹.

Autorul acestei lucrări, consultând arhivele din Transilvania, consemnează și evoluția stocurilor acestei Biblii, în funcție de trecerea timpului:

- Pe baza stocului inițial, tirajul *Bibliei* a fost estimat la circa 1.350-1.400 de exemplare.

- Pe măsură ce se comercializau, în 1797 se mai aflau în tipografie 1.260 de exemplare.

- În 1798, au fost 1.230 și în anul 1799 au rămas un număr de 1.202.

- În anul 1800, mai erau 1.022 de volume și în 1804 au rămas 750 ex.

- În 1807, stocul era de 520, iar în anul 1821 au rămas 87 de volume.

Noul Testament a circulat în unele cazuri în volume separate. Este posibil ca tirajul *Vechiului Testament* să fi fost tipărit în avans, după care a urmat o pauză necesară culegerii *Noului Testament*, ceea ce explică diferențele privind filigranul hârtiei, precum și legarea separată a unor exemplare¹⁰.

Din mărturia tipografului **Gherman Peterlachi**, reiese că tipărirea *Bibliei* a durat doi ani, între 1 noiembrie 1793 și 15 noiembrie 1795.

Tentativa lui Samuil Micu de a tipări *Biblia* pe cont propriu eșuase, dar la solicitarea sinodului din 24 septembrie 1791, manuscrisul este vândut tipografiei blăjene cu suma de 600 de florini¹¹.

Tipografia de la Blaj a utilizat pentru această tipărire 8 tipografi, care merită a fi consemnați:

- Ștefan Huszi, magistrul tipografiei, fiind considerat dintre cei mai pricepuți meșteri blăjeni, inițiat și în gravură
- Dimitrie Finta, care avea atribuțiile de tipograf

secund, dar care era și culegător și gravor

- Ioan Suciuc-Söcs și Ioan Moldovan, culegători de litere
- Iosif Almași, avea calitatea de a încărca forma de tipar cu cerneală
- Gheorghe Bistra și Teodor Todî, ambii dețineau funcția de „impressor”, dar și aceea de turnător de litere
- Paul Iclozan, care îndeplinea funcția de curățător de litere¹²

Activitatea tipografică de la Blaj se desfășura cu ajutorul a trei prese. Prețul de desfacere a **Bibliei** era în anul 1797 de 20 de florini renani și 24 de creițari, dar a crescut în același an la 22 de florini renani și 36 de creițari, iar în anul 1818, prețul unui exemplar se triplase¹³.

Elaborarea unei noi versiuni a *Bibliei* a reprezentat un efort pentru realizarea unei opere teologice, filozofice, istorice și lingvistice pentru Samuil Micu, care a depășit traducerea făcută cu un secol în urmă a spătarului Nicolae Milescu. S-a confruntat cu găsirea sensurilor unor pasaje dificile și găsirea unor echivalente potrivite. Din acest motiv, el a utilizat foarte multe surse din limba ebraică, greacă, latină, caldeeană și siriacă. Prezența în *Biblia* din 1795, pentru prima dată într-o traducere românească, a *Rugăciunii regelui Manase*, inexistentă în *Septuaginta*, ne conduce spre o ediție a *Vulgatei* din 1592.

Elocvente pentru spiritul erudit în care S. Micu a editat textul *Bibliei* sunt notele în care consemnează echivalențele unor termeni în greacă și latină.

Se poate observa și faptul că S. Micu s-a debarasat de cuvintele cu o circulație regională sau populară, preferând termeni care aduc în plan semantic un plus de exactitate¹⁴.

Un studiu elaborat pe 67 de pagini, la finalul *Bibliei de la Blaj 2000*, care tratează domenii diferite legate de această *Biblie*, este redactat de **Ioan Chindriș** cu titlul: „Secolele Bibliei de la Blaj”¹⁵.

Editarea *Bibliei* a fost, de-a lungul secolelor creștine, rezultatul unei dezvoltări culturale în societăți puternice și prospere, avea să mărturisească autorul acestui studiu. *Biblia de la București* din 1688 este încununarea Umanismului cu bogatele lui reflecții în cultura românească, tipărirea realizându-se prin generozitatea principelui Șerban Cantacuzino¹⁶.

Interesantă este și soarta manuscriselor traducerii

lui S. Micu, întrucât nu s-au păstrat toate. Sunt cunoscute opt volume, care sunt în custodia Bibliotecii Academiei Române, filiala din Cluj¹⁷. O consemnare din manuscris sugerează rătăcirea manuscriselor în timpul Revoluției de la 1848, când biblioteca de la Blaj a căzut pradă furiei armatelor ungurești¹⁸.

În timpul Războiului ruso-turc-austriac din 1788-1791, mănăstirea din Blaj a fost transformată în spital pentru soldații chezaro-crăiești, răniți.

S. Micu n-a întrerupt traducerea nici în aceste condiții.

Traducerea *Bibliei* se pare că a încheiat-o în casa din Sibiu a vărului său Efreim Klein de Muntiu, pictor cu oarecare reputație, cel care pictase cupola capelei bisericii Sfânta Barbara din Viena¹⁹.

Pentru a fi tipografiată, *Biblia* trebuia să fie cenzurată de către reprezentanții celor două rituri: episcopul greco-catolic Moise Dragoș de la Oradea și mitropolitul ortodox sârb de la Carloviț, Moise Putnik. Răspunsurile cenzorilor au fost descurajante pentru Samuil Micu.

Ultima încercare a fost de a tipări *Biblia* cu ajutorul episcopului ortodox de la Sibiu, **Gherasim Adamovici**, care a adunat banii necesari tipăririi. Pe 2 decembrie 1790, a cerut aprobarea Guvernului Transilvaniei să tipărească *Biblia* românească la Sibiu. În acest moment, intră în scenă energicul și bogatul episcop de Blaj, **Ioan Bob**, care a pus capăt discuțiilor legate de *Biblie*. Printr-o intervenție adresată Guvernului, din 14 decembrie 1790, își asumă exclusivitatea de a tipări traducerea lui Samuil Micu²⁰.

Nimeni nu a numit vreodată *Biblia* blăjeană din 1795 „Biblia lui Bob”, cu toate că episcopul a suportat, ca și principele Țării Românești, întreaga cheltuială a tipăririi²¹.

Cel mai bun „client” a fost cunoscutul oculist român Ioan Molnar-Piuariu, care, în 1799, a cumpărat 100 de exemplare, la prețul de 10 florini exemplarul.

Încasările din vânzare, indicate în documente de arhivă, se ridică la peste 13.000 de florini până în anul 1821. Acești bani au fost destinați, pe măsura vânzărilor, întreținerii *Seminarului Teologic Diecezan*, de care aparținea și tipografia²².

Apariția acestei *Bibliei* i-a sensibilizat pe moldoveni. **Mitropolitul Veniamin Costachi**, în prefața la *Liturghierul* de la Iași din 1818, propune înlocuirea cuvintelor slave cu cuvinte latine. Preocuparea sa pentru modernizarea limbii religioase era de influență ardeleană.

Societatea Biblică Rusă, întemeiată în 1813, a decis tipărirea *Bibliei* pentru românii basarabeni, înglobați la 1812 în Imperiul Rusesc. Mitropolitul de Chșinău, Gavril Bănulescu, recomandă tipografierea *Bibliei de la Blaj din 1795* ca cea mai bună sub raport al limbii. Astfel, în anul 1817, apare la Sankt-Petersburg *Noul Testament*, reprodus după cel de la Blaj și care a fost reeditat în anul 1819²³.

În 1854, **episcopul Filotei al Buzăului** se plânga de lipsa cărților sfinte, drept pentru care publică la tipografia episcopiei *Biblia de la Buzău*, care reproduce în fond *Biblia* lui Samuil Micu²⁴.

Prin *Biblia de la Blaj* a lui Samuil Micu, el întinde prinosul genialei sale trude spirituale până la noi, smeriți admiratori ai muncii sale de titan, care constituie cea mai mare și mai importantă carte de cultură românească²⁵.

DICTIONAR

ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI 144

Corneliu STOICA

ZUMINO, Antonio - pictor. (n. 1864, Majano, Italia - m. 1927, Roma, Italia). De formație academică, aparține Școlii italiene de artă, având studii la Academia de Arte Frumoase din Veneția. Originar din Majano, oraș italian în provincia Udine, situată în una din cele cinci regiuni autonome ale Italiei, Friuli-Venezia Giulia, a trăit în România între 1886-1916, fiind profesor de pictură, desen și gravură la Galați și Brăila. În aceste două orașe a executat pictură murală la unele biserici, ca și decorații în locuințe ale unor familii bogate. A avut un rol hotărâtor în pregătirea pentru cariera artistică a pictorițelor Dorothea (Lola) Schmierer-Roth și Jeanne Coppel (născută Helder). Acestea, începând din 1908,

i-au frecventat atelierul, primind primele noțiuni de anatomie, perspectivă și desen după natură. Au lucrat și au expus alături de el. În decembrie 1913 a deschis la Grand Hotel din Galați expoziția „Antonio Zumino și elevii”. A executat și un portret în cărbune al scriitorului Mihail Sorbul, reprodus în revista „Săgetătorul”, numărul din 1 ianuarie 1922. În 1914 a participat cu acuarele, acvaforte și litografii la expoziția Societății Tinerimea artistică, în catalog făcându-se mențiunea „artist activ la Galați”. În colecția pictoriței Lola Schmierer-Roth, care a păstrat legătura cu primul său profesor și după ce acesta a părăsit România, s-au găsit mai multe lucrări

Cap de băiat, grafit pe hârtie

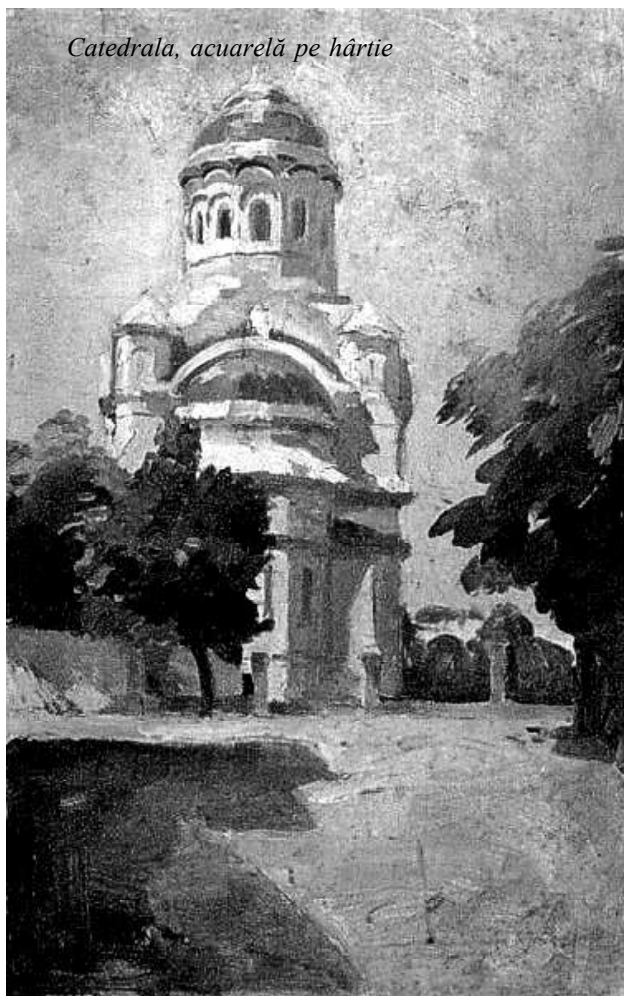

Cerșetor, grafit pe hârtie

aparținând lui Antonio Zumino (xilografură, acvaforte, gravură cu acul, un manuscris cu desene de proporții ale corpului uman), care au fost donate în 2003 de moștenitorii artistei, Anne-Louise Roth și Alexandru Cezar Ionescu, Muzeului Național de Artă al României din București și Muzeului de Artă Vizuală din Galați. În catalogul expoziției cu lucrările donate muzeului bucureștean, manifestare organizată în perioada noiembrie 2005 - februarie 2006, sunt menționate aceste lucrări și se dau detalii asupra lor.

În 1916, artistul a părăsit România, plecând la Moscova, însă izbucnirea Revoluției l-a îndemnat să se întoarcă în țara natală, trecând prin Scandinavia și Anglia. La sfârșitul Primului Război Mondial s-a stabilit la Roma, unde a rămas până la sfârșitul vieții.

În perioada 19 decembrie 2015 - 24 ianuarie 2016 i s-a organizat o expoziție de pictură, desen și grafică intitulată „Antonio Zumino (1864 -1927) un artist friulian între Italia și România” la Galeria de Artă „Ciro di Pers” de la Palatul Municipal din Majano, la care și-au adus contribuția Primăria din Majano, Institutul

Catedrala, acuarelă pe hârtie

Român de Cultură și Cercetare Umanistă din Veneția, Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Majano și Muzeul de Artă Vizuală Galați, cu susținerea Institutul Cultural Român din București și a Comunității Colinare din Friuli, în colaborare cu Asociația Culturală Zemlija, Asociația socio-culturală italo-română „George Enescu” din Saciler, Mauro Vita.

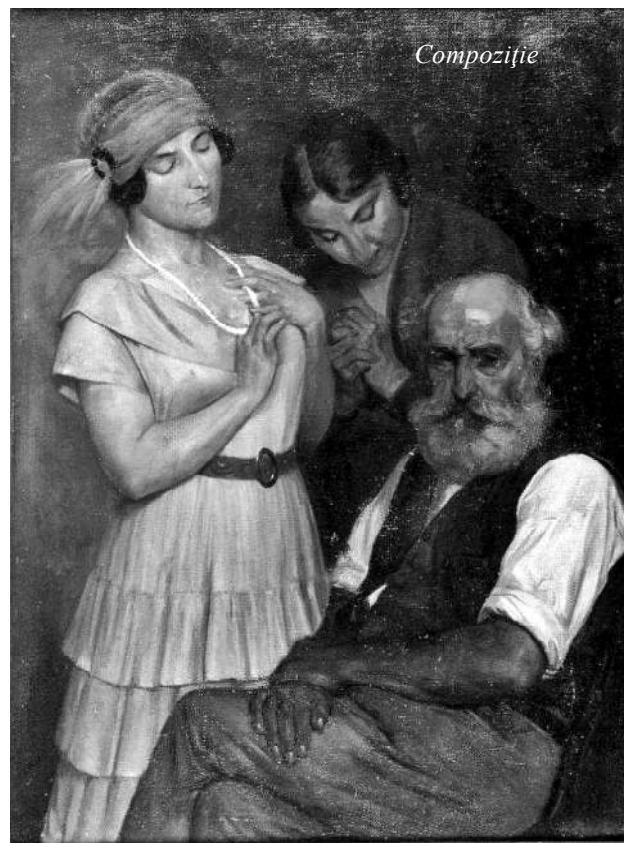
Perioada de 32 de ani cât Antonio Zumino a trăit la Brăila și la Galați a fost cea mai fertilă din activitatea sa. A pictat în ulei, acuarelă și pastel, a desenat, a practicat gravura în tehnicile acvatina, acvatinta, xilogravură. În lucrările rămase de la el (Muzeul de

Veneția, Palatul dogilor

Artă Vizuală din Galați posedă un număr de 16 tablouri), întâlnim aspecte urbane, secvențe din viața porturilor celor două orașe, chipuri de femei, de oameni sărmani și copii, muncitori, nuduri, imagini ale Veneției, dar și scene din viața cotidiană a satului românesc. Tablouri ca „Bunic și nepoată”, „Cap de băiat”, „Catedrala”, „Cerșetor”, „La treierat”, „Muncitor în port”, „Portretul tinerei doamne Valentina Gâdei”, „La baie”, „Nud de fată gălățeană”, „Nud la sobă”, „Portret de femeie cu pălărie”, „Veneția”, „Veneția - Palatul dogilor” sunt expresia unui pictor realist, stăpân pe uneltele sale, care a știut să extragă din realitatea înconjurătoare subiecte pe care le-a transpus cu înaltă artă în creația sa.

Bibl.: Mariana Vida și Elena Olariu, *Lola Schmierer Roth: pictură și grafică, donația soților Anne-Louise Roth și Alexandru Cezar Ionescu*, Editura Muzeul Național de Artă al României, București, 2005; Petre Oprea, *Artiști participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice (1902 – 1947)*, Editura Maiko, București, 2006; Valentin Ciucă,

Compoziție

Un secol de arte frumoase în Moldova, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2010; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Mariana Tomozei Cocos, *Antonio Zumino în Muzeul de Artă Vizuală din Galați*, în „Axis Libri”, Anul IX, Nr. 32, septembrie 2016, pp. 31-32.

Gina Hagi-Popa, o aristocrată a plasticii românești

Corneliu STOICA

Am aflat cu foarte mare întârziere, nu de zile, nu de luni, ci de ani, despre moartea pictoriței și graficienei Eugenia (Gina) Hagi-Popa, personalitate de notorietate națională și internațională a plasticii contemporane, pornită pe drumul spinos dar nobil al artei de pe meleagurile binecuvântate ale Covurluiului. S-a întâmplat să se stingă din viață la 29 iulie 2014, la București. Nimeni nu a dat la acea vreme niciun comunicat, nici presa, nici Uniunea Artiștilor Plastici din România nu au consemnat trecerea artistei într-o altă dimensiune. Așa se face că noi, cei care trăim în provincie, nu am știut, o credeam încă în viață. O știre, destul de vagă, a ajuns totuși pe la începutul lunii Mai până la poetul Sterian Vicol, redactorul-șef al revistei „Porto-Franco” și organizatorul Festivalului „Grigore Hagi” de la Tg. Bujor. El m-a rugat pe mine, care scrisesem în mai multe rânduri despre artistă, să aflu dacă știrea este adevărată sau nu. Poetul credea că evenimentul este de dată recentă, nu bănuia că s-a produs cu aproape cinci ani în urmă. Apelând la unele surse, în două zile am putut obține numărul de telefon și să o contactez pe nepoata pictoriței, doamna Oana Despina Moșteanu, profesoară la Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza” din Capitală, singura moștenitoare a mătușii sale. Dumneaei a confirmat știrea și mi-a comunicat data decesului, cea menționată mai sus.

Cu patru ani înainte de a părăsi această lume, în 2010, Gina Hagi își organizase o mare expoziție retrospectivă la Galeria Căminul Artei din București, cuprinzând peste 200 de lucrări create începând din 1947. Manifestarea a constituit expresia cea mai grăitoare a înaltului ei potențial creativ și a contribuției aduse la îmbogățirea cu noi valori a patrimoniului plasticii noastre. Iolanda Malamen, poetă și cronicar plastic, scria atunci că pictorița „ne-a oferit o expoziție cât foarte multe lecții de viață, cum rareori ne este dat să vedem prin galerii”, viață în cazul Ginei Hagi însemnând și „artă la cote înalte” („Luceafărul”, nr. 22, 12 mai 2010). Cu acel prilej a fost editat la Tipografia

„Everest” și un substanțial catalog-album (format 26 x 18 cm, 154 pag., hârtie cretată), care conține un bogat material iconografic (reproduceri color și alb-negru după lucrări de pictură și grafică, fotografii, scrisori), lista tablourilor din expoziție cu toate datele muzeale și o selecție de texte critice din presa națională și internațională.

Sora mai mare a regretatului poet Grigore Hagi, pictorița s-a născut la 11 noiembrie 1924, în orașul Tg. Bujor. După studii la Institutul Ortodox din Galați, a absolvit Academia de Arte Frumoase din București (1948), unde i-a avut profesori pe Jean Al. Steriadi, Nicolae Dărăscu și Simion Iuca, iar între 1944-1949 a frecventat și a absolvit și Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică. Până în 1958 a lucrat ca actriță la Teatrul Național și Teatrul Tineretului din București. A debutat în pictură la expoziția anuală de stat din 1958, cu compoziția „La moartea poetului Nicolae Labiș”. Între 1960-1962 a trăit și a lucrat în China, împreună cu soțul său, pictorul Eugen Popa, la Institutul de Artă din Hangzhou. În 1963, timp de șase luni, a lucrat la Paris, în atelierul pictoriței Magdalena Rădulescu. A obținut o bursă din partea Muzeului de Artă Modernă „Stedelijk” din Amsterdam și la recomandarea acestuia a lucrat în stagii de câte trei luni, în anii 1975, 1977, 1979, 1990, în Olanda și S.U.A. În 1987 și 1988 a organizat, împreună cu soțul său, în localitatea de naștere a acestuia, Săvârșin (județul Arad), un Muzeu de Artă, realizat prin donațiile sale, ale lui Eugen Popa și ale învățătorului Iosif Dohangie. După moartea lui Eugen Popa, întâmplată în 1996, s-a ocupat de valorificarea operei acestuia prin organizarea unei expoziții retrospective (2004, Palatul Parlamentului, Sala „Constantin Brâncuși”) și a editării unui album de artă („Eugen Popa văzut de el însuși și de contemporani”, R. A. „Monitorul Oficial”, București, 2004), iar în 2008, casa părintească a soțului, de la Săvârșin, a donat-o Consiliului Județean Arad și transformată în Casă Memorială. O importantă donație, cu lucrări ale ei și ale lui Eugen Popa, a făcut artista și Muzeului Național al Agriculturii din Slobozia.

De-a lungul anilor, Gina Hagi și-a organizat mai multe expoziții personale la Hangzhou și Pekin (China, 1962), București (1962, 1973, 2010), Cluj (1963), Tg. Mureș (1963), Paris (Franța, 1966), Padova, Abano-Terme (Italia, 1970), Olanda (1974, 1975, 1977, 1979, 1980, 1982, 1984, 1985, 1987,

Moara de la Umbrărești

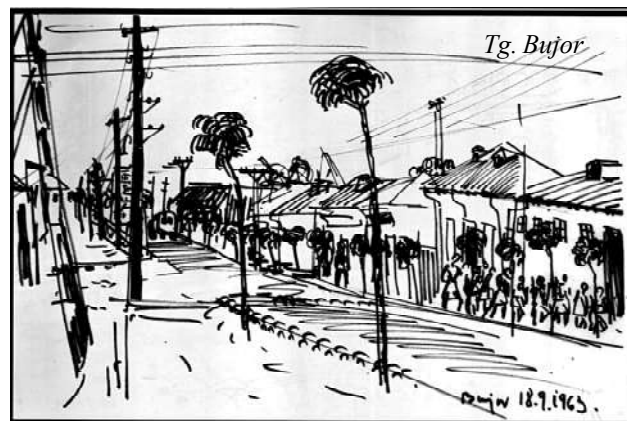

1990, 1991), München (Germania, 1992), Denver (SUA, 1990) etc. Este autoarea unor lucrări de artă murală aflate la Bacău (Casa de Cultură a Sindicatelor, 1964, mozaic ceramic, 65 mp), Turnu-Severin (Fabrica de industrializare a lemnului, 1966, mozaic ceramic, 120 mp), Tg. Jiu (Consiliul Popular, 1968, mozaic ceramic, 16 mp), Buzău (Casa de Cultură, 1973, mozaic marmură, 76 mp) și Giurgiu (Fabrica Danubiana, 1978, mozaic ceramic). A fost onorată cu mai multe distincții: Premiul II la Festivalul Mondial al Tineretului de la Viena, Moscova, București pentru lucrarea de pictură „Cursa păcii” (1959); Diploma și Medalia Meritul Cultural Chinez (1962); Premiul II și titlul de laureat pentru lucrarea de artă murală de la Fabrica „Danubiana” din Giurgiu (1978); Premiul II pentru machete și schițe la concursul decorării Teatrului Național din București (1972); Titlul de Cetățean de Onoare al localității Săvârșin (2008); Titlul de Cetățean de Onoare al orașului Tg. Bujor (2011). Artista este și personaj în filmul „Biserica în Poezie” (1998, regia - Grid Modorcea), documentar închinat generației 1960, ale cărui filmări s-au făcut îndeosebi în Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Tg. Bujor (ctitorie din 1895-1896 a lui Lascăr Catargiu și a soției sale Eufrosina), unde Grigore Hagiu a fost botezat, și unde în fiecare toamnă poeziilor acestei generații (Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Gheorghe Pituș, Marin Sorescu, Cezar Baltag ș.a.) li se face o slujbă de pomenire în cadrul Festivalului „Grigore Hagiu”. A realizat și ilustrație de carte, iar lucrări ale sale se află în muzee și colecții particulare din România, Franța, Italia, S.U.A, Belgia, Germania, Olanda etc. Despre creația sa au scris elogios Eugen Schileru, Petru Comarnescu, Ionel Jianu, Ion Frunzetti, Jack Brutaru, Mircea Popescu, Ion Brad, Bernard Blancotte, Dan Grigorescu, Marin Mihalache, Radu Bogdan, Gabriela Melinescu, Octavian Barbosa, Virgil Mocanu, Pop Simion ș.a. Nichita Stănescu i-a dedicat poezia „Ea”: „Suavă, tu, de-a pururi îmbrăcată/ în bluza cea oranj/ când noi trăiam din altădată/ în cine știe ce oraș/ Ne desenai cu un cuvânt/ când surădeai ca orizontul/ pe care-l vede un pământ/ pe care-l vede orbul/ când ținte de aramă noi băteam/ în tronul cel de piele/ din care Femios păream/ scăpând din trei măcele/ când zeul peste cântec ne stătea/ de-aceea însuși pe Ulișe/ mai ne părea, mai apărea/ că plân-su-ni-se”.

Pictura și grafica Ginei Hagiu au cunoscut de-a lungul anilor mai multe etape de evoluție, de la lucrările de început (perioada 1940-1960), strâns legate de peisajul și oamenii locurilor natale, păstrate ca o nestemată în memoria afectivă, perioada chineză, până la cele de transpunere în viziune folclorică a unor motive sau bazate pe un decorativism abstract (ciclurile „Păsări și fluturi”, „Deal”). Opera artistei

cuprinde în repertoriul ei peisaje, naturi statice, portrete, nuduri, compoziții cu mai multe personaje. Ca tehnici, a cultivat pictura în ulei și acrilice pe suport de pânză, carton, placaj, sticlă, desenul în cerneală chinezească, tuș, cărbune, creioane colorate, tehnici mixte etc. Începuturile în pictură stau sub semnul unei nețărnuturi iubiri pentru meleagurile natale de la Tg. Bujor, pentru casa părintească de pe dealul Chitâroaia, pentru obiectele de utilitate gospodărească, pentru persoanele care i-au fost apropiate în anii frumoși ai copilăriei și adolescenței. Moara din Umbrărești, șoseaua care duce spre Vârlezi și Galați, lunca populată de sălcii, dealurile Bujorului, bucătăria și magazia casei părintești, scene ce țin de universul domestic sunt evocate cu căldură și vibrație poetică, în acorduri cromatice care strecoară în suflet nostalgie („Moara de la Umbrărești”, „Furtună pe șes - Tg. Bujor”, „Sălciile”, „Șesul cu sălcii”, „Lunca Bujorului”, „Dealul Chitâroaia”, „Mamaia”, „Eva, fetița cu părul roșu”, „Oalele negre - Chitâroaia”, „Coșul de papură”, „Gutuile”, „Farfuria cu pește”, „Bucătăria de la Chitâroaia”). Aceste imagini, care apar în tablouri pictate între 1940-1957, vor fi amplificate cu altele din desene realizate îndeosebi în 1963 („Tg. Bujor - Panorama”, „Tg. Bujor - Biserica”, „Casa de Cultură „Mihai Eminescu” Tg. Bujor”, „Pe dealul de la Chitâroaia”, „Scaieți pe deal la Bujor”, „Păpușoi”, „Floarea soarelui”, „Dealurile Bujorului I, II, III, IV” etc.). Sunt desene în tuș, executate cu dezinvoltură și precizie, linia este energică și are fluiditate, viguroasă sau suplă, elementele ce alcătuiesc ansamblurile sunt configurate sintetic, reduse la ceea ce este esențial.

Scriind despre perioada de început a creației surorii sale, poetul Grigore Hagiu, care a fost și un exigent critic de artă, îi găsește acesteia afinități cu Van Gogh în „nervozitatea solară” ce o caracterizează. „Sudul moldovenesc, notează el, *acel peisaj de șes deluros, sărac dar ferm în linii, cu suavități vegetale desprinse să se dezvăluie pe de-a-ntregul numai sufletului plămădit și una cu el, a constituit și constituie încă piatra de încercare a artei profesată de Eugenia Hagiu. Pictorița se reîntoarce la imaginile natale, cu modestie și timiditate, redescoperindu-le abia în timp, pe măsură ce lucrează, drept obsesii fundamentale. Ceva din marea lecție a lui Van Gogh, cu a cărui nervozitate solară pictorița are certe afinități, descifrăm în această etapă de început. Desenul și culoarea sunt învățate, adăugate la un fond de trăire persistent, precizia și luminozitatea răsar laolaltă, se verifică în perimetrul solului natal. Gesturi, atitudini și psihologii umane sunt tratate cu naturalețe, cu acea bucurie indicibilă a regisirii de sine și deopotrivă a artei.*

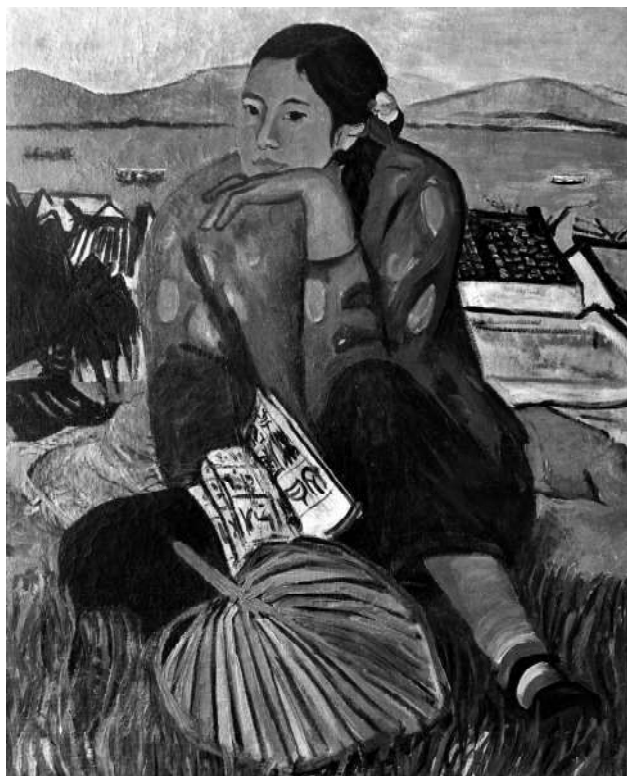

Câmpurile cu grâu și porumb, salcâmi, sălciile mai ales, îmbogățind panglica firavă a râului, nuanțează nu numai un fel de a aborda realul dar și o anume sensibilitate, pactizând cu luxuria suavă, mai mult imaginată decât existând într-adevăr” (Grigore Hagi, „Bucureștiul artistic”, Editura Sport-Turism, 1984).

Cei doi ani petrecuți în sud-estul Chinei la Hangzhou i-au permis Ginei Hagi să descopere o lume necunoscută și miraculoasă, depozitară a unei culturi străvechi, pe care a căutat să o cunoască și să o înțeleagă în profunzimea ei. Fină observatoare a realităților din jur, pictorița a reținut peisaje și oameni surprinși în activitățile lor zilnice, chipuri de copii și adulți, case construite pe canale, străzi înguste, ambarcațiuni caracteristice, poduri, temple, pagode, Marele Zid, fețele lui Budha, monumente, locuri care poartă amprenta specificului țării respective. Atât în lucrările de pictură cât și în cele de grafică din această fertilă perioadă din activitatea sa, pictorița dovedește remarcabile calități de compoziție, desen și culoare, o matură abordare a subiectelor. Tablourile conțin o atmosferă tonică, lirismul este învăluitor, iar exprimarea sinceră și directă. Totul contribuie la crearea unei impresii de autenticitate, de lucru bine gândit și făcut, de cunoaștere a unui popor cu o străveche cultură („Sat în regiunea Ce-Tzien”, „Pe canal”, „Case la Hangiou”, „Grădina păsărilor călătoare”, „Sin-și (Odihnă)”, „Familia”, „Poarta din Ciu-Ăr-Tă”, „Fetele cu ochii ca mărghitarele”, „Marele Zid”, „Templu chinezesc”, „Podul în zigzag de la Shanghai”, „Cu-Te-Li, interpretă de limba română”, „Copii la biblioteca de stradă”, „La fereastră”, „Templul tigruului”, „Case pe canal la Jia-Xing”, „Fata cu cobilița (Machemono)” etc.).

Lucrările conținând impresii din călătoriile făcute de artistă prin țară sau prin Italia, Olanda, Franța, Rusia, Germania, Bulgaria etc., despre care Ion Frunzetti scria că „sunt recoltele trecerii prin zone de civilizație foarte diferite, surprinse fiecare cu caracteristicile ei, în desene nervoase, sintetice, de virtuozitate, unele, ori în adevărate broderii migăloase de tuș, îndelung elaborate, altele” („Contemporanul, 30 martie 1973), ca și cele din ciclurile „Păsări și flori”, „Capra”, „Deal” sunt de notorietate în creația Ginei Hagi. În periplul său asiatic și european, artista a reținut imagini care reprezintă obiective cu o identitate certă (monumente istorice, case memoriale, edificii culturale), dar și scene din viața cotidiană a locuitorilor așezărilor în care a poposit sau peisaje și străzi care au atras-o prin frumusețea sau ciudățenia lor („Casa pictorului Lucas Cranach, Wittenberg”, „Weimar Burger Haus”, „Bach Haus, Eisenach”, „Eglise St. Severin, Paris”, „Theatre Sarah-Bernhardt”, „Arqua Petrarca”, „Sfinxul”, „Acropole”, „Podul de la Prinseneiland, Amsterdam”, „Quedlinburg I, II, III”, „Pagoda de la Hangzhou”, „Ada-Kaleh, Intrarea principală”, „Ada-Kaleh, Zidurile cetății cu poarta principală” etc.).

În ciclul „Păsări și fluturi” (1970 – 1976) decorativismul abstract este preponderent, în timp ce în „Capra” (1976 – 1980), artista explorează în tehnici diferite (pictură pe sticlă, acrilice, tușuri, creion) motivul unui obicei atât de cunoscut în tradiția populară românească, iar în „Deal” (început de prin 1980 și continuat până în ultimii ani ai existenței sale pământești), ea dă viață, într-o manieră foarte personală, ce amintește de scoarțele și lăcările țărănești, unei teme care a preocupat pe mulți artiști, cea a dealului, formă de relief caracteristică pentru meleagurile copilăriei sale. „Dealurile”

Siu-Si, Licităția Artă de Avangardă și Contemporană, 2015

Ginei Hagi sunt adevărate poeme cromatice, în care liniile ondulate și curbe sugerează desfășurări spațiale domoale, specifice reliefului moldovenesc. Materia picturală este așezată în tușe expresive și dense, în ritmuri ce conferă suprafeței pictate sonorități muzicale. Titlurile sunt date în majoritate în funcție de culoarea dominantă: „Deal roz”, „Deal galben”, „Deal verde”, „Deal brun”, „Deal negru”, „Deal roșu”. Motivul dealului este prezent și în „Dealurile Dobrogei”, „Deal la Săvârșin (Cetățuia)”, „Deal la Temeșești I, II, III”. Adesea, ansamblul colinar dă impresia unui spațiu cosmic („Deal I – Peisaj cosmic”). Admirând aceste tablouri ale Ginei Hagi, ele ne deșteaptă în minte imaginea dealurilor conturată metaforic în versuri de fratele său, Grigore Hagi, și el un poet de viziune picturală: „*Pline de taine,/ de neînțelese aleamuri,/ cusute cu cea mai subțire/ și trăinică rază,/ bătute cu arbori/ cu flori, și cu iarbă,/ cu grâne,/ dealurile de acasă./ Ai putea să strici/ culorile toate,/ să istovești/ creioane,/ pensule, bidinele,/ e ceva ce nu se poate spune/ nici desena/ în sufletul purtat/ cu ele./ Țesute de mâini/ cu mult mai gingașe,/ par covoare-nflorate/ căzute din cer,/ cu mătasea plutindă/ lipită de pământ/ sudată/ pe lună și rouă,/ să nu se mai dezlipească/ niciodată, niciodată*” („Dealurile”, în vol. „Desemne pe sticlă”, Editura Ion Creangă, București, 1983, pag. 15).

Pictoriță și graficiană de o sensibilitate aparte, modernă ca viziune și expresie plastică, din stirpea celor hărăziți să rămână, aparținând familiei spirituale a marilor aristocrați ai artei românești, Eugenia (Gina) Hagi-Popa, personalitate complexă, cu un discurs inconfundabil, rămâne o creatoare care în timpul vieții s-a dăruit cu sinceritate, pasiune și responsabilitate artei, creând o operă vastă și durabilă, fără de care plastica românească ar fi desigur mai săracă. Moștenirea artistică lăsată, aflată în muzee, galerii de artă și colecții private, trebuie valorificată în tot ce are ea mai prețios, promovată și, prin diverse mijloace, să ajungă la inima iubitorilor de frumos!

Revista Dunărea de Jos

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

Președinte: COSTEL FOTEA

CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Manager: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

DTP: Ina Diana PANAMARCIUC

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE, Ina Diana PANAMARCIUC

Coperta 1: *Spitalul Județean din Galați în anul inaugurării*

Coperta 2: *Cavoul familiei Serfioți, Filești, Galați; Bustul dr. Serfioți realizat de Liviu Sandu*

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Tematici:

Iulie 2019 - Scriitorii mării

Din sumar:

Un gălățean în aura lumii - Crișan V. Mușețeanu, Nicolae Bacalbașa - p. 4, Epitaf, Strada Domnească, Scrisoare unui tânăr, În căutarea lui Dumnezeu, Crișan V. Mușețeanu - p. 9, Aristide Serfioți, Dan Râpă-Buicliu - p. 17, Nechita - un medic ajuns în timpul vieții cetățean de onoare al Galațiului, Chiar așa, pe ne-ve? - p. 19, Chiril Baranețchi - p. 21, Chiril Baranețchi - personalitate a chirurgiei toracice românești, dr. Alexandru Iurea - p. 22, Medicul chirurg Chiril Leon Baranețchi - p. 22, Eugen Bogdan Aburel - p. 26, Constantin Levaditi - p. 27, Căprioara de ghips, Gheorghe Bacalbașa - p. 28, Roland Covrig, Bășina, Internaționala, De la gură pân' la sulă - p. 29, Guju Popa - p. 32, Spitalul Județean și alte întâmplări, Vasile V. Popa - p. 33, Icoana - p. 34, Vasile Lupu, Cine i-a dat aprobare? - p. 35, Petre Trăistaru, Je opere Ahmed - p. 36, Asistentă șefă, Doamna Angela, Anestezistul, Sechestrare de persoană, Tramvaiul blestemelor - p. 37, Literatura fără sertare, Elena Parapiru - p. 39, O spiritualitate efervescentă, Octavian Mihalcea - p. 40, Dimineața la Lepșa, Dumitru Anghel - p. 41, Cuiburile de rândunică (VIII), Ioan Gh. Tofan - p. 43, Biblia de la Blaj (II), Radu Moțoc - p. 45, Dicționar artiști plastici gălățeni 144, Corneliu Stoica - p. 47, Morphochroma, Corneliu Stoica - p. 49

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

Aristide Serfioti

Bust realizat de sculptorul Liviu SANDU

Provenind dintr-o familie elenă din Hydra, cu studii universitare de medicină la Universitatea «Regele Otho I» din Atena (între anii 1846-1850), în specialitatea chirurgie obstetrică și susținând „con brio” doctoratul în medicină la Universitatea «Ludwig Maximilian» din München (1851), Aristide Serfioti pleacă în diaspora, în Moldova, unde își alege ca loc de profesie vocațională și domiciliul definitiv în comunitatea urbană Galați, unde se afla o numeroasă și puternică minoritate greacă naturalizată deja, în care, după 1853, se va integra pe deplin, la început cu statutul de sudit, dobândind apoi, din 1865, cetățenia română.

A depus o activitatea prodigioasă, mai întâi în calitate de medic militar între anii 1853-1868, ajungând la gradul de colonel în anul 1862, prin promovarea de către însuși primul Domnitor al României moderne, Alexandru Ioan I Cuza, funcționând aproape în același timp și ca medic de spital, ultimul din ele fiind „Elisabeta Doamna - Caritatea Gălățeană”.

Și-a onorat titlul științific de doctor în medicină, în misiunea umanistă, profesională, atât în calitate de membru fondator al Societății Medicale din Galați (1863-1904), cât și de membru al Societății Medicilor și Naturaliștilor din Iași(...)

PERSONALITĂȚI MEDICALE GĂLĂȚENE

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel./Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdf.ro; revistadunareadejos@ccdf.ro
www.ccdf.ro